

РИСТО ПОПОВСКИ

МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

МАКЕДОНЦИТЕ никогаш нема да се откажат од својата **МИТОЛОГИЈА** и од своето најстаро **ИМЕ** на светот - "**МАКЕДОНИЈА**", кои имаат **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** најмалку од 77.000 години. Ние, **МАКЕДОНЦИТЕ**, знаеме дека многубројни праисториски и историски артефакти, а особено оние од таканаречениот "архајски" и "класичен" **МАКЕДОНСКИ ПЕРИОД** (камени, глинени и керамички плочки и садови; камени скиптри; скулптури; вазни; златни накити; македонски монети од сите македонски владетели итн.), кои денес ги красат музејските витрини во Лондон, Париз, Берлин, Минхен, Рим, Виена, Атина, Њујорк итн., им припаѓаат пред сè на Македонците, но и на целокупниот цивилизиран свет. Ова непроценливо македонско археолошко, фактографско, лингвистичко, уметничко и друго **КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО** ја предодредува **МАКЕДОНИЈА** како "**Земја на МА**" со најстара, најразновидна и најбогата **Македонска Цивилизација** во еволутивниот процес на сеопштата светска цивилизација.

Денешните "**господари на светот**" се обидуваат немилосрдно да ги присилат **МАКЕДОНЦИТЕ** да си го променат своето палеолитско име: "**МАКЕДОНИЈА**". Од сите современи народи и држави само **Македонија** и **Македонците** не го промениле своето најстаро име на светот, а тоа ќе рече само тие во светот се со осведочен **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** и **ИДЕНТИТЕТ** и затоа исклучително само тие имаат право да се идентификуваат со творештвото на своите македонски предци и со нивните непроценливи **МИТОЛОШКИ** и **ИСТОРИСКИ АРТЕФАКТИ**, кои ја откриваат и докажуваат вистината за објективниот свет на творците и корисниците на незапирливата **Македонска Цивилизација**. Денес владетелите и моќниците на преобразливиот свет сакаат да го снеса македонското име и "**МАКЕДОНСКОТО ПРАШАЊЕ**" за да можат тие и нивните сојузници да задржат сè што македонско приграбиле: **ТЕРИТОРИЈА**, **ПИСМЕНОСТ**, **ЈАЗИК**, **КУЛТУРА**, непроценливи **АРТЕФАКТИ** и сè што како **КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО** создаде и создава македонскиот Човек во текот на **Македонската Цивилизација**. Новосоздадените држави и народи на територијата на некогашната огромна праисториска **Зета МАКЕДОНИЈА** треба да ја знаат и ценат вистината за најстарите во светот: **МАКЕДОНСКА МИТОЛОГИЈА**, **МАКЕДОНСКА ПИСМЕНОСТ**, **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК**, **МАКЕДОНСКА КУЛТУРА**, односно **МАКЕДОНСКИ ИДЕНТИТЕТ** и **МАКЕДОНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА**.

ISBN 978-608-65008-6-3

РИСТО ПОПОВСКИ • МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

РИСТО ПОПОВСКИ
МИТОЛОГИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ

ИЛ (ИЛЕ), БОГОТ НА СОНЦЕТО

Издание по финансиски до поимомозна:

„МАКЕДОН БЕТОН“ - СКОПЈЕ
КАРДИОХИРУРГИЈА „ФИЛИП ВТОРИ“ - СКОПЈЕ

Издавач:

Ангелина Маркус

За издавачот:

„Макформ“ - Скопје

Компјутерска обработка

и подготовка за печат:

Бојан Симовски

Корича:

Ристо Поповски

Печат:

„Бимс компани“ - Скопје

Тираж:

600 примероци

РИСТО ПОПОВСКИ

**МИТОЛОГИЈАТА
НА МАКЕДОНЦИТЕ**

Скопје, 2 август 2010 година

Книга ња ја посвећувам на починалине Александрови њомци:

*Мајка ми Менка, њајко ми Сњојан
и мојне њлеменски браќа
Пандил Косњурски и Симе Пандевски*

ВОВЕД

ПОТЕКЛОТО, ЕТНОГЕНЕЗАТА И РАНАТА МИТОЛОГИЈА НА ДРЕВНИТЕ МАКЕДОНЦИ

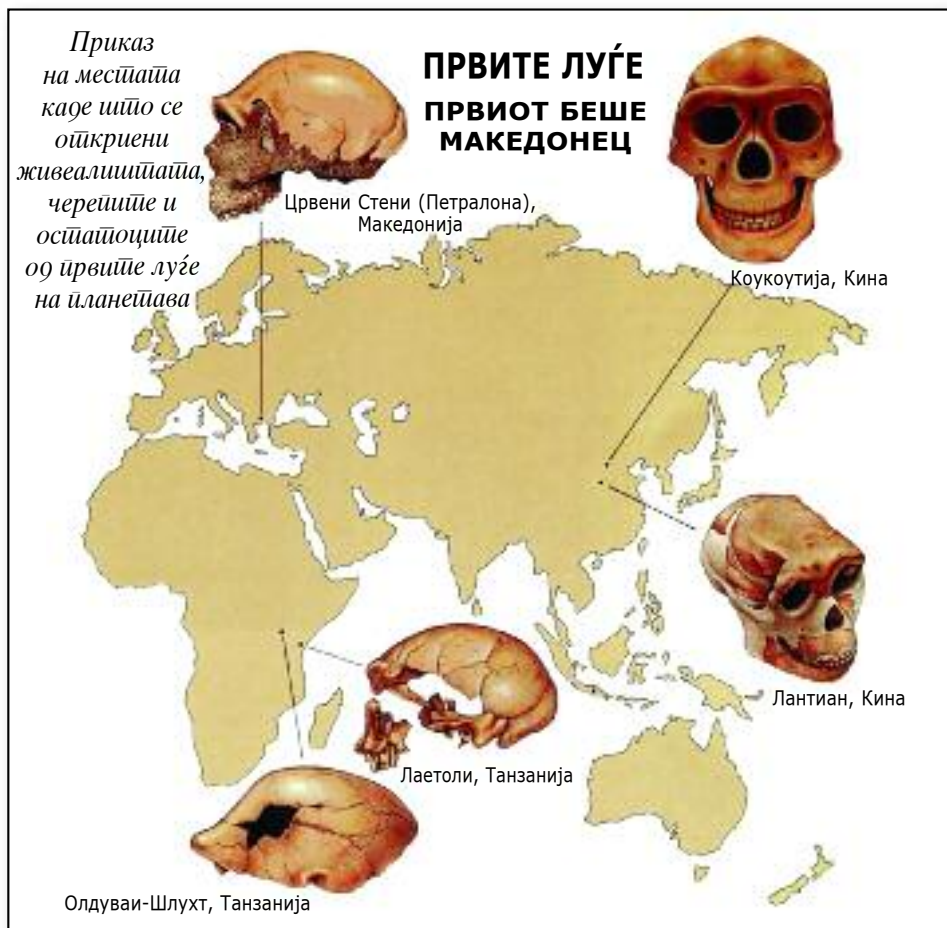
Македонците се најстариот народ во денешна Европа. Погледнете во Библијата. Македонија е запишана 38 пати, додека сите други денешни држави ги нема, бидејќи се вештачки творби и политички опции на денешна Европа. На некогашната македонска почва, поточно на Македонскиот Полуостров, кај местото Камени Гумна во пештерата „Црвени Стени“ (денес позната како „Петралона“) е пронајден череп на белец, Македонец, стар околу 600 000 години. Овој Македонец е првиот Македоноид пронајден во Македонија и на Македонскиот Полуостров и сведочи за експанзијата со која се насели поголемиот дел на планетата Земја.

КАКО СЕ ШИРЕЛЕ ЛУЃЕТО НА ЗЕМЈАТА?

Не е точно познато кога за прв пат Бог ја населил Земјата со луѓе. Ова прашање, веројатно, никогаш нема ниту да биде одговорено.

Почетоците на луѓето се завиткани во темнина и е многу тешко во оваа темнина да се најде јасна линија и потпорна точка за валидни претпоставки. Со сигурност може да се тврди дека најстарите познати пронајдоци на Македонскиот Полуостров, во Црвени Стени (Петралона), докажуваат дека Македоноидот што се појавува најмалку пред околу 600.000 г.п.н.е., се раселил околу 75.000 г.п.н.е. и од северниот брег на Средоземното Море, од Македонскиот Полуостров, емигрирал кон денешна Западна Европа, во пределите на северниот Атлантис, поточно од Мас де Азил, па сè до Урал, кон Средна Азија, јужниот брег на Средоземното Море и дел од Африка.

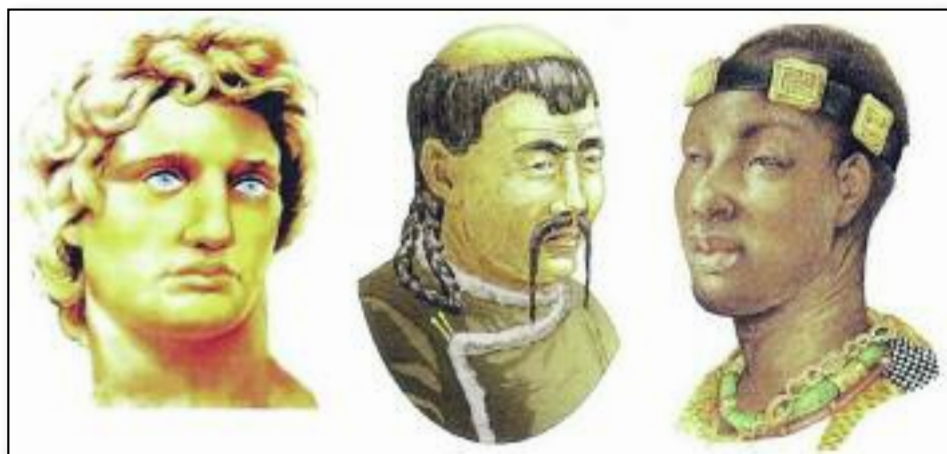
Пред околу 75 000 г.п.н.е. Монголоидите почнале, преку тогашниот земјен мост што и денес го дели кружниот прстен на Азија од Америка, да го населуваат новиот свет. Преку западниот брег на Северна Америка, човекот стигнал во Средна и Јужна Америка. Пред околу 50.000 години и Австралија била населена преку Азија.

Пешиџерата во Црвени Стени (Петралона) каде што е пронајден черепот на Македонците од пред 600 000 години

Ширењето на расиите низ иланетијата Земја

Македонидој

Кон оваа македонска група припаѓаат сите Европјци, Хамитиите од Северна Африка, Семитиите и предните азијатски народи се од Индија. Меѓу нив се исто така и Американците, Австралијанците и други.

Монголоидој

Централна Азија и Северна Кина се нивните татковина и Индијците во Америка потекнуваат од Монголоидиите. Сите нив им е својствено широко рамно лице. Нивните коси и очи се должат на монголската фалиа.

Црноидој

Црнциите се наоѓаат преку Африка, јужно од Сахара. Нивните усни се дебели и косите каправа. Во жешката клима, темната боја на кожата им е заштита од силното сонце.

ЧОВЕЧКИТЕ РАСИ

Сите луѓе на Земјата припаѓаат на некој вид. Сите ги имаат типичните човечки својства, телесната градба, дух и чувства. Сепак, луѓето надворешно изгледаат сосема различни. Денес постојат неколку човечки раси, пред сè врз основа на бојата на кожата, својствата на косата и формата на лицето.

Монголоидната раса има мазна црна коса, жолта до кафена кожа и очи во форма на бадем. Тие пред сè се раширени низ цела Азија. Исто така првобитните Американци, Индијанците, припаѓале на оваа раса.

Македоноидите, т.е. **белата раса**, веројатно, етимолошки значи „Македон кој оди“. **Македоноидот** пред сè е со светла кожа, има руса, жолта, кафена или црна коса и прилично тркалезни очи. **Македонците** се народот на денешна Европа, Северна Африка и околу Јужното Море.

Црноидот е **црната раса** која потекнува од Африка, а има темна кожа, кадрава коса и често испакнати усни.

Не постои чиста раса, бидејќи луѓето со текот на времето секогаш се мешале, но пред сè не постои раса, која е над другите раси.

Така човекот ја населил целата Земја. Подоцна, со текот на времето, откако бил откриен огнот, човекот почнал да се пробива и во студентите климатски зони.

Различните климатски услови, каде човекот се вдомил, се една од причините за формирањето на трите најважни расни групи, од кои денес настанале повеќе подвидови.

Ареалот во кој се населил **Македоноидот** се протега од *Ајланинскиот* Океан иместото *Мас де Азил* кај француските *Пиринеи* па сè до *Балтичкото* Море и од најсеверниот дел на *Урал*, каде е регистрира-

но местото наречено **Мамујска Колиба** и се пронајдени повеќе артефакти од мамутски коски, па сè до *Иноија* и *Јужна Африка*, каде во пештерата **Бломбос** е најдена една амајлија, која, всушност, е еден вид денешен модерен чип за компјутери, полн со текстови и пораки од нашите **МАКЕДОНСКИ ПРЕДЦИ**, кои се напишани на **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК** и се датираат со околу 75.000 г.п.н.е.

Ова откритие е вистинска „**АТОМСКА БОМБА**“ во **НАУЧНИОТ СВЕТ**. Оваа амајлија јас ја открив во едно списание и интуитивно почувствував дека има нешто заедничко со Македонија, па затоа веднаш по *Инјернеј* му ја испратив на најеминентниот македонски истражувач - генијалниот **Васил Иљов**, кој успеа за околу два месеци да ги дешифрира изгравираниите содржини и да потврди дека тие се напишани на најстар **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК** и со најстаро **МАКЕДОНСКО ПИСМО**. Целокупната семантика и естетска композиција, фактички, изнедадува со исклучителната техника употребена во таа, според него, најстара **МАКЕДОНСКА ПИСМЕНА ТРАДИЦИЈА**. **Васил Иљов** ги прочита најстарите напишани **МАКЕДОНСКИ НАТПИСИ**. Тој ги чита нив како

Горе: Во пештерата Бломбос во Јужна Африка која се смета како лулка на светската цивилизација пронајдена е една амајлија. Таа е полна со древни македонско писмо, еден вид современ чип, пораки оставени од нашите прадедовци.

Доле: Францускиот археолог Едуар Пиет 1827-1906, ја пронајде мамујската коска кај Мас де Азил, во северна Франција. По проценка на светските сѐручњаки коските е ствара околу 21 000 години, а на неа женицата Васил Иљов успеа да открие и да дешифрира старо македонско писмо со кое е напишано името на Божјата мајка МА и ИЛ (ИЛЕ) божи на Сонцето.

да живеел во времето кога тие се пишувани. Неговите најнови откритија на овие натписи се со старост најмалку од 77.000 години, 40.000 г.п.н.е.; некои 13.000 - 11.000 г.п.н.е. или поинаку речено со околу 75.000 г.п.н.е.; 40.000 - 30.000 г.п.н.е.; 19.000 - 14.000 г.п.н.е. или 15.000 - 11.000 г.п.н.е. Во однос на последните развојни фази на *Палеолиџоџи*, кои ги има објавено во статијата „*Најстари сведошџва за македонската писмена традиција*“ („Македонија“, бр. 21.639 од 16 март 2009 година), треба да се истакне дека тој уште во трудот „*Незаширлива Македонска Цивилизација*“ (Македонија, Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Бр. 588 - 589, 15 декември 2000 - 1 јануари 2001, стр. 74) пишува:

„Археолошката лингвистика за последните десет години презентирала повеќе писмени споменици од крајот на мезолиџот и почетокоџи на неолиџот, кои се напишани на древен македонски јазик и со древни македонски азбуки („јавна“ и „штајна“), а со тоа во писмената традиција го осведочи најстариот суштирај за сите подоцнежни дериватни јазици и азбуки не само на Македонскиот Полуостров (Балканот), туку и пошироко во светот“.

Со тоа научните откритија на дешифрирањето на најстарото македонско писмо се однесува на имињата, боговите и пораките од областа на митологијата не само од неолитот, туку и од палеолитот каде што се зачнати најстарите корени на многу појави, објаснети со митолошките традиции од Македонија.

Меѓутоа, најновите дешифрирања од **Васил Иљов** на „*написи од артефакти на палеолиџската праисторија на македонската писмена традиција* (околу 75.000 г.п.н.е.; 40.000 - 30.000 г.п.н.е.; 19.000 - 14.000 г.п.н.е. или 15.000 - 11.000 г.п.н.е.) ја збогатуваат фактографијата на археолошката лингвистика и го утврдуваат најстариот македонски јазик на македонската зетска заедница како прајазик кој се зоворел на итериторијата на **ВЕЛИКАТА ЗЕТА МАКЕДОНИЈА**“, од северниот Атлантски Океан до Урал и од Балтичкото Море до Јужноафриканските простори, односно до пештерата **Бломбос** на брегот на Индискиот Океан.

Како многу важна етапа од развојот на **МАКЕДОНСКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЈА**, г-дин **Васил Иљов** го истакнува и следното:

„Во целокуќниот еволутивен процес, древните македонски племиња во времето на палеолитот имале заедничка митологија во која е осведочена доминацијата на култот на боговите на Сонцето Ил (Иле) и Космосот и на култот на Ма - Големата Мајка Богинка; имале заеднички јазик и заедничка говорна територија; имале најстарио општествено уредување во форма на земање во рамките на великата Земја Македонија; имале заедничко име, заедничко македонско фонетско исмо, одредни македонски зборови - исари и висок степен на македонска култура во рамките на еволутивниот процес на најстариата фаза на Македонската Цивилизација од пештерата **Бломбос** во Јужна Африка до **Магдален** и **Мас де Азил** на Пиринеите и Мамонтоваја Курја на Урал во Русија.

Горе:
Големата Мајка МА

Доле:
Богот на Сонцето
ИЛ (ИЛЕ)

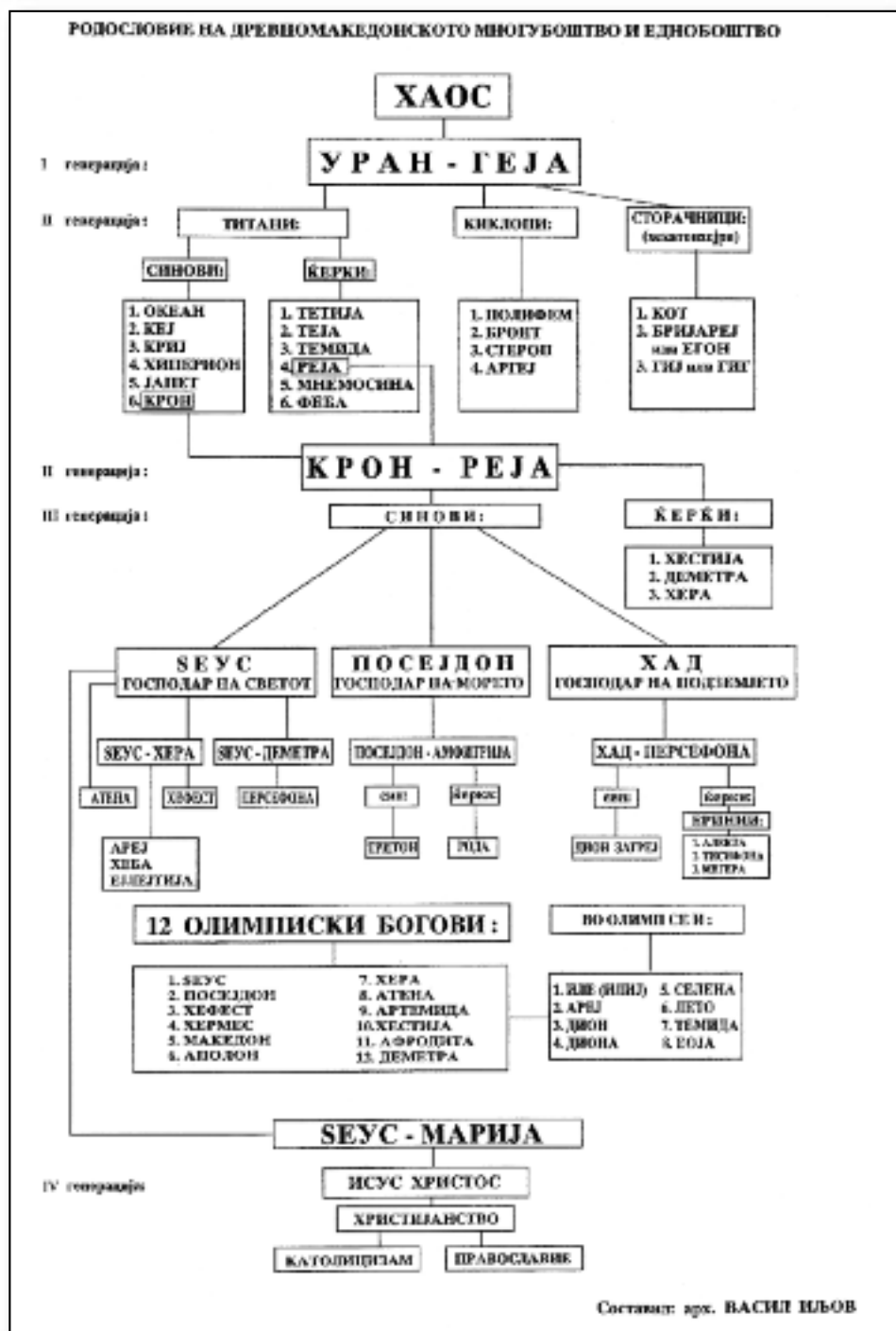
Тука, според **Васил Иљов**, ние имаме една вкупна апсолутна хронологија на непрекиден континуитет на **МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК** и **МАКЕДОНСКА ПИСМЕНОСТ** најмалку од околу 77.000 години, судејќи според артефактите од пештерата **Бломбос** (Јужна Африка), најмалку 42.000 - 30.000 години, според наодите пронајдени покрај **Урал** (Русија) и најмалку 21.000 - 16.000 години или 17.000 - 13.000 години, според наодите кои потекнуваа од пештерата **Мас де Азил** (Франција) од времето на условно наречената **ГОЛЕМАТА МАКЕДОНСКА ЗЕТА**, односно **ВЕЛИКАТА „ЗЕТА МАКЕДОНИЈА“**. Библијата е во право, бидејќи

Реконструкција на Мамујската колиба на Урал во Русија

таму е запишано дека на почетокот беше еден народ со еден говор, а сега знаеме и со едно писмо – македонско. Сега ни станува сè појасно зошто Македонија и Македонците од толкава голема Македонска Империја, од страна на Европа, е сведен на дваесетина илјади квадратни километри. При создавањето на вештачките држави на Македонскиот Полуостров во 1830 година, на македонска територија беше создадена вештачката држава Грција, со што се изврши најголемиот геноцид врз домородното македонско население. Денес оваа вештачка европска творба по налог на својата „мајка“, бара на најшовинистички и фашистички начин, Македонската библиска земја и народ да си го промени името и идентитетот. Јас во оваа книга нема да пишувам како Европа ги создаде вештачките држави на Македонскиот полуостров, тоа ќе го направам во следните мои книги, ниту за најраната фаза на **МАКЕДОНСКАТА МИТОЛОГИЈА** поради фактот што таа сè уште не е целосно и доволно истражена и бидејќи за неа многу малку се знае. Јас ќе пишувам за поновото време, за **УКРАДЕНАТА МАКЕДОНСКА МИТОЛОГИЈА** која сакам да му ја вратам на мојот **МАКЕДОНСКИ НАРОД** затоа што таа само нему му припаѓа. Повеќе за праисториските откритија секој читател може да види на Интернет под **Васил Иљов** или посетувајќи ја неговата веб страница: [http:// www.unet.com.mk/ancient-macedonians](http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians).

Составил: др. ВАСИЛ ШЉОВ

МИТ, МИТОЛОГИЈА

Зборот митологија се состои од два дела: Мит и логија.

Зборо >мит< доаѓа од лексемата митос која има значење на; бајка, расказ, сказна за настани од животот на натприродните и божествени битија, богови, херои, вили... кои дошле на Земјата, работат и живеат како луѓе, со кои се дружат и заедно со нив вршат големи, јуначки подвизи.

Зборо >логија< логос, збор, поим, знаење, наука.

Зборот митологија означува; учење за боговите и хероите, особено од најстарите времиња, од антиката, од Стариот завет.

Митологијата е скриената историја на Светот.

Легенди: Значењето на митологијата за древна Македонија е јасно покажано преку темите на најраните епски поеми. Во VIII век пред Христа, поетот Хомер го напишал првиот поетски еп: „Илијадата и Одисеја“. Легендите раскажуваат за вистински настани и народи, но содржат исто така и нереалистични елементи: средби на смртниците со боговите, надчовечки дела на јунаците, магија и ужаси. Постојат повеќе можни причини за ова мешање на реалноста и фантазијата. Настаните во Илионската војна се случиле четири века пред Хомер, во едно време, во кое македонскиот свет бил завладеан од кралеви, кои пак живееле во раскошни палати, заштитени со силни, големи ѕидови. Иако ова кралство носело со себе и кралска култура, неговите жители не успеале да утврдат пишана литература, па така поетите по устен пат ги пренесувале јуначките дела на личностите од Илион од генерација на генерација. Оваа поетска уметност требало да го забавува со зборови кралскиот двор. Заради тоа не е чудно, што поетите ги пишувале своите песни и ги украсувале со митски приказни за богови и ужаси.

„Чисти“ митови: Поетот Хесиод, современик на Хомер, ја напишал „Теогонијата“ во која што за прв пат се спомнува македонската верзија на создавањето на светот и неговите титани, богови и смртници. Се претпоставува, дека постоеле многу различни изданија, кои што со текот на времето биле препишувани се повеќе и повеќе. Иако песната на Хесиод во основа била една семејна приказна за боговите, поетот ја прекратил еднаквоста на неговите раскази преку „чистите“ митови и митовите

што директно се однесуваат на религијата и култот. Хесиод, на пример, го опишува митот за Прометеј, најраната врска помеѓу луѓето и боговите и ја „објаснува“ природата на принесување животни како жртви во религиозниот култ на Македонците. Некогаш постоело едно „златно доба“, во кое смртниците и боговите живееле заедно на земјата, среќни и во хармонија. Мајката Природа створила се што му е потребно на човекот, а на човекот не му треба да работи. За жал, со текот на времето луѓето станувале пољубопитни и подготвиле бродови, кои што се враќале натоварени. Ова ново царство морало да биде заштитено, па така околу нив биле издигнати високи ѕидови. Мајката Земја се исклучила и сега луѓето почнале да ја истражуваат земјата според нејзините богатства. Кога го виделе боговите сето ова, се повлекле на небото. Според Македонецот Хесиод, македонската култура опстојувала во залезот на златната доба. Но за овие митови постои и една педагошка основа: Хесиод сакал со својата песна да ги советува царските слушатели, да ги отфрлат власта и немирите, како би можело златната доба, со еден нов залет, што подолго да се задржи во животите на луѓето.

Народни сказни: Како што и веќе самото име кажува, сказните се митски приказни, кои имаат за цел да го претстават обичниот човек, надвор од големите градови и палати. Главни ликови во тие приказни најчесто биле обични мажи и жени, сосема спротивно од поетските митови, во кои главни ликови биле принцови и принцези. Сказните требало да воспитаат и да предупредат, а не да бидат религиозни. Митовите биле раскажувани на еден уметнички пишуван начин. Сказните биле предавани со прости зборови и едноставни мисли.

Дали Македонците самите си верувале во сопствените митови, тешко е да се каже. Во класичната епоха (петти век пред Христа) македонските држави се развиле во покомплексни социјални структури на племето. Во царските градови постоело многу развиено образование. Тоа не ги опфаќало само митските приказни и легендите, туку исто така се студирало и филозофија. Во овие кругови, митовите важеле за едвај вистинити, но понатаму во сите писма се укажувало на нив.

За нашите познавања во врска со македонските митови, најзаслужна е македонската литература, но речиси во ниту едно дело не можеме да најдеме еден целосно напишан мит. По примерот на Хомер и Хесиод,

Сребрена монетија со портретот на Александар Македонски и на Сеус (Зевс). На монетијата, е прикажан Александар во лавовска кожа, по примерот на Херакле. На грбот на монетијата е прикажан Сеус со орел. Како Херакле, така и Александар иврдел, дека е син на Сеус. За да го прикажат во вистинска светлина и да му изработат портрет, Александар изнајмил само двајца уметници: вајарот Лисий и сликарот Ајел, коишто во своите работилници работеле и најчесто го прикажувале трудољубивиот Александар, како мускулест маж или како младо момче со лавовска кожа на себе.

релативно подоцна, започнало утврдувањето на македонската литература и тоа, во еден период кога митовите и легендите биле доста познати. Подоцна, авторите можеле на нивните јавни читања да ги прошируваат своите знаења и со тоа да се концентрираат на помалку познатите митови или делови од митови. Ова ги охрабрило авторите, по што некои од нив започнале да ги препишуваат митовите, да им даваат сосема нов крај и некои од ликовите сосема различно да ги претставуваат. Овие промени не биле само едноставни варијанти на пишаното, туку со тоа се раз-

вила и една социјална промена. Поетесата Сафо од Лезб го бранела држењето на Елена, додека авторите од редот на мажите најмногу ја критикувале Илионската војна, бидејќи во неа гледале женска слабост, па дури и разврат. А трагичарите материјалот за своите дела го црпеле од актуелните проблеми на нивното живеење.

Легендарните цареви често биле опишувани како современи тирани, кои ја заплашувале новата демократија во Пела.

Македонските поети ги употребувале митовите како забавни приказни, за да го привлечат вниманието на публиката, без притоа да внимаваат на можноста за испреплетување на актуелните односи. Од XIX век па наваму споредбата на митовите и испитувањето на легендите станале сериозна академска дисциплина и некаде во последните декади на столетието биле утврдени многубројни заеднички работи во митовите на многу народи, дури и во индиските. Македонскиот јунак Херакле бил споредуван со индискиот Сисуала: овие јунаци поседувале премногу сила уште од нивното раѓање, имале еден Бог за помош, друг за непријател, но и двајцата бесмртници во тој период добиле голема помош од смртник. Така Херакле му го дал на Филоктет своето магично стапче, кој пак со него го запалил огнот за неговатаклада. Сличностите биле толку многу очигледни, што дури научниците започнале да говорат за една заедничка, индомакедонска култура. По Илијадата и во Библијата сретнуваме македонска митологија како што е создавањето на светот, воскреснувањето и други чуда.

XX век со себе си носел и свои митови. Популарните комични ликови како Супермен и Супердевојката наликуваат на некој начин на старите македонски ликови. Постоењето на Супердевојка е благодарение на Дијана, ќерката на Хиполит, која била кралица на Амазонките. Нејзиниот креатор Чарлс Мултон ја претставил на публиката во 1941 година со следните зборови: „Конечно, во машкиот свет, свет исполнет со омраза и војни, се појави една жена, која проблемите на мажите ги правела играчка. Сто пати подобро, побрзо и посилено од било кој спортист се бори против неправдата и лошото. Полна е со љубов како Афродита, умна како Атина, брза како Меркур и силна како Херакле. Позната е само како Супердевојка!“

Во поглед на исклучителната моќ, современите ликови се поистоветуваат со нивните антички „колеги“. Македонскиот јунак Ахил бил неповредлив (до убодот во петата), а исто и Супермен е неповредлив (само еден мистериозен гас криптон може да го победи). Благодарение на ваквите слабости, можел и обичниот читател да се поистовети со јунаците и супериорните. Јунаците веднаш се вљубувале во оние кои што ги спасувале. Така, Персеј се оженил со Андромеда, којашто ја спасил од една страшна неприлика на море; и Супердевојката се вљубила во еден пилот, на кого му го спасила животот во една авионска несреќа.

Македонците од обичните смртници правеле бесмртни јунаци. Александар Македонски умрел во 323 година пред Христа, но подигнал царство кое се протегало од Македонскиот полуостров па се до северна Африка, (Египет) и Индија. Како неговиот пример Херакле, Александар се сметал себе си за син на Сеус, а својата божественост ја докажал со херојските дела. По својата смрт, од

Александар Трети Македонски

еден вистински цар станува митски цар и за младите македонски владетели во Пела и Рим тој бил митски цар, од кого дури го презеле и начинот на носење на фризура и облеката.

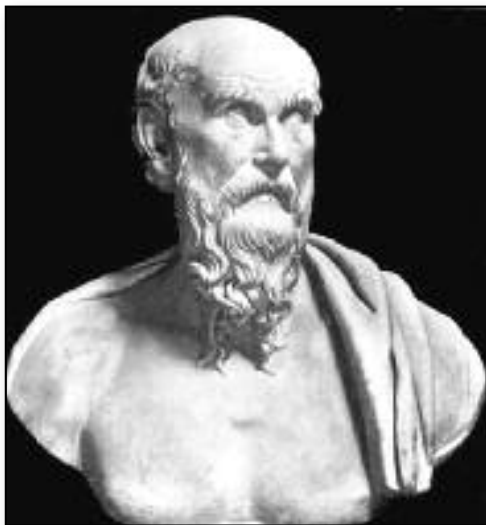
Митовите за раѓањето на боговите, нивните дела и моќ кои се пренесувале на божествените потомци во неколку генерации, титаните, олимписките богови, музите, nereидите, митските цареви... сите тие ја

исполнувале содржината на македонската митологија од создавањето на светот до денес. Многу од митовите се потврдени од историските настани. Македонската митологија и претходно македонската историја со влијание на сите светски настани.

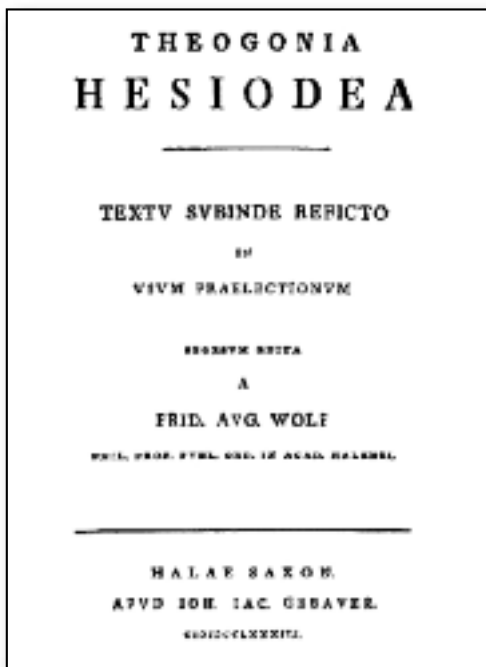
Раѓањето на боѓовиѝе

Најраниот и најдолгиот извештај за настанокот и раѓањето на боговите е објаснет во поемата Теогонија („Раѓањето на боговите“) на Хесиод.

Поетот Хесиод живеел во 8 век пред Христа, во време кога Македонците веќе го поседувале писмото. Мора да тргнеме од тоа, дека песните во оваа поема биле усно пренесувани од генерации на генерации. Како и кај останатите македонски митови и од овој имало повеќе различни варијанти на приказната, но во секој случај Хесиод претставува добар извор за понатамошните идни поети. Постои една интересна паралела меѓу митовите на Хетите и Вавилонците, чии што литературни примероци постоеле 5 века порано. Најновите археолошки и литературни истражувања посочуваат на еден уште потесен контакт меѓу Македонија и Ориентот. Денес сме сигурни, дека Хесиод и двете страни ги користел

Хесиод

како извор: македонскиот и ориенталниот. Во македонската митологија не постоело *creatio ex nihilo*. Земјата и небото настанале од хаосот, кој што го носел животот. На почетокот, хаосот бил една огромна празнина, еден неизмерлив светски простор без форма и светлина. Првите суштества што ги создал Хаосот биле Геја (Мајката Земја) и Ерос, Бог на родовата, половата љубов, најубавиот помеѓу смртните богови, кој што ги распоредил деловите и завладеал со духот на сите богови и луѓе. А Геја го родила Уран, челник на небото. Од хаосот настанале исто така Ереб, неосветлената темнина на длабочините и Нокида, ноќта облечена во облека, проткаена со црни и разновидни конци. Со Ереб, Нокида му ја покажал на Ајтер највисоката небесна светлина, денот.

Раѓањето на Титаниите

Геја го родила Уран (Небото) за да може да ја прегрне и да може да има сигурно место околу боговите, а Уран ја покрил со својата облека од црн сомот и скапоцени камења. Геја ги родила и големите планини, на кои живееле боговите, нимфите, а исто така и пустото, пенливо море Понт, кое го родила без зачнување со Ерос. На својот син, Уран му ги родила шест ќерки: титанките Тетија, Теа, Темида, Реа и Мемносина, сеќавање, чувар на митовите и Феба со златен венец, големо божество, кое се врти околу земјата. И понатаму му родила на Уран уште шест сина. Титаните: Океан, Кеј, Криј, Хиперион и Лапеј и како најмлад Крон, лошиот син, кој го презирал татка си, а требало да го почитува. Потоа, Геја му ги родила киклопите на Уран, со по едно тркалезно око на челото и со имиња што означувале светкање и грмење: Полифем, Стеропеј, Бронтеј и Аргеј. Овие подоцна ги имитирале моќните светкања на Сеус (Зевс). Подоцна на Уран му родила три сина, огромни суштества со сто раце и педесет глави: Котеј (одбивниот, антипатичниот), Бријареј (силниот) и Гиеј (оној што дели). Нивниот татко ги мразел, па затоа ги оттурнал во кругот на својата мајка Геја и се израдувал што нејзиното тело се искривило од болки.

Разочарана, таа направила огромен срп од огнени камења, им го покажала на своите синови и рекла: „Деца мои, сакате ли да го казните вашиот татко за неговото срамно дело?“ Младиот Крон одговорил: „Јас

Геја (Мајката Земја)

не се плашам од мојот побелен татко. Ќе го направам тоа, бидејќи тој заслужува казна за неговото срамно дело“. Геја, тогаш, му го објаснила нејзиниот план, му дала срп во рака, добро го упатила околу ова лукавство и го одвела на едно место, кое било идеално за заседа. Кога вечерниот Уран дошол со Нокида (ноќта), ја опколил Геја, Земјата, легнал веднаш над неа и ја покрил со неговата црна облека, која била проткаена со светкави камења. Кога Уран лежел над Геја, синот тогаш, од заседа, посегнал по српот и со десната рака му ја исекол машкоста и ја фрлил зад него. Кап-

ките крв, кои што паднале на земјата, Геја ги „уловила“ и од нив се родила Еринија, женскиот подземен дух на одмаздата, Алекта („оној кој никогаш не простува“), Тисифона („оној кој се одмаздил за убиството“) и Мегера („завидливата“). Делот на Уран, паднал во морето и потоа испливал на кипарскиот Паф, каде од пената, во присуство на Ерос, Љубовта и на Химер се изградиле родовите желби и така и се родила и Афродита, богинка на љубовта („онаа која што е од пена родена“). Во лутина, Уран на своите деца им го дал името Гиганти.

Нокида и нејзиниите деца

Нокида, богинката на ноќта е една од првите божества, кои што произлегле од хаосот, ги родила моќните и кобни персонифицирани суштества како Танатида (ангел на смртта за смртниците), Хипној (сон), Мориди (персонификација на судбината), Кериди (несреќа и пропаст), Немесида (богинка на казнувањето за лошите дела и одмазничка на оние кои што љубат без срце), Ерида (расправија), Гераиди (абортусот на вечерта којшто секогаш заканувачки пливал над луѓето), Момој (бог на зајадливоста и исмејувањето), трите Моириди (богинки на судбината) и други.

*Нокида,
богинка на ноќта*

*Нереј, Дориса и Океан пројѝив Тиѝаниѝе.
Наоу оу Перѝамон оу II век ѝред Рисѝиа изложен во Берлинскиоѝ музеј.*

Нереј

Понт, морето и Геја, земјата, ги создале боговите на морето. Нивниот син Нереј, најстариот бог на морето, постар и од Посејдон, со Дорисидата, Океанидата, им се родиле педесет ќерки, Нераида, милата богинка на морето, на пр. Спејоида („онаа која што живее во пештера“), Хипоноја („која била брза како кобила“), Геатеа („еднаквата на Афродита богинка на морето“), Халимеда („советодавната богинка на морето“) и Еварна („богинката на песокот“).

На Понт и Геја им се родил големиот и најстар бог на морето Тавмант („чудо“), кој што се оженил со Океанидата Електра, ќерка на Океан. На Тавмант и Електра им се родила Ирисида (со брз чекор и голем лет, гласничка на боговите, еднаква на виножитото) и Харфите, богинки, кои биле брзи како ветерот. Овие богинки интервенирале во судбината на смртниците.

Децаџа на Кеџоида и Форкие

Брат на Тавмант бил Форкие, најстариот од морето, кој се вљубил во неговата постара сестра Кетоида, со убавите образи, и со неа ги добил: трите зли сестри Граите, „старите дами“: Енџоида (воинствената), Пемфредоида (каприциозната) и Дајноида (страшната) како и трите Горгони: Стајноида (силната), Еврвалеида (онаа која напреднува, продолжува) и Медуза (владетелката). Овие страшни фигури живееле на запад од островот на Океан. Од трите сестри, Медуза била смртникот. Еден ден Посејдон, богот со темни кадрици, легнал до смртната Медуза во меката трева, под пролетните цвеќиња и ја забременил. И таа му родила деца, која никогаш не смеела да ги види, бидејќи Персеј и го одзел најглавното, кое го

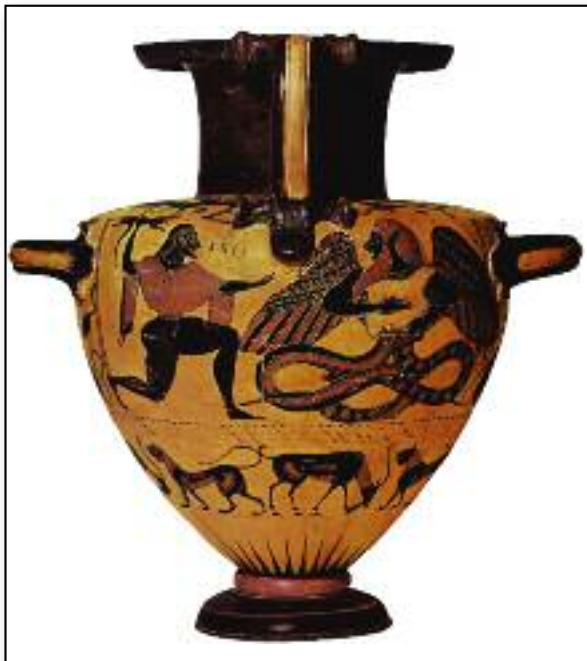

Тритон и Форкие

подарил на некој цар. Од нејзиното тело произлегле таинствената Крисуорида (златниот меч) и таткото на триглавиот Гевон, како и неговиот брат, летачкиот Пегасеј. На овие монструозни фигури им се придружил и монструмот Ехидеј, која бил на страната на една мила жена и на страната на одвратниот змеј, чичко на Кетоида и на Форкие.

Децаѿа на Ехидна

Големиот Тифон, син на Геја и на Тартар, бил роден во корикиската пештера, во малоазиската Киликија. Тој имал сто змиски глави, огнено светкави очи и страшен глас. Тој бил пар со страшната Ехидна и со неа го добиле ужасниот Ортар, двоглавото куче на триглавиот Герион. Херакле го убил Ортар, откако го убил Герион и присилно ги зел говедата. И Тифон заедно со Ехидна ги имале уште и Кербер (повеќеглаво то пеколно куче), Хидрата од Лерна (водена змија со многу глави, на чие место, доколку бидат отстранети, раснеле нови) и плукачката на оган Химера.

*Сеус и Тифон вазна од V век пред Рисѿа,
Анѿичка збирка на музејој во Минхен -
Германија*

Децаѿа на Сѿикс и Паланѿ

Титанот Палант, син на Криј и Еврибија, бил брат на вечерниот бог на небото Астреј. Со океанидата Стиксида (најстарата ќерка на Теѿија и Океан), која девет пати го препливала подземниот свет, титанот

Палант ја добил Ника (богинка на победата), Кратеј (бог на силата), Биада (бог на моќта) и Зелоида (бог на зависта). Кратеј и Биада никогаш не го напуштиле Сеус, ниту дома, ниту на неговиот пат. Кога, еден фатален ден, Сеус ги повикал сите негови на Олимп, Стиксида прва дошла со нејзините деца. Заради тоа, Сеус ја благословил нејзината вода: Стиксида била голема клетва за боговите. Неретко другите богови, несмртниците, лажно се колнеле на Стиксида.

Децаџа на Феба и Кеј

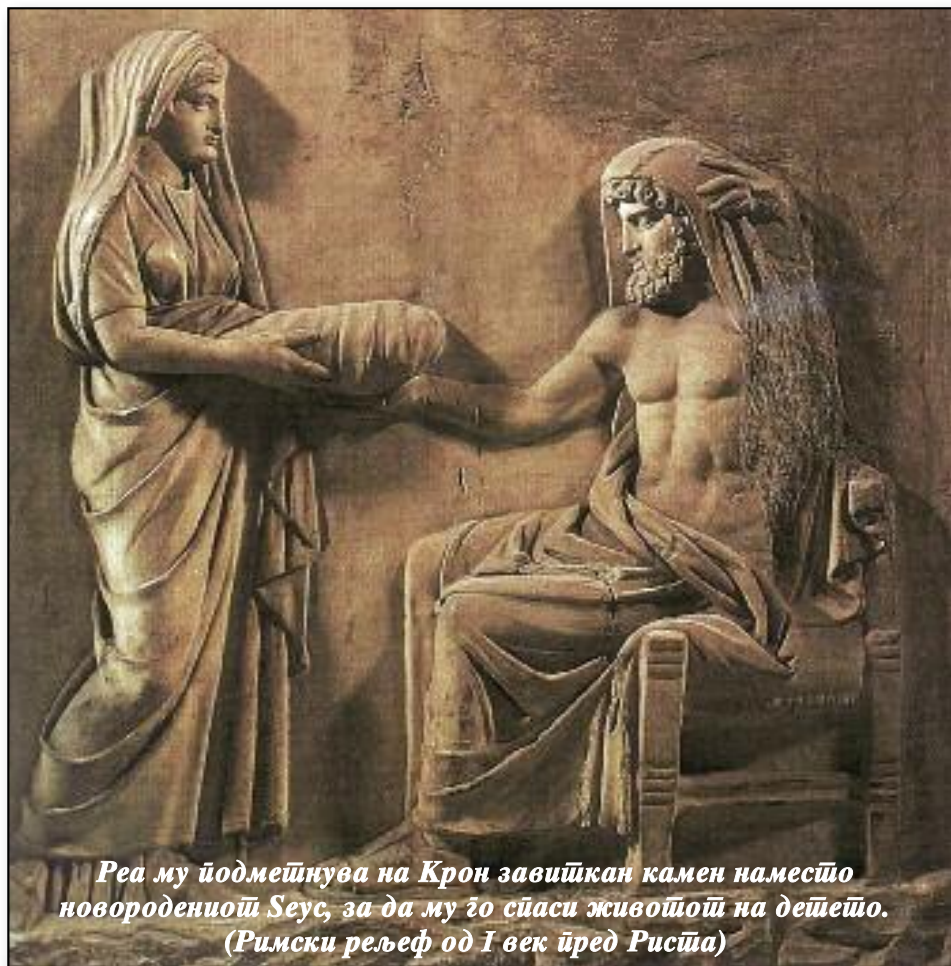
Титаните Феба и Кеј биле деца на Геја и Уран и брат и сестра на Крон. Феба со нејзиниот брат Кеј ја добила Лето (нежната), која подеднакво ги сакала и боговите и смртниците. Хеката е единствената титанка која имала милост од Сеус. Тој ја прогласил неа за бабица на смртниците, која им помагала на жените при породувањето. Таа имала дел од Земјата, од пустото море и од звезденото небо.

Децаџа на Реа и Крон

Титаните Реа и Крон ја добиле Хестија, најстарата од трите ќерки, неомажената богинка на печките и домаќинството; Деметра, богинка на плодноста и пченката; Хера, жена на Сеус и владетелка на небото, заштитничката на бракот и децата; немилосрдниот Хад, владетел на подземјето и мртвите, чие име носело несре-

Крон и Реа, V век пред Рисија, се наоѓа во Мејрополис музејот во Њујорк

*Реа му ѝодмешнува на Крон завийќан камен намешѝо новородениоѝ Сеус, за да му го сѝаси живоѝтоѝ на деѝето.
(Римски рељеф од I век ѝред Рисѝа)*

ќа; Посејдон, бог на морето и водите и владетел со коњите и биковите; и на крај, сеомќниот Сеус, татко на боговите и луѓето, кој со своите громови во форма на копје правел Земјата да трепери. Крон, синот на Геја и Уран, се уплашил, дека некој ќе го сруши неговиот син од тронот, како што тој го срушил неговиот татко. Затоа ги проголтал сите негови деца, сè до неговиот најмлад син Сеус, кого Реа го доверила на нејзината мајка. Итрата Реа завиткала еден голем камен со пелени, што Крон го проголтал наместо Сеус. Сеус бил одгледан од нимфите од планината Дикте, на Крит, во една пештера близу до Ликт и задоен со млеко од козата Амалтеа, додека Куретите, свештенските служители на Реа, со копја и штитови

создавале шум за Крон да не може да го чуе плачот на детето. Сеус, кој бил згрижен од нимфите, израснал во еден силен и млад маж. Кога нимфите му раскажувале за неговиот побелен татко, тој решил да го сруши. Ја натерал неговата прва жена, мудрата океанида Метида, ќерка на Тетес и Океан, да му стави отров во неговиот пехар за вино. Крон веднаш своите пет деца и каменот повторно ги дал од себе. Каменот стигнал до Делфи и поставен е во средиштето на светот, каде бил познат како „папокот на светот“. Со помош на неговата сестра, тој ги ослободил киклопите, кои пак како благодарност, на Сеус му ги дале громовите.

Децаџа на Сеус

Сеус ја зел за жена океанидата Метида, чие име значело мудрост. И овој пат Геја и Океан го советувале дека треба да ја пази од неговите деца. Кога Метида затруднела, Геја и предвидела, дека тоа ќе биде едно посебно дете, силен како самиот Сеус и дури него ќе го надминел. Затоа Сеус ја забременил неговата жена. Кога се родило детето, ја наследило мудроста на својот татко. Потоа тој се оженил со мудрата титанка Темиса, ќерка на Геја и Уран, со која добил три деца, часовите, богинките и годишните времиња и судбините: Евнома („закон и ред“), Дикеа („правда“) и Еиренеа („слобода“). Од нив излегле уште три богинки на судбината: Клотоида („женката – пајак“), Лахезида („дарежливата“) и Атропида („онаа, која што не се врти назад“). Тогаш тој ја напуштил Темиса и се оженил со океанидата Евринома, која што му ги родила грациите и уште три други ќерки: Аглаја („онаа, која што свети“), Фуфрозина („радост“) и Талија („онаа, која што свети“). На крајот Сеус, од својата ќерка Дернетера, ја добил убавата Персефона, богинка на растењето и плодноста; подоцна таа се омажила со Хад и завладеала со подземјето. Наредна, со која што тој се оженил, била титанката Мнемозина, чие што име значело сеќавања и мисли и која што ги донела на свет деветте музи, богинки на убавата уметност, на музиката и литературата, на историјата, на филозофијата и астрономијата. Музите биле многу едноставно опишани и претставени со дијадеми на своите, убави коси. На оној кој ќе им се допаднел, му испраќале слатки зборови и убава музика. Тие живееле на Пиерија, на Олимп и на беотскиот Хеликон. Тие биле поврзани и со Аполон, кој како бог на

од Крит. Сеус ја направил неа бесмртна и покрај неговиот син Дионис. Исто така и херојот Херакле бил плод од една врска меѓу богови и смртници. Сеус, својот син Херакле, го добил со Алкмена. Откако тој си ги исполнил своите херојски дела, Сеус му дал вечен живот.

Маја, била планинска нимфа и ќерка на Атлас и на Плејон, која дошла на Олимп, каде што со Сеус го родила гласникот на боговите Хермес. Сеус и Лето имале две деца: Артемида и Аполон, најомилените богови на небото.

Океанидата Персеида и богот на Сонцето Ил (Иле) имале една ќерка, моќната волшебничка Кирка, која сите нејзини непријатели ги преобразила во животно и му родила на Сеус три сина: Телегонеј, Агриј и Латинеј. Со океанидата Еидија, Ајтеј ја добил ќерката Медеја.

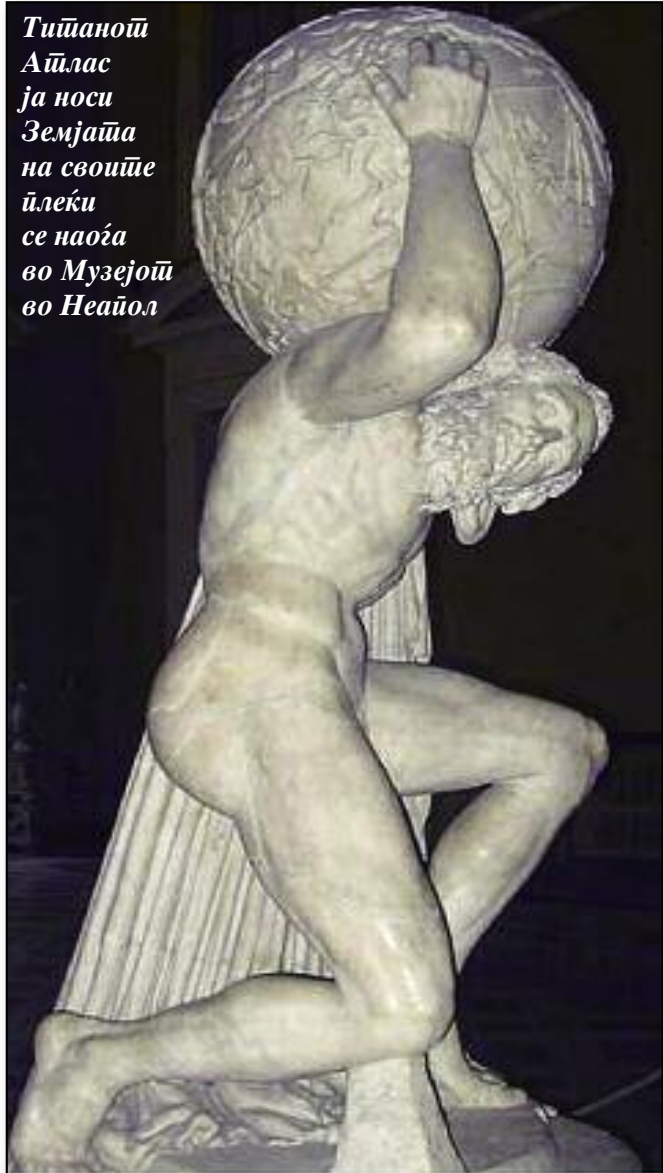
Посејдон со својата зајрега и троножецот, пред него се Тетиса и Океан, мозаик од II-I век пред Христа - Газиантиски музеј, Турција

Децаѝа на Боѝинкиѝе

Деметра, богинка на плодноста, лежела со Јасон, синот на Сеус и Електра, ќерката на Атлас, на едно трипати изорано поле. Таа му го родила синот Плуто („богатство“), кој се грижел за полињата. Еос, богинката на утринската зора се вљубила во Јефалеј, синот на гласникот на боговите Хермес, и му родила син, Фаетонеј. Афродита, богинка на љубовта, го посакувала убавиот Фаетонеј. Таа побегнала со него и го направила свештеник во еден сириски храм. Афродита се вљубила во Анхидеј, синот на Капиј, и му го родила смртниот јунак Енеј, чии што наследници биле основоположници на градот Рим. Убавата богинка на морето, Тетида, се вљубила во смртникот Пелеј, кралот на Фтија, на кого му го подарила лавовски силниот син Ахил.

*Тиѝаноиѝ
Аѝлас
ја носи
Земјѝа
на своиѝе
ѝлеќи
се наоѓа
во Музејоиѝ
во Неаѝол*

*Прометей и Ајлас на една чинија од Лаконија
од околу 530 година пред Ристиа, се наоѓа во Музејот во Вајќикан*

Прометей го им го донел оганот на луѓето.

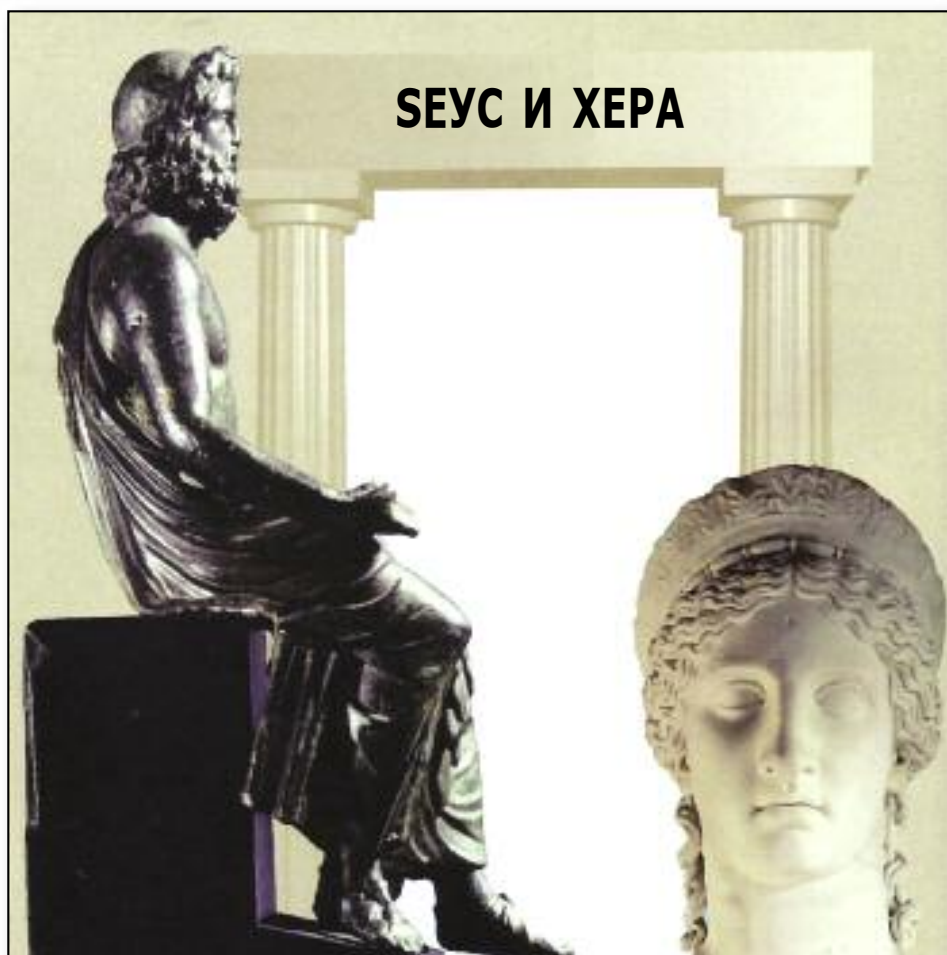
Легендата за титанот Прометеј се појавила многу рано во македонската литература и во македонската уметност на вазни. Големата популарност на оваа легенда во класичната епоха е толкава, што Прометеј, покрај боговите, како за нивни инает, важел за предвесник на човештвото. Неговото име значело „оној, којшто мисли во перспектива“ и го означувал неговиот карактер. Хесиод го стилизирал во Теогонија за настанокот на светот и за уметник на новото време, како композиторот Бетовен или поетот Шели, тој е израз на натчовечката борба за правда. Следува дел од Теогонијата на Хесиод.

Лапет ја вратил убавата ќерка на Океан, Климена и со неа се оженил. Таа му го родила Атлас, едно храбро момче. Таа исто така ги родила и многу познатите Менетиј и Прометеј, кои биле итри и лукави и будалестиот Епиметеј, кој уште од почетокот бил зол за работниците.

Имено, тој ја зел за жена девојката, која ја зачнал Сеус. Сеус го испратил арогантниот Менетиј во Ереб, проследен со чадлива светлина, заради неговото карање со боговите и заради неговата сила. Кога се поделиле боговите наспроти смртниците во Мекона, тој положил големи стада говеда, откако биле веќе поделени и нив ги поделил за да го измами Сеус.

На едниот дел од говедата го поставил месото и мрсната утроба, покриена со стомакот на животното, а на другиот белите коски на стадото, наредени на еден лукав начин, покриени со мрснотија. Од тоа настанал родот кај луѓето во земјата на бесмртните. Сеус му говорел безволно на Прометеј: „Сине на Јапет, оној кој ти го мислиш знае подобро од сите вас заедно, мил мој, сè уште не си ја заборавил твојата лукава вештина“. Така зборувал лутиот Сеус и советувал. Затоа не им ја дал силата на вечниот оган на оние, кои живееле на земјата. Но, благородниот син на Јапет сакал повторно да го измами со тоа што ќе го украде огнот.

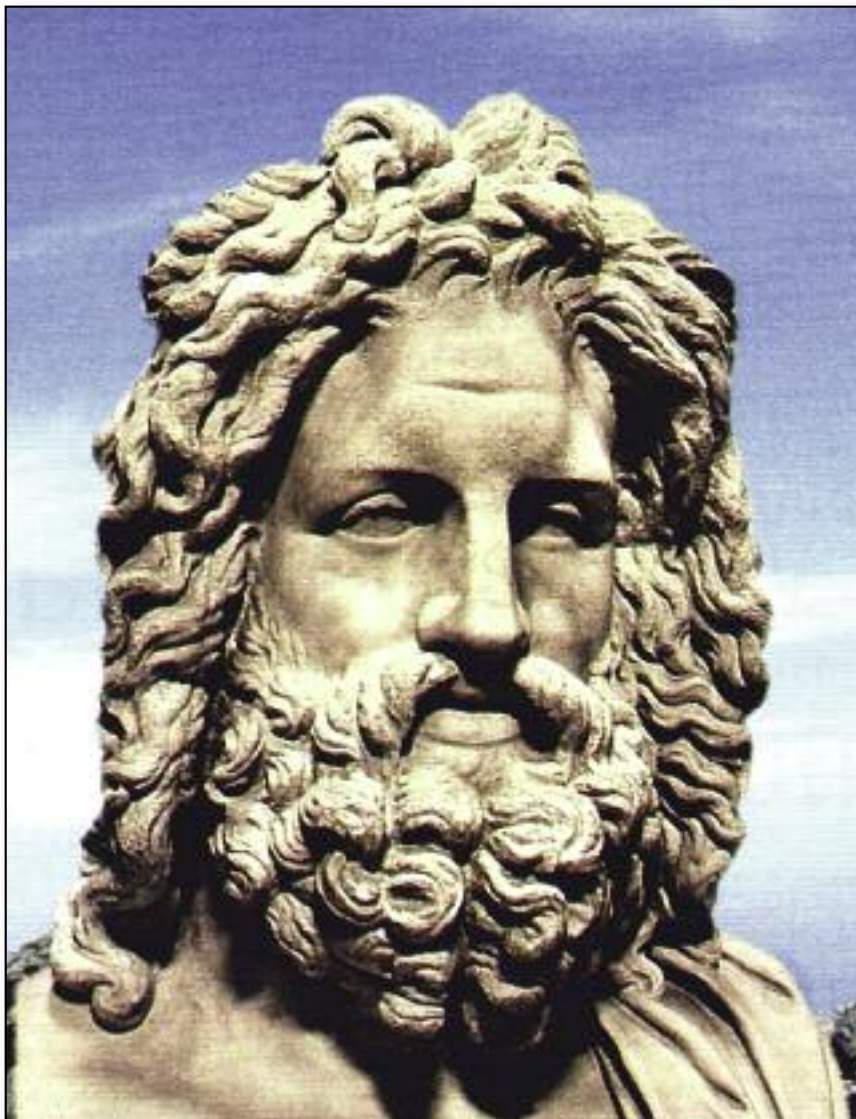
Првите Македонци биле немоќни но Прометеј ги штител и помагал. Прометеј го украде огнот од Аполон и им го дал на луѓето. Сеус од височините луто грмел кога ја видел светлината од огнот, долу на земјата. Прометеј го фатил дивото говедо и им го предал на луѓето да го впрегнат во ралото. На крај, ги научил Македонците како од земјата да вадат руда: бакар, железо и други метали. Поради ова, а особено поради кражбата на огнот, предизвикал голема лутина кај Зевс кој наредил Прометеј да се окова во синџири и да се закова далеку, на една непристапна карпа во денешен Кавказ каде што секојдневно слетувал еден орел и му го кинел џигерот со клунот. Прометеј ова храбро и јуначки го поднесувал се до доаѓањето на Херакле кој го ослободил од овие маки за да му се оддолжи за сето онаа што тој го направил за луѓето.

SEYС – ЦАРОТ НА БОГОВИТЕ

Како владетел на Олимп и на целата Земја, Сеус бил најмоќниот бог во класичната митологија. Тој владеел со првобитните сили, молњата и громот и можел да направи судири меѓу облаците за да предизвика дожд на земјата.

Покрај неговата страшна сила Сеус поседувал и *ајџис*, непробоен дел на своето вооружување. Во поединечните митови *ајџисот* се појавува во различни форми, најчесто како штит или граден оклоп, обложен со кожа на Алмалтеја. Според други преданија, *ајџисот* бил облак што навестувал невреме. Сепак, тој ја имал функцијата да го штити Сеус од не-

*Јулијус Цезар, римска копија на Сеус,
според поранешен македонски оригинал*

пријателите, од човекот или од други опасности. Кога тој го затресувал, избувнувала голема луња која ги исполнувала со страв и ужас срцата на неговите непријатели. Меѓу сите негови атрибути *ajgucioj* најјасно ја покажувал својата моќ.

Недопирлив во својата позиција како највисок жител на Олимп, Сеус покажувал и човечки црти. Македонците си го претставувале Сеус како добротвор и љубовција. Точната бројка на неговите љубовници била голема. Тој постојано имал љубовни афери или заведувал жени. Најголемиот број на неговите деца не потекнувале од неговата жена Хера, туку од неговите безбројни љубовници.

Уште како млад бог, додека бил на островот Крит, тој почнал да пројавува желба за заведување жени. Неговиот прв „плен“ била Метида, ќерката на Океан и на Тетида и персонификација на мудроста. Кога Метида била бремена, Уран и Геја го предупредиле својот внук, дека детето што ќе го роди таа ќе биде помоќно и помудро од Сеус. Така, тој сфатил дека нема друг избор, освен да ги задави Метида и нејзиното неродено дете и со тоа да ја отстрани можната опасност за неговата иднина.

*Сеус со орел,
македонска чинија од 560
година пред Рисџа која се
наоѓа во Лувр, Франција*

*Сеус на
џерѓа.менџ*

Сеус бил исполнет со мудрост. Тоа била неопходна карактеристика за царот на боговите. Но, и самиот тој бил бремен со богинката Атина, која кратко потоа излегла од неговата глава како возрасна и целосно вооружена.

Од другите љубовници Сеус бил татко на такви богови и полубогови како што се: Аполон, Артемида, Афродита (во некои преданија), Дионис, Македон, Херакле, Елена и Персефона. Многу познати митолошки ликови биле вонбрачни деца на Сеус и многу од големите родови на антиката претендирале дека имаат директно потекло од Сеус.

ХЕРА – ЦАРИЦА НА БОГОВИТЕ

Таа била сопруга и сестра на Сеус, ќерка на Крон и на Реа. Хера била богинка на фамилијата, на брачната љубов и на легалното раѓање. Бидејќи Хера била персонификација на брачната верност, многу се лутела на љубовните авантури на Сеус. Нејзината љубомора била толку голема што не го испуштала од око својот маж. Штом таа откривала неверност била толку лута што преземала активности против секоја љубовница на Сеус, од кои, неколку настрадале поради нејзината лутина.

*Римска копија на Хера
(според оригинал од II век преод
Ристиа) Лувр, Франција*

*Хера и Прометееј, чинија од
490 г. п.н.е. од Вулци - Ейрурија*

Хермес ја ослободува Јо иретиворена во крава, македонска вазна од 540-530 г. пред Рисѝо иронајдена во денешна Италија

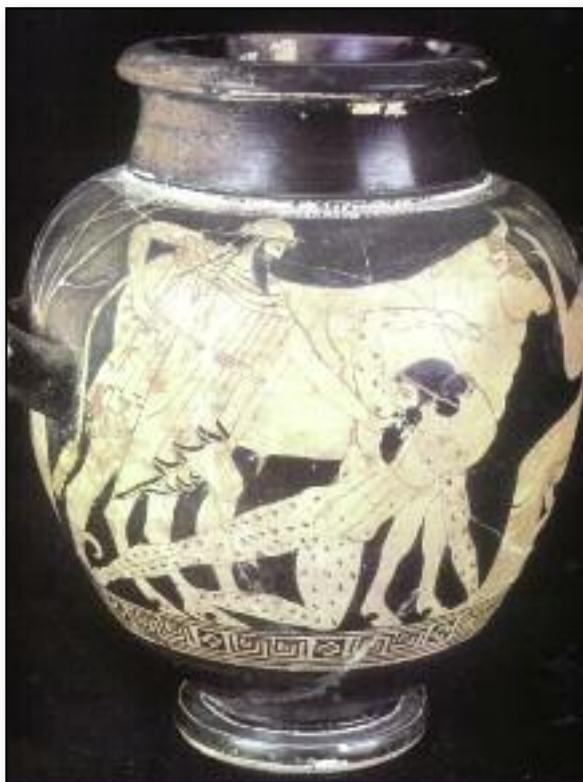
ИСТОРИЈАТА НА ЈО – ПОСЛЕДИЦА НА БОЖЕСТВЕНА НЕВЕРНОСТ

Еднаш Сеус се вљубил во Јо, која била царска ќерка од Арг. Тој трпеливо чекал Хера да ги отргне очите од него. Кога на крајот се создала прилика, тој влегол во спалната на Јо, каде што и шепотел во сонот за таа да му дозволи да ја има.

Потоа Сеус се трудел да ја скрие од Хера својата афера, но сепак таа дознала за неговата неверност, по што летнала долу кон земјата со очи вжарени од лутина. Но, наместо да го затекне Сеус во својата љубовна игра, таа го нашла својот маж како спокојно стои крај една бела крава. Кога го прашала зошто стои пред оваа крава, тој одговорил, дека стоел тука кога наеднаш од земјата се појавила кравата.

Сепак, Хера не дозволила да биде излажана. Таа знаела дека кравата сигурно е негова тајна љубовница, која во последен момент била преобразена од Сеус. Колку упорно и да прашувала Хера, Сеус останал при своето кажување. За да го фати во лагата, Хера ја дала наводната крава на еден говедар по име Арг, кој имал сто очи, за да ја чува. Таа била сигурна дека Сеус, порано или подоцна, пак ќе ја преобрази кравата во нејзината човечка става веднаш штом ќе добие желба за неа, па тогаш Хера ќе го предупреди говедарот.

Сепак Сеус не можел да се надитри. Тој го испратил Хермес, богот на измамата да го убие стражарот. Тоа не била едноставна задача, бидејќи Арг никогаш не ги затворал истовремено сите сто очи. Но, богот на крадците и на измамниците имал план. Тој се престорил во селанец, кој умешно свирел на флејта и можел да раскажува приказни. На Хермес му успеало да го заинтересира Арг за своето свирење и раскажување, па набргу ова чудовиште било пленето од приказните. Сепак, и натаму со некои од своите очи гледал кон Јо. Хермес постојано раскажувал здодевни приказни и свирел монотонно. На крајот раскажал приказна за заспивање, проследена со монотонно свирење, по што Арг заспал. Истовремено ги затворил сите сто очи и Хермес го убил. Потоа ги престорил стотите очи во опашка на паун и затоа пауните до денес имаат „очи“ на опашките.

*Сад за чување производи од V век пред
Рисџа - Хермес го убива Арџ,
стражарот со стотите очи, чуварот на Јо*

*Една епизода од македонската митологија:
Орфеј се просџува со Евридика и сака да ја спаси, со нив е
и Хермес кој џреба да ја одведе во подземниот свет.*

Иако Јо била ослободена од Арг, сето тоа го набљудувала и Хера.

Таа испратила еден штркел за да ја задева Јо и да ја боцка, бидејќи таа се уште била престорена во крава. Немилосрдниот инсект целосно ја исполнил својата задача. Јо била толку измачувана што се обидувала на секаков начин да ја избегне маката од инсектот. Притоа таа претрчала големи далечини и препливала големи мориња, меѓу кои и Јонското Море и Босфорот („канал на кравата“), кои ги добиле своите имиња според неа. На крајот трчала се до Египет кон бреговите на Нил, каде штркелот повеќе не можел да ја следи, па одлетал назад. Потоа Сеус ја престорил повторно во убава жена.

Во меѓувреме Хера поверувала дека Јо умрела поради маките од инсектот. Така таа ја заборавила. Зевс сега бил слободен да ужива во љубовта со неа. Јо му родила син по име Ефастон, кој бил предок на силниот Херакле.

ПОСЕЈДОН

ПОСЕЈДОН - БОГОТ НА МОРИЊАТА

Посејдон бил син на Крон и брат на Сеус. Посејдон (или Нептун како што го нарекувале Римјаните) бил бог на морињата. Тој владеел со водите, исто како што владееле Сеус со небото и Хад со подземјето. Неговиот знак и амблем е трозабец и тој ја симболизирал неговата моќ врз морињата, но и двојната природа на водата: добрата (бидејќи ги храни луѓето со риби) и лошата (бидејќи може да нанесе штети).

Посејдон ја зел за жена Нереида. Исто како и неговиот помал брат Сеус, и тој имал незаситна желба за љубовни авантури, па често бил неверен. Додека Сеус имал смисла за убавина и заведување, Посејдон бил равнодушен кон физичките својства на своите љубовници. Оваа равнодушност била одговорна за потеклото на некои грди и страшни чудовишта од класичните преданија, каква што е медузата Горгона, која била страшно женско чудовиште и која на главата, наместо коса, носела змии

и имала својство со еден поглед на нејзините очи да скаменува. Посејдон бил татко и на гигантот Хризаор. Киклопот Полифем, кој на Одисеј во неговото враќање од Илион (Троја) му приредил многу непријатности, исто така бил син на богот на морињата. Двајца други синови, Отој и Ефиалтеј, познати како двајца Алоади, го заробиле Арес, богот на војната и го затвориле тринаесет месеци во една бронзена стомна, додека тие ги барале за жени Хера и Артемида, обидувајќи се да ги грабнат. Подоцна тие биле победени од боговите и биле осудени, по што засекогаш биле фрлени во Тартар. Практично многу од Посејдоновите потомци предизвикувале проблеми среде луѓето и боговите, било преку нивниот грозен изглед, било преку нивните страшни дела. Поради тоа Посејдон сфатил дека ќе биде подобро доколку своите страшни потомци ги сокрие под земјата и постојано ги набљудува за да не направат некое злосторство.

Меузата Горгона

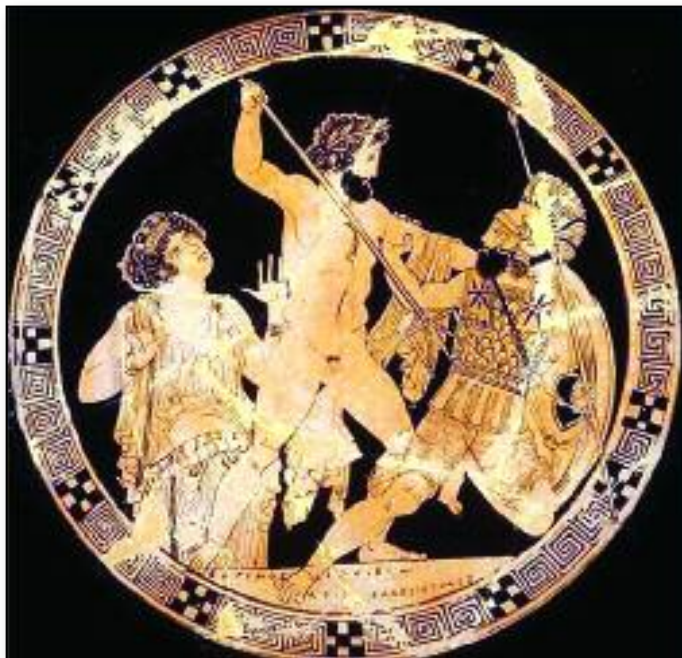
*Посејдон се обидува со треножецот да го прободат
џигантот Полибој на вазна која датира од 500/475 г. преод Рисија -
Вилијамс колеџ Музеј, Вилијамсџоун во Масачусетс.*

Покрај неговото својство како бог на морињата, Посејдон исто така бил и бог на коњите и бог на земјотресите. Тој изгледа бил бог кој на луѓето за првпат им скротил коњ за орање, носење и јавање. Македонците верувале дека гривите на посејдоновите морски коњи се гледале во гребените на брановите.

Земјотресите му биле исто така припишувани на Посејдон. Во „Илијадата“ Хомер го нарекува Посејдон често „Земјотресец“ - име што тој го заслужува.

Кога почнало владеењето на олимписките богови, секој од нив си одбирал одреден регион на земјата што му бил посветен нему (или нејзе). Понекогаш се јавувале жолчни расправи доколку повеќе богови претендирале на владеење на иста област. Притоа Посејдон секогаш го добивал најлошиот дел. Нему му припаднал само легендарниот остров Атлантида, кој, според некои преданија, со текот на времето ја загубил неговата наклонетост. Затоа тој го потресол островот со земјотрес со таква сила што буквално го распарчил и засекогаш потонал во длабочините на морето.

Заедно со својот брат Сеус и Хад и неговата сестра Деметра, богинка на вегетацијата, Посејдон е еден од четирите оригинални боже-

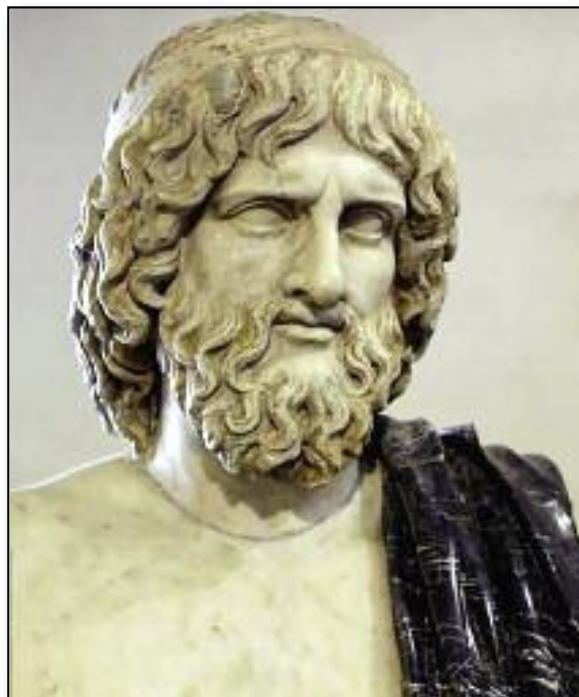

*Геџа, Посејдон и Полибоџи, V век иред Рисџа,
се наоџа во Анџичкиоџи музеј во Берлин*

ства, т.е. бог кој има моќ врз природните сили. За народите во антиката морињата биле неизмерен извор на чуда. Зошто морето е покриено со бранови, се прашувале тие? Зошто брановите понекогаш ја уништуваат земјата и ги поплавуваат бреговите? Како може морето да го снабдува човекот со храна, а истовремено е во состојба истиот човек да го убие кога тој ќе испадне од својот чамец?

Сè до денешен ден морето останува една голема сила која човекот само делумно ја совладал. Тешко може да се каже дека и денес ги разбираме сите тајни на морето. И денес сме сведоци на многу несреќи што светските мориња им ги предизвикуваат на луѓето (цунами, големи бранови, вртлози и сл.).

Со истиот ваков карактер ни се претставува и Посејдон. Човек секогаш треба да има предвид дека има работа со богот на морињата и секогаш треба да биде претпазлив, затоа што само една мала грешка и морето ќе му биде гроб.

ХАД И ДЕМЕТРА

Хад - Цар на мртвиите

Брат на Сеус и на Посејдон, Хад (или Плутон како што го нарекуваат Римјаните) бил владетел на подземјето и бог на богатствата. Тој често бил сфаќан и како непријатен бог, едноставно заради тоа што владеел со особено мрачно царство. Понекогаш бил погрешно сфаќан како тој самиот да е смртта. Ниту едно од овие сфаќања не е точно. Хад не бил бог на смртта. Оваа улога му припаѓала на Танатеј, кој заедно со својот брат, живееле во Хадовото царство. Хад не бил мрачен бог, тој имал една непријатна задача заради која му биле припишувани такви својства.

Хад секогаш бил коректен и правичен бог. Тој имал цврст репертоар на правила со кои го управувал подземјето и само понекогаш - и тоа против својата воља - ги кршел тие правила. Тој најчесто бил претставен како бог со мрачно лице, покриено во сенки и ретко се покажувал

самиот себе. За време на борбата со Титаните, Киклопите му направиле еден волшебен шлем, со кој тој можел да стане невидлив. Тој го носел тој шлем секогаш кога излегувал од подземното царство на сенките.

Од сите богови само Хад не бил пријатно дочекуван на Олимп. Можеби тоа било заради тоа што олимписките богови имале човечки предрасуди и карактерни црти за да се згрозуваат од Хад како што тоа го правеле луѓето.

Структурата на Подземјето

Во многу Хомерови и други стари раскази, Хадовото царство било претставено како царство на сенки, во кои духовите на умрените бесцелно талкале, оплакувајќи ја својата судбина. Дури римските претстави понудиле податоци за структурата на овој мрачен свет.

Според римската претстава, Подземјето се состои од четири поделени области. Тартар, место кое најчесто се означува како пекол, било најмрачното и најстрашното од сите четири области, место каде што претстојувале оние што во својот живот биле лоши, поради што за сите времиња морале да останат тука. Како и христијанскиот пекол, така и Тартар е место на вечна казна.

Спротивно на Тартар е т.н. „небо на подземјето“, било местото Елисеј (кое најчесто се означува како Елисејски Полиња). Под владеењето на симнатиот од престол Крон овој регион бил област на светлината каде што владеел постојано ден, царство на вечна радост, на постојана музика и веселба. Жителите на Елисеј, душите на оние кои воделе чесен и добродетелен живот, можеле да се вратат во живот ако посакаат и ако им станат здодедни уживањата.

Третата област на Хад биле Асводелитските предели, наречени така според едно цвеќе, што ја покривала оваа тажна почва. На ова место живееле најголемиот број души.

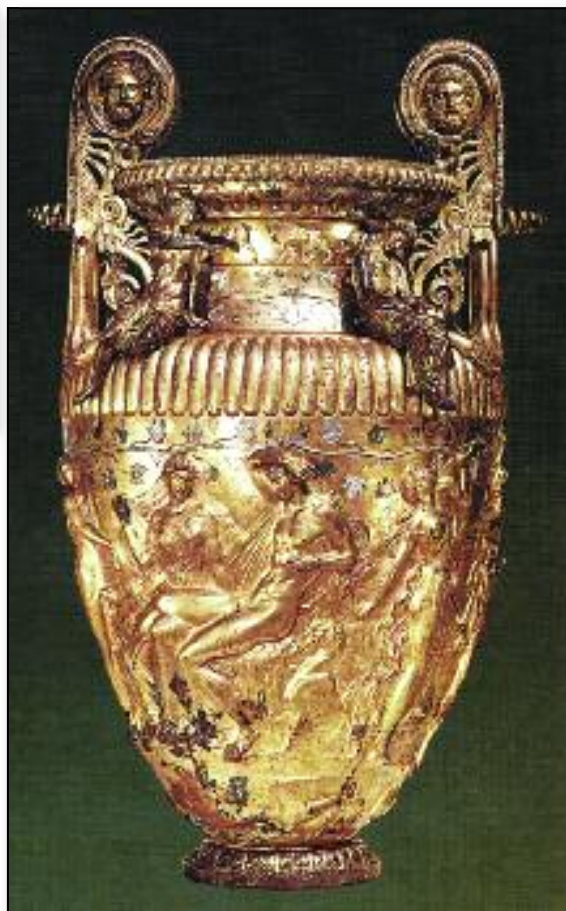
Четвртата област на подземјето бил Ереб и во неа била сместена палатата на Хад. Понекогаш Ереб била истата област преку која мртвите морале да поминат за да стигнат во Подземјето.

Во Подземјето имало и пет реки, кои имале посебна симболична функција. Ахерон и Стикс исполнувале иста задача и затоа тешко мо-

Прекрасниот бронзен пехар од Дервени од 330 година пред Христа на кој е прикажана свадбата на Дионис и Ариадна оокружени со Сатири и Менади, се наоѓа во Археолошкиот музеј во Солун.

(лево) На реалниот приказ се гледа главата на Хаос богот на подземниот свет.

желе да се разликуваат. Тие биле првите реки што умрениот морал да ги премине. Стикс бил сметан за света река. По пристигнувањето во подземјето умрениот морал да чека на брегот на Стикс, додека да се појави „возачот“ Харон. Стариот антички обичај на умрениите да им се става монета во устата при погребот потекнува од верувањето дека Харон барал пари за да може сигурно да го пренесе умрениот до влезот на Хад. Без да му се плати, Харон одбивал да пренесува, па умрениот морал засекогаш да остане на брегот на Стикс и никогаш да не биде пуштен понатаму.

Трите други реки лежеле исто така зад вратите на Подземјето. Кокит била река на маките. Умрениот, кој се напивал од таа вода стану-

вал свесен и ги сфаќал чудата на животот и се што загубил со својата смрт. Флегетон била пламена река, која тече главно во Тартар, каде што нејзините неугасливи пламени биле користени за да ги мачат лошите. Река-та Лета, напротив, му овозможувала на умрениот најдобра услуга од сите пет подземни реки: штом душите на умрените ќе се напијат од нејзината вода, потполно го забораваат нивниот поранешен живот и биле задоволни со нивната нова егзистенција.

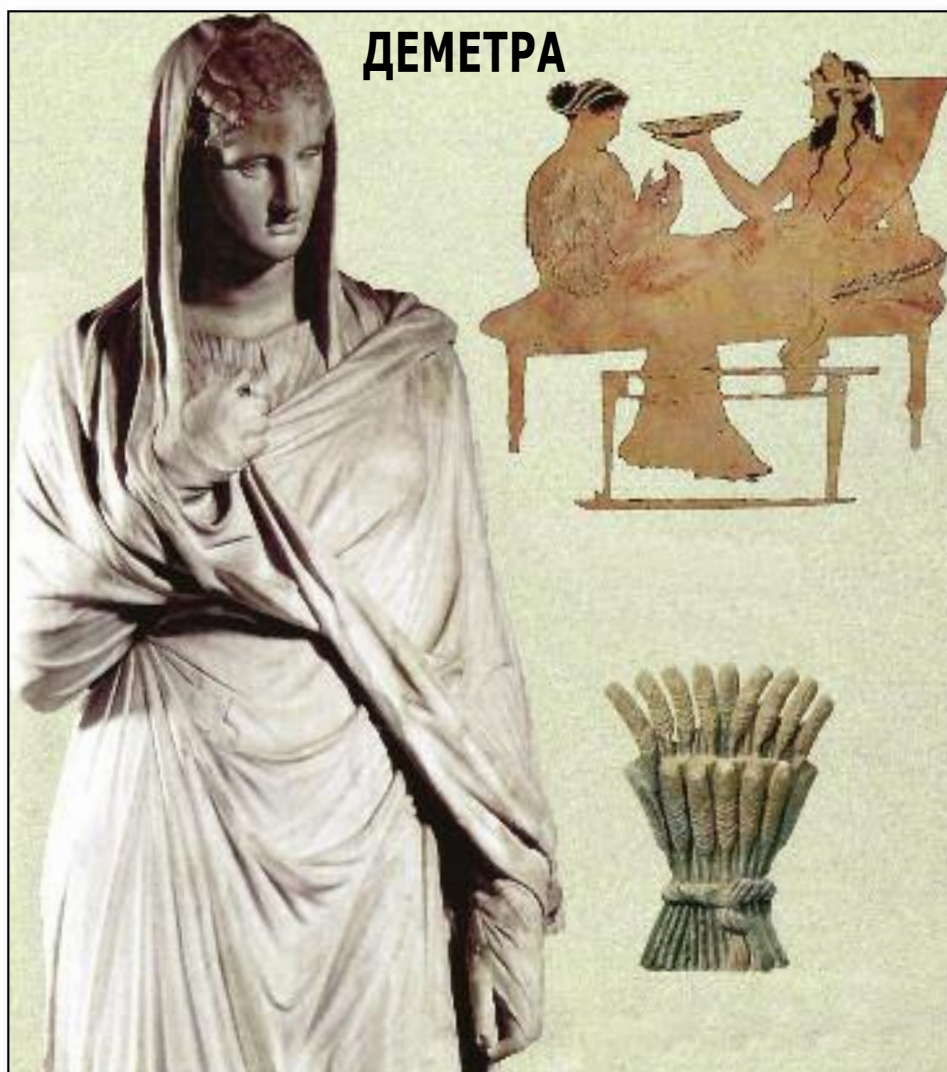
Откако Харон ги превезувал умрените преку реката Стикс (или Ахерон), тие стигнувале пред влезот на Подземјето кое го чувал Кербер, едно страшно куче со три глави и опашка како змија. Неговата задача, што ја вршел со непогрешлива верност била едноставна - требало да се грижи ниту една од влезените души да не излезе надвор.

Еднаш влезени, душите доаѓале пред суд. Комисија од три судии го слушала и оценувала минатиот живот на секој од умрените и тогаш решавала дали душата е за во Тартар, за во Елисеј, или за во Асводелитските предели. Првиот од овие судии бил Ајак, кој во неговиот живот бил добар, правичен, и побожен крал на Егина. Вториот судија бил кралот Мино, кој островот Крит го управувал справедливо и добро. Радамантеј, брат на Мино, бил последен од тројцата. Иако тој никогаш не бил крал, поседувал висока смисла за правичност, поради што му била доверена судиската служба за мртвите. Сите тројца биле синови на Сеус и биле смртници.

Според некои преданија и Еринидите (или Фуриите, како што некои ги викаат) живееле во Подземјето за да вршат вечни измачувања на убијците и врз оние, кои директно или индиректно ја пролиле крвта на своите роднини.

Хаг со шроѓлавојто куче Кербер

ДЕМЕТРА - БОГИНКА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА

Ќерка на Крон и Реа и сестра на Сеус, на Хад и на Посејдон, Деметра била една од најавтентичните жителки на Олимп. Таа била богинка на растењето кое доаѓа од земјата (растенијата). Овде ќе биде третирана заедно со Хад, затоа што нејзината најпозната историја била тесно поврзана со овој бог.

ИСТОРИЈАТА НА ПЕРСЕФОНА

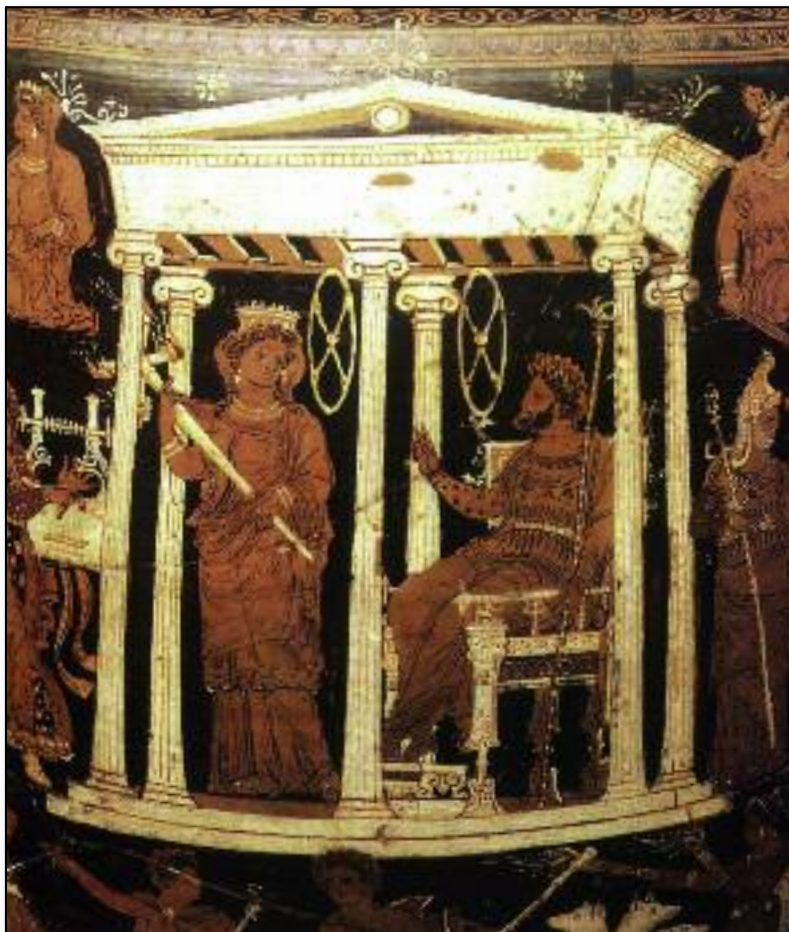
Деметра имала ќерка единица по име Персефона, која ја родила од својот брат Сеус. Еден ден, Хад ја забележал младата богинка додека таа, лежејќи на една ливада, го набљудувала цвеќето. Тој веднаш се вљубил во неа. Со помош на својата божествена моќ направил една пукнатина на почвата во близина на убавицата. Оттаму излегол, ја грабнал изненадената Персефона и ја одвлекол долу во длабочината на своето мрачно царство.

Кога Персефона не се вратила од попладневното шетање, Деметра се уплашила и почнала да ја бара. По долго барање открила кој и зошто ја грабнал нејзината ќерка. Во миговите на лутина се заколнала дека нема да дозволи ништо да никне на земјата се додека нејзината ќерка не си ја земе назад. И така земјата станала неплодна, без цвеќиња, дрвја или жито.

Деметра се откажала од своето место на Олимп и се симнала на земјата, лута поради тоа што другите богови не сакале да и помогнат. Скитајќи така по земјата, стигнала и во Елеуз, каде се спријателила со една млада жена по име Метанеира. Како благодарност за гостопримството таа му го подарила на Деметрон, малиот син на жената, знаењето за обработка на житните растенија, па кога момчето пораснало, неговото знаење се покажало како непроценлив подарок за човештвото. Меѓутоа Деметра се уште одбивала да и ја врати плодноста на земјата. Земјата секој ден станувала се повеќе и повеќе пушта.

По извесно време Сеус решил на сето ова да му стави крај. Тој ги замолил боговите да влијаат кај Деметра за да ја прекине нејзината тага. Боговите разговарале со неа, но нејзината лутина и тага биле толку големи што таа одбивала дури и да ги слуша нивните убедувања. Така Сеус немал друг избор, па му останало или да го натера Хад да ја ослободи Персефона од подземјето и да ја врати на мајка и или да се помири со тоа дека ќе раководи со бесплодна и празна земја.

Хад не можел да му се противи на својот брат, па се согласил да и даде на Персефона само повремена слобода. Пред да си отиде таа, Хад ја натерал да изеде три семки од калинка. Тоа било традиционален симбол на плодородност и брачна должност. Како резултат на тоа Персефо-

Хад и Персефона во нивнаџа љоуземна љалаџа љрикажани на македонска вазна оо 330 г. љред Рисџа во музејоџ во Минхен

на била принудена секоја година да се враќа кај него. Бил постигнат договор Персефона секоја година по девет месеци да престојува кај својата мајка и на Олимп (од пролет до есен, т.е. во времето на вегетацијата), а потоа таа морала да се врати кај Хад и како царица да управува со подземјето. За тоа време на земјата не можело ништо да расте.

Во митовите за Персефона се согледува врската меѓу силите на животот и вегетацијата и силите на смртта. Овде гледаме како луѓето од антиката го објасниле цикличниот карактер на природниот тек.

АФРОДИТА И АРЕС

АФРОДИТА - БОЖИЦА НА ЛЉУБОВТА

Афродита (или Венера, како што ја нарекуваат Римјаните) била богинка и на телесната и на романтичната љубов. Како персонификација на телесната убавина таа ја претставувала како примитивната желба, така и нежната љубов. На младите луѓе таа им давала да ја почувствуваат љубовта, а женетите ги наведувала на прелуба и на развод на нивниот брак.

Надворешно Афродита била најубава од сите олимписки богови и богинки. Постојат две верзии по однос на нејзиното раѓање. Во „Илијадата“ таа е ќерка на Сеус и на титанката Диона. Поетите по Хомер, пак, сепак раскажуваат дека богинката настанала од спојувањето на морето и отсечените гениталии на Уран. Откако Крон ги фрлил гениталиите на својот татко во морето, брановите се судриле со нив, по што се створило големо количество пена од која се родила оваа богинка.

Доколку Афродита настанала според ваквата верзија, тогаш таа била постара од останатите олимписки богови, бидејќи без својствата и емоциите што таа ги предизвикувала кај другите богови, Крон и Реа немало да имаат шест деца, па дури тие и воопшто не би имале деца, па така ни Сеус не би настанал. Сето ова значи дека богинката на сексуалната љубов и желба е настаната пред сите останати жители на Олимп.

Филозофот Платон вели дека всушност имало две богинки на љубовта. Едната, која била родена од пена, ја нарекол Уранија. Таа била богинка на романтичната чиста љубов. Втората, ќерката на Сеус и Дио-

Раѓањето на Афродита, 379/360 г. прео Рисиа - Музеј во Италија

на, ја нарекува Пандема. Таа била одговорна за ниската телесна љубов. Но, наспроти тоа, според тогашните религиозни сфаќања на Македонците, постоела само една богинка на љубовта, одговорна и за половата и за романтичната љубов, отелотворена во надворешна убавина, која била неверојатно љубоморна на секоја конкуренција, а била и големо злопамтило.

Најчесто Афродита е претставена како мажена со Хефест, кој бил бог на оганот и на ковачите, но и како мајка на Ерос кој, според подоцнежните предаанија, предизвикувал љубов со стрела од лак.

Некои од децата на Афродита не се одликувале со ништо освен со бизарни и необични карактеристики. Хермес ја завел и таа го родила Хермафродит, едно суштество кое имало и машки и женски генитални органи. Нејзиното спојување со Дионис, пак, довело до раѓањето на Приап, кое било грдо, но не и глупаво дете, кое подоцна станало божество на земјоделието. Од една страна тоа се одликувало со големи знаења во земјоделството, а од друга имало огромен фалус.

Иако била мажена, Афродита не водела многу сметка за верноста. Таа била богинка на страста и на нескротливата сексуална желба кои не можеле да бидат спречени со ограничувањата во бракот. Еден од нејзините најомилени љубовници бил Арес, богот на војната со кого таа родила три деца. Оваа љубов оставила голем впечаток кај другите богови, кои воопшто не го почитувале Арес.

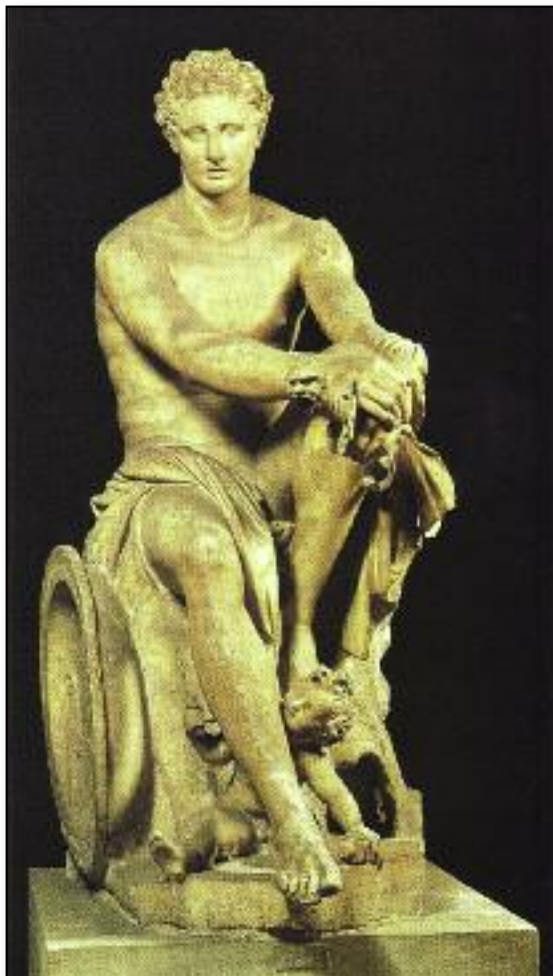
Афродитѝа, ќеркаѝа на Сеус и Диона

АРЕС – БОГ НА ВОЈНАТА

Арес, син на Сеус и на Хера (и можеби единствениот легитимен син на Сеус), бил тврдоглав, избувлив бог, кој постојано се служел со навреди. Бидејќи тој, како и Афродита, бил отелотворение на машкиот основен инстинкт, неговите дејства и држење покажувале еден прилично едноставен и примитивен менталитет.

Арес ја сакал битката заради самата битка. Тој не се грижел нималку за причините на војната; неговата страст биле крвавата борба и возбудливото чувство на победа. Оваа безидејна позиција го направила неомилан на Олимп. Единствените богови со кои тој се дружел биле Афродита, Хад (кој секогаш се радувал на новите умрени што ги добивал од

него) и неговата сестра Ерис, богинка на раздорот. Другите олимписки богови го сметале за здодевен и лигав бидејќи се што правел биле само војни. Исто како и боговите, така и луѓето, не сакале многу да си имаат работа со Арес. Тие му посветувале достоинство внимание, но не го почитувале. Тие чувствувале дека од неговите карактеристики има нешто и кај нив, поради што се срамувале. Тоа била причината зошто Арес никогаш немал големо значење во античката митологија.

Арес - Марс синој на Сеус и Хера, ѿеракојќа од храмот на Ајолон на Палаџин во Рим

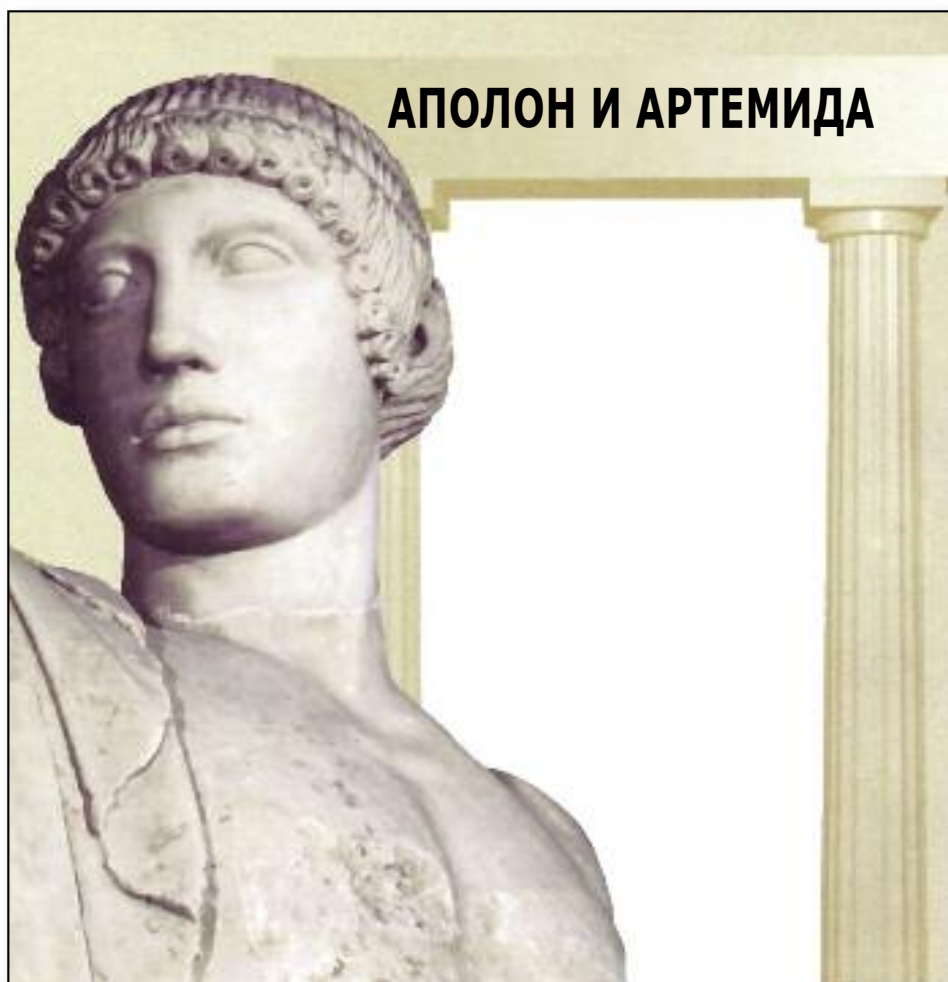
Римјаните биле тие што на Марс (ова е римско име за Арес) му дале карактерни црти по кои тој станал познат како смел, добар и вешт кормилар на битките.

Файџен на дело

Арес и Афродита биле многу непретпазливи за време на своите љубовни авантури. Сите жители на Олимп знаеле дека тие двајцата имаат нешто меѓу себе.

За време на една од нивните љубовни средби, Ил (Иле) Хелиј, кој управувал со сончевата кола, ги затекнал в кревет, додека изгревал на исток. Тој веднаш го известил Хефест, кој смислил план, како да ги затекне на дело. Тој сплел бронзена мрежа и толку тенко ја исковал, што таа станала невидлива. Тогаш овој бог на ковачката уметност, се спуштил по мрежата во спалната соба на Афродита во време кога двајцата љубовници не биле таму и ја зацврстил мрежата на четирите нозе на креветот. Потоа тој отишол кај Афродита и и рекол дека има потреба од одмор и дека ќе биде отсутен неколку дена. Штом Хефест излегол од вратата, Афродита го известила Арес дека нејзиниот маж е отсутен и дека таа е сама. Богот на војната веднаш дошол и двајцата љубовници скокнале во креветот. Но, тогаш сфатиле дека се фатени во мрежата. Нивната смеа и шеги на сметка на Хефест, се престориле во проколнувања и во залудни напори да се ослободат. Мрежата на Хефест била толку цврста, што дури ниту силниот бог на војната, не можел да ја скине. За да ги засрами двајцата браколомци Хефест, кој за цело време бил сокриен во близина, ги повикал сите жители на Олимп како сведоци и судии.

Богинките од срам не сакале да гледаат во љубовната сцена во креветот, додека машките богови се струпале околу креветот, туркајќи се и разменувајќи си погледи. Хермес се осмелил да каже дека се би дал да е на местото на Арес, па макар и со три мрежи да биде фатен и сите да го набљудуваат. На оваа изјава следувала голема смеа од сите присутни. Засрамени и навредени, Арес и Афродита побегнале на различни страни на земјата, по што се повлекле со цел, целата оваа работа да се заборава.

АПОЛОН И АРТЕМИДА

АПОЛОН И АРТЕМИДА

РАЃАЊЕТО НА БЛИЗНАЦИТЕ

По една љубовна авантура со Сеус, титанката Лето била принудена да талка по Земјата за да ги одбегне лутината и љубомората на Хера. Мајката на боговите му заповедала на чудовиштето Питон (кое било огромна и страшна змија) да ја следи Лето. Следена од питонот, Лето морала да најде време и мир за да ги роди во безбедно своите деца. Изгле-

дало дека Титанката е осудена засекогаш да талка по земјата, но Посејдон се сожалил кон неа и и гарантирал скривалиште на островот Дел. Тука конечно Лето можела да ги роди своите деца Аполон и Артемида.

Ајолон и Арѝемида

АПОЛОН - БОГ НА СВЕТЛИНАТА И НА ВИСТИНАТА

Аполон, помладиот од близнаците, отелотворувал се кон што се стремеле луѓето - тој бил идеална слика за маж. Како што Афродита била отелотворение на женската убавина, така Аполон бил отелотворение на машката. Неговата бистрина и цврстиот карактер биле најголеми во однос на сите останати жители на Олимп. Неговата вештина во уметноста и лекувањето не биле надминати од ниту еден човек или бог.

Исто така тој никогаш не лажел и практично не бил способен нешто погрешно да каже или да измами. Затоа пророштвата на Аполон би-

ле најпочитувани среде луѓето во антиката. Најславно пророчиште било пророчиштето во Делфи. Таму се наоѓал специјално посветен храм на Аполон, кој бил славен во целиот тогашен антички свет. Од најдалечните области доаѓале луѓе во Аполоновото пророчиште во Делфи за да му искажат почит на богот на светлината и да ја прашаат за совет неговата свештеничка Питија.

Друго важно својство на богот Аполон било совршеното познавање на сите зла во светот. Тој можел секое лошо дело во светот да го слушне и да го види, при што знаел и како истото да го спречи. Тоа било причина, зошто неговото пророчиште ги решавало не само граничните спорови или личните проблеми, туку и оние тешкотии како што биле епидемиите, гладот и други зла.

Исто како и другите богови, Аполон бил неверојатно злолопамтило посебно тогаш кога некој го провоцирал и предизвикувал. Во вакви прилики доаѓала до израз неговата сурова страна. Тој всушност бил пример за тоа, дека независно колку некое битие е развиено, секогаш можат кај него да се појават примитивни и насилнички нагони.

*Ајолон и Артемида ѝринесуваат жрѝва ѝред олтјаројѝ на Сеус,
македонска вазна од 490/480 г. ѝред Русија*

Миѝоѝ за Марсија

Еден ден Атина, богинката на занаетчиите, нашла некаква флејта. Отпрвин се израдувала поради тоа што флејтата произведувала убава музика. Но, потоа забележала дека за време на свирењето нејзините образи се дуваат, поради што нејзиното убаво лице се искривувало, па го фрлила инструментот.

Еден Сатир (шумски дух во човечки облик) по име Марсија поминал, ја подигнал фрлената флејта и почнал да свири. Наскоро тој го усвошил своето свирење, па веќе бил сметан за најдобриот музичар на сите времиња, подобар и од самиот Аполон. Тој бил толку убеден во својата способност што го предизвикал богот на музички натпревар. Девет музи богинки на уметничката инспирација требало да решаваат за победникот на натпреварот. Аполон, мирно држејќи ја лирата во рака, очекувал Марсија да ја заврши својата изведба. Музите биле пленети од свирењето на мајсторот. Сепак, Аполон бил подобар и бил прогласен за победник. Како казна за тоа што Марсија се дрзнал да му го оспори првото место во свирење, го врзал за едно дрво и му ја симнал главата од живото тело. И така викот на Сатирот ги полнел горите со неубава и дисонантна музика.

Аиолон му суди на Марсија

АРТЕМИДА БОЖИЦА НА ЛОВОТ

Уште веднаш по раѓањето оваа богинка била оспособена за своите задачи. Откако Лето ја родила, Артемида морала да помага при раѓањето на својот брат Аполон и од тој момент таа станала богинка на раѓањето и заштитничка на децата. Оваа титула веројатно и била подоцна доделена, бидејќи Артемида најмногу е позната како богинка на ловот. Таа била висока и силна и била рамна на машките богови. Како ловец била без конкуренција и била слична на Арес. Притоа била многу убава, поради што Афродита и била

Артемиде, ќерка ѝ на Зеус и Лето

љубоморна. Од друга страна, како богинка на љубовта, Артемида останала засекогаш девствена. Слободното однесување на Афродита ја иритирало и таа го сметала за грев отстапувањето од брачната верност. Затоа таа секогаш ја казнувала неверноста, но и грабнувањето на девојки како непростлив злостор. Кога и да дознавала за таков грабеж, веднаш

и безмилосно го казнувала насилникот.

Додека Аполон важел за бог на вистината и на проштвото, Артемида важела за богинка на човековата правда. Таа се залагала за кротките и за праведните, за нежните и за слабите, за жените што биле изложени на насилство и друг вид притисоци. Тие двајцата заедно ја претставувале класичната претстава за правичност.

Ајолон

Миѝоѝ за Акѝеон

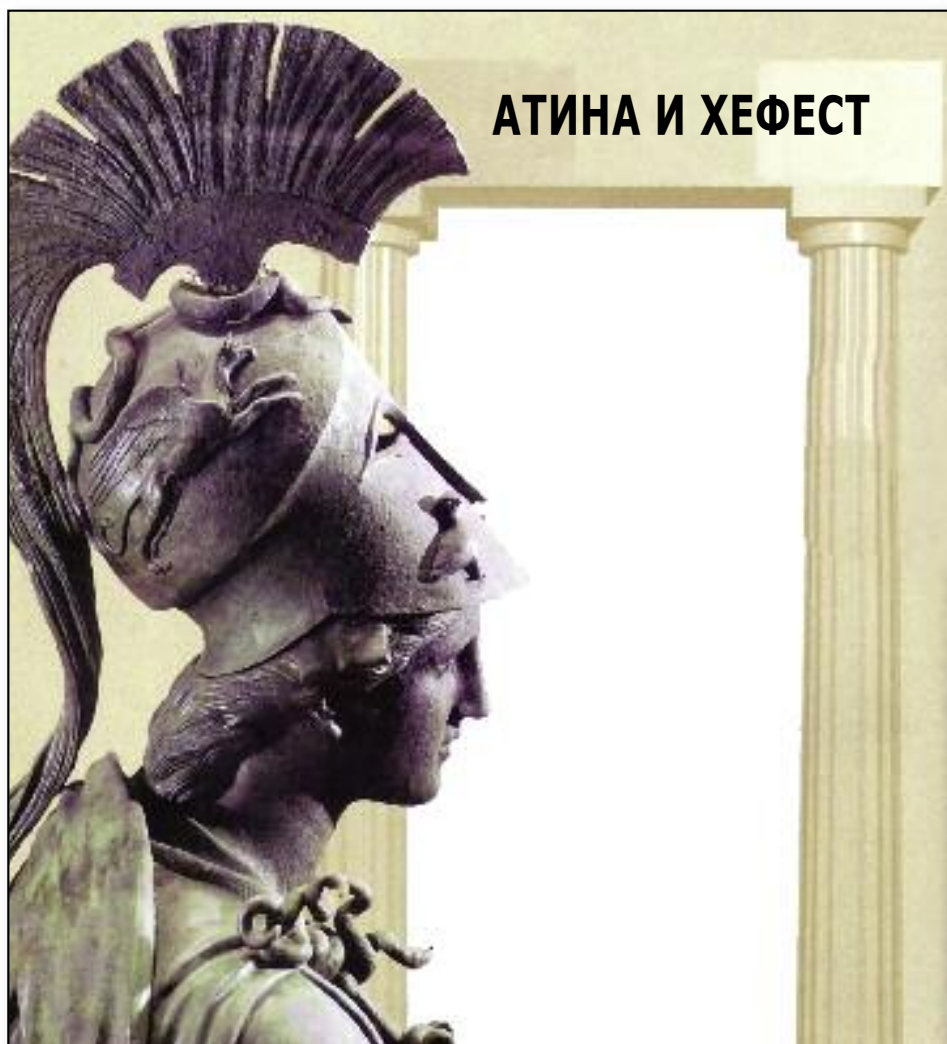
Понекогаш со своите принципи Артемида преземала неправедни казни и страдања на луѓето. Всушност ваквото нејзино однесување било во склад со стојалиштето според кое, сè што е претерано екстремно, било да е праведно или неправедно, предизвикувало спротивен ефект во јавноста. Актеон бил славен ловџија. Еден ден тргнал на лов во шумата заедно со своите верни кучиња. Притоа случајно наишол на местото каде Артемида се капела гола во еден вир. Поради тоа што таа била богинка со невидена убавина, каква ниту еден човек не можел да си претста-

ви ниту во сон, Актеон се скрил зад една грмушка и воодушевено продолжил да ја гледа.

Тивкото кршење на едно гранче ја издало неговата присутност. Артемида прво сакала да го пушти неказнет, поради тоа што тој сосема случајно наишол на неа. Но, истовремено таа стравувала дека ако го пушти да си оди, тој набргу ќе почне да се фали пред своите пријатели дека ја видел гола „девствената богинка“. Артемида, која се заколнала дека ќе остане девица и дека никој не смее да ја види гола, не можела да дозволи овој смртник да остане жив. Поради тоа таа го преобразила кутриот ловџија во голем и величествен елен, а потоа неговите кучиња веднаш се нафрлиле и го раскинале него без да забележат дека е нивниот господар.

*Кучињата го раскигнаа Актеон, како омазда на Артемида, бидејќи не го препознале соиспвениот господар.
Релјеф од 470 г. пред Рисија пронајден во едно македонско светилиште.*

АТИНА И ХЕФЕСТ

АТИНА И ХЕФЕСТ – ГРАДИТЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИЈАТА

АТИНА – БОГИНКА НА ПРОНАОЃАШТВОТО

Од сите раѓања на античкиот Пантеон она на Атина било најзабележително. Таа не била родена од жена, туку изрипала од главата на својот татко Сеус. Нејзината мајка била Метида, која Сеус ја задавил, откако разбрал дека е бремена со негово дете. Недолго по ваквиот

гласен чин, таткото на боговите почувствувал големи болки во главата, за кои долго време мислел дека се обични главоболки. Болките биле сè поголеми и посилни и конечно Сеус, изгубен и очаен, го замолил Хефест со еден удар на неговиот чекан да му ја отвори главата. Кога Хефест го искршил горниот дел на черепот, оттаму изрипала Атина целосно вооружена и возрасна.

Како богинка на мудроста и на дарбата за пронаоѓање, Атина, меѓу другото, ги пронашла: уздата, јаремот, ралото и градинарските алатки. Таа ги пронашла и: флејтата, трубата, и математиката. Обработувањето на глината и знаењето за градење куќи исто така биле измислени од Атина. Таа им подарила на луѓето не само способност да градат куќи, туку и средства и духовни предуслови за да ја изградат цивилизацијата. Под такви околности не е ништо чудно што градот Атина, еден од најразвиените градови на древноста, таа го сметала за свој роден град.

Во свеста на Македонците Атина не била толку мирољубива како што изгледало поради нејзините дарби. Хомер ја опишал како богинка, која е љубител на војната. Поради тоа и Атина била сметана како богинка на војната. Таа била женската спротивност на Арес. Сепак за неа војната не била збир од неплански битки, како за Арес, туку спор што се води со надмудрување и вештина.

За време на Илионската војна Атина била на страната на Атињаните и другите нивни сојузници. Со нејзина помош на херојот Диомед му успеало да го нападне Арес и да го рани. За ова тој се пожалил кај речиси незаинтересираниот Сеус. Оваа епизода ја покажува генералната разлика меѓу овие две божества на војната – Атина била средена и интелегентна, додека Арес не бил зрел ниту интелектуално ниту емоционално.

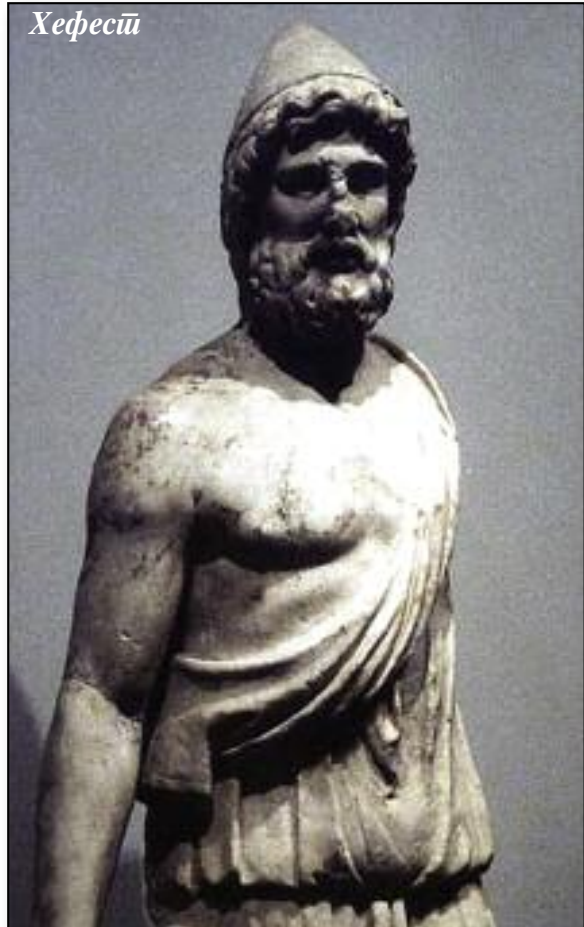
Атина, исто како и Артемида, била девствена богинка. Таа едноставно го сметала за смешен секој обид на машките богови да ѝ се приближат нејзе. Таа не била поврзана со никого и не сакала никакви приближувања. Сепак, таа од машките богови постојано била опсипувана со комплименти, но на сите нивни љубовни изјави таа не обрнувала внимание, а на натрапничките приближувања одговарала со брзи и силни удари по меките делови на нивните тела.

ХЕФЕСТ - БОГ НА КОВАЧИТЕ И НА ОБРАБОТКАТА НА МЕТАЛИТЕ

Хефест бил бог на занаетите, бог на оние кои работеле со оган. Тој бил бог на ковачите и на занаетчиите. Бил оженет со Афродита, но ретко ја уживал нејзината наклонетост.

Постојат две приказни за неговото раѓање. Според едната, тој бил син на Сеус и на Хера, а, според другата, само на Хера, која самата го била зачнала него, сакајќи да докаже дека и таа е во состојба сама себе да си роди чедо исто како што тоа го направил Сеус со Атина. Хефест бил грд, едната нога му била покуса и, веројатно, затоа во двете приказни за неговото раѓање, от- како Хера ја забележала неговата грдотија, го фр- лила од високиот Олимп. Тој паднал во морето, но таму веднаш бил спасен од нимфите Тетида и Еро- нима. Тие го воспитале бо- гот и го поттикнале негови- от интерес кон ковачкиот занает, при што го снаб- диле со еден убав чекан. Така тој почнал да прави не само орудие и оружје, туку и убави украси.

Еднаш Хера ја посе- тила Тетида и ги пофали- ла нејзините чудесни бро- шеви. Притоа, ја прашала Тетида каде го добила овој убав уметнички украс, но таа го избегнала одгово- рот, бидејќи се плашела да не дознае Хера дека неј-

Хефестѝ

зиниот грд син е сè уште жив, па да не посака повторно да се обиде да го убие него. Но, Хера ја открила вистината и си го зела синот на Олимп, каде му обезбедила најубава работилница за накит.

Хефест бил пресрекен што неговата мајка го признала за свој син. Еднаш, кога Сеус го бил открил соучеството на Хера во еден од многубројните обиди за негово детронирање, ја обесил нејзе за рацете, а Хефест од лутина толку збеснал, што го нападнал царот на небото и силно го навредил поради таквата негова постапка. Сеус, налутен од невидената дрскост на Хефест, го фатил и го фрлил надолу од Олимп богот на ковачите и овопат тој паднал на островот Лемно. При ударот од паѓањето, си ги скршил двете нозе и останал парализиран, па затоа оттогаш можел да се движи само со помош на штаки. Меѓутоа, според друга легенда, тој си направил протези и се движел на златни нозе.

Додека Атина им дарувала на луѓето совршени пронајдоци, Хефест им нудел попусти орудија. Хефест бил тој што ги пронашол: ралото, мечот, врвот на копјето и други направи. Овие две божества создале предуслови за почеток на цивилизацијата. Тие им помогнале и им овозможиле на луѓето да го напуштат номадскиот начин на живеење и да почнат да живеат на одделни населени места.

Силувањето на Ајина

Не било тајна дека Атина се сметала себеси за „недопирлива“ и оваа изјава им ја кажувала на боговите за време на нивните постојани додворувања. Еднаш, кога Атина имала намера да го посети својот братучед Хефест за да го замоли да ѝ искова неколку оружја, Посејдон му кажал на богот на ковачите дека таа доаѓа кај него со намера да биде заведена. Кога таа дошла кај Хефест и го замолила да го направи оружјето, Хефест се нафрлил страшно врз неа. Атина го отфрлила од себе, но малку од неговата сперма капнала врз нејзината натколеница. Со голема лутина таа го избришала семето од својата нога и тоа паднало на земјата. И така земјата забременила од семето на Хефест. Богинката на земјата Геја била револтирана од сознанието дека ќе се роди дете од Хефест и одбила секоја одговорност за неговото здравје.

Со оглед на нејзината добродушна природа, Атина не можела да го уништи детето. Таа ја презела одговорноста за него и, притоа, му го ставила името Ерихтонеј. Детето, всушност, било половина змија, а половина човек. Подоцна овој човек - змија станал првиот крал на Атина. Тој бил познат по тоа што ги учел мајките, кои посвојуваат деца, да ги почитуваат и сакаат како свои. Според една друга верзија на овој мит, семето на Хефест паднало на еден рид покриен со снег и од него таму настанала првата статуа. Од метафоричка гледна точка оваа верзија е многу поучна, бидејќи се наметнува сознанието дека од синтезата на знаењето и занаетчиската вештина настанала уметноста.

ХЕРМЕС И ДИОНИС

Хермес - боѓ на крадциџе, на џрѓовијаџа и на иџринаџа

Син на Сеус и на нимфата Неада, која била ќерка на титанот Атлас, уште од многу рано Хермес се прославил како измамник. Кратко по неговото раѓање на ридот Килиене, Неада, радосна дека нејзиното новороденче е здраво, во еден миг се свртела со грбот за да се одмори. Во тоа кратко време бебето израснало во момче, кое излегло од пештерата за да ја разгледа околината.

Притоа, момчето Хермес наишло на Аполон, кој пред себе терал вело стадо говеда. Младиот измамник веднаш посакал да го украде тоа стадо. Тој почекал Аполон да заспие, а потоа, за да ги прикрие трагите, ги потерал говедата назад по нивните сопствени стапки, така што практично ги украде без да остават нови траги. Штом доволно се оддалечил за да не биде забележан, Хермес направил обувки за говедата за да не оставаат траги дури и во најмеката почва. Потоа го одвел стадото кон пештерата, каде бил роден, останувајќи задоволен од својата прва кражба.

Кога го забележал исчезнувањето на своето стадо, Аполон побарал помош од сатириите (шумски духови, кои биле олицетворение на нескротената природа) и ги замолил да му го најдат стадото. Шумските духови ја пребарале целата планина од крај до крај. По долго барање, еден од нив наишол на пештерата на ридот Килиене, откаде се слушала

волшебна музика. Кога влегле таму, наишле на дадилката која го чувала Хермес. Таа им рекла дека музиката потекнува од младиот бог. Притоа, им објаснила дека ова божествено дете си направило еден чудесен музички инструмент и го нарекло лира. Инструментот бил направен од черупката на една желка и од цревата на говедата, кои послужиле како жици. Сатирите веднаш се вратиле кај Аполон и го известиле за своето откритие. Аполон дошол кај пештерата, го фатил младиот бог и го одвел на Олимп, каде му го предал на Сеус, кажувајќи му за кражбата.

Сеус отпрвин не сакал да го обвини својот мал син, но откако му биле изнесени докази, немал друг излез. Кога Хермес забележал дека не-

говиот татко не му верува на лагите, ја признал кражбата и ветил дека најголемиот дел од стадото ќе му го врати на Аполон. Тој не можел да ги врати сите, бидејќи веќе заклал две говеда, а нивните црева ги употребил како жици за лирата, додека нивното пресно месо го подготвил како жртва за боговите.

Сеус ги прегледал закланите животни и востановил дека тоа месо било премногу за жртва дури и за сите богови. На неговото прашање за причината за оваа грешка во сметката, младиот Хермес одговорил дека вишокот од месото сакал да го жртвува за самиот себе. Сеус се насмеал на оваа дрскост. За да го заврши спорот меѓу двајцата братучеди, Хермес му понудил на Аполон не само да му го врати стадото туку и да му ја даде лирата. Пленет од изгледот на овој нов инструмент Аполон се согласил и наскоро, откако извесно време вежбал на неа, лирата станала негов најомилен инструмент.

Сеус бил толку восхитен од мудроста и итрината на својот син, што му препуштил многу почесни задачи, од кои сите биле соодветни на неговата итрина. Иако Сеус верувал дека Хермес се трудел да ја каже вистината, кога бил испрашуван од него, сепак, му било јасно дека неговиот син не ја изнесувал секогаш вистината, посебно ако таа не е во склад со неговите интереси. Оттогаш Хермес станал бог на трговијата и на трговците.

Хермес мислел дека неговите нови должности и задачи неправедно се ограничени само на трговијата. Така постепено добил и нови задачи. Поради својата вештина во зборувањето, тој станал и бог на реториката и на сугестивните говори. Неговата дејност била проширена и среде љубовниците, овчарите и државните службеници. Поради неговата брзина Хермес исто така станал и курир на боговите. Тој се трудел секогаш да пренесува вести кога еден бог требало да му каже нешто на друг бог, а меѓу нив постоела голема оддалеченост. Тој бил и придружник на мртвите. Само тој го знаел патот што водел во подземјето и тој ги воведувал умрените души во мрачното царство на Хад.

Бидејќи бил ангажиран и како курир на боговите, тој ги познавал сите улици и патишта на небото и на земјата. Поради тоа Хермес станал заштитник и на патниците. На поголемите раскрсници во антиката биле поставени правоаголни столбови со показатели и со брадести глави на богот Хермес. Кога некој патник доаѓал на раскрсница и не бил сигурен кој пат да го одбере, барал помош од Хермес, кој му го покажувал вистинскиот пат.

Задачата на Хермес, како курир на боговите, била причина што неговиот лик е застапен во многу митолошки приказни, многу повеќе во однос на другите богови, со исклучок на Сеус.

ДИОНИС И НЕГОВИТЕ ПРИДРУЖНИЦИ

БОЖИОТ СИН ДИОНИС - БОГ НА ВИНОТО, ПЛОДНОСТА И ВЕГЕТАЦИЈАТА

Како син на Сеус и на смртницата Семела, Дионис, како бог на виното и на пијанството, плодноста и вегетацијата бил омразен од Хера. Неговите приврзаници во негова чест паѓале во екстаза. Култот на Дионис бил еден од малкуте во кој учествувале и жени, кои тоа честопати го искористувале за да ги поминат границите на моралното однесување. Во нерамните ридови околу Пела жените повремено го запоставувале

својот нормален живот и во екстаза танцувале како менади околу врвот на ридот, опседнати од духот на распуштеноста предводени, како што се сметало, од самиот Дионис.

Во Македонија се славеле седум празници посветени на Дионис, меѓу кои најпознат бил празникот Ксантика. Секоја пролет, во првиот месец март Ксант, се почнувало со духовното прочистување на Македонците, т.е. тридневно цутење - или тридневна пролетна слава. На првиот ден од овој празник агилно се пиело вино мешано со вода. На втората вечер следувале сцени на поворки во помали групи во чест на митовите на Дионис. Гостите сами си донесувале јадење и вино и се опивале. Помирољубиво било на третиот и последен ден на славењето. Жителите на Македонија верувале дека тогаш душите на умерените невидливо талкаат по улиците, поради што им се оставало вода и јадење, а вечерта секој домаќин ги бркал духовите со заглушувачко викање: „Надвор талкаат душите на умерените!“ - се пеело, пиело, се веселело цел месец. Тогаш младите се буделе од зимата и нивниот сексуален нагон се зголемувал, стапувале во брачни заедници, правеле свадби на кои се пиело многу вино. Ксантика е многу тесно поврзана со Дионис и затоа тој се сметал и како бог на плодноста. Тој бил многу обожаван бог кај Македонците, бидејќи се грижел за зголемување на фамилијата и македонското племе. Во Дионисовите поворки се носеле мартинки во црвено-бела боја и сите си врзувале јазли. Прославите со врзување преплети, јазли, расплетување, китење, веселење со боите и звуците, претставувало соединување на пролетната енергија, која што поттикнувала љубов и духовност за оплеменување на човечката душа.

Така и цвеќето цвета кога ќе ја прими зголемената светлина на пролетното сонце на богот Ил (Иле). Цвеќето и мартинката ја зголемуваат симболиката на единство на човекот, природата и космичката енергија. Самата Ксантика го слави тоа единство и единството на народот со боговите, хероите и царевите, како славење на пролетните празници, поворки со сите придружни елементи поврзани со најголемиот македонски празник Ксантика, царица меѓу македонските прослави.

Во Пела граѓаните славеле седум празници посветени на Дионис, меѓу кои најпознат бил празникот Антестерии, т.е. тродневно цутење или пролетна слава. На првиот ден од овој празник агилно се пиело вино

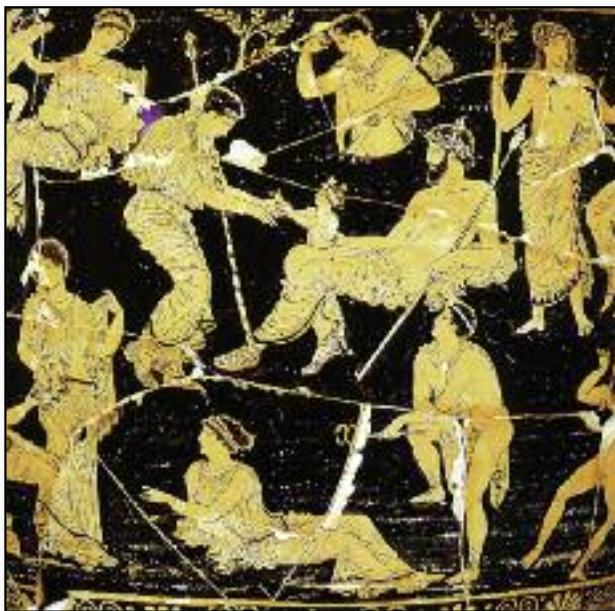
мешано со вода. На втората вечер следувале сцени на поворки во помали групи во чест на митовите на Дионис. Гостите сами си носеле јадење и вино и се опивале. Помирољубиво било на третиот и последен ден на славењето. Жителите на Пела верувале дека тогаш душите на умрените невидливо талкаат по улиците и затоа оставале вода и храна, а вечерта секој домаќин ги бркал духовите со заглушувачко викање: „Наговор ѝалкааѝ душииѝе, а Анѝесѝершииѝе ѝоминаа!“

ДИОНИС - СИН НА СЕУС

Дионис бил единствениот од олимписките богови чија мајка била смртник. Исто така тој бил единствен жител на Олимп, кој бил „роден“ трипати.

Една од повеќето смртници, со кои Сеус водел љубов, била Семела. Таа била прекрасна ќерка на Кадмо, кралот од Теба. Сеус честопати и се додворувал, сакајќи да ја освои. Тоа му успеало дури откако и ветил, во близината на Стикс, дека може да и обезбеди сè што ќе посака. Кога Хера слушнала за најновата љубов на својот маж, веднаш почнала да прави планови против него. Така таа, во главата на Семела, ја внела желбата таа да го види Сеус во неговата вистинска фигура, а не во тело на човек.

Кога Семела му ја кажала на Сеус оваа своја желба, тој се обидел да ја разубеди, но залудно. Со тешко срце и ја покажал својата вистинската фигура, по што

Раѓањето на Дионис

таа паднала мртва. Сеус го извадил неродениот Дионис од нејзиното тело и го зел во своето бедро, каде понатаму растел се до своето раѓање. Потоа Сеус го извлекол од своето бедро.

Откако се родил Дионис, Хера им наредила на неколку титани, со подароци и играчки да го намамат подалеку од заштитната близина на неговиот татко. Тие успеале во тоа, го подлажале со играчки, а потоа го фатиле и му го распарчиле телото, кое потоа го испекле и изеле.

Меѓутоа, Атина го нашла и го спасила неговото срце, па така Сеус можел повторно да ги состави неговите делови. Со ова Дионис за прв пат го доживеал циклусот на смрт и оживување, циклус, што тој често го минавал, исто како што лозата секоја зима изумира, а на пролет се развива како нова.

Сеус го дал својот вонбрачен син на чување кај Атам, кој бил крал на Орхомен и на неговата љубовница Ино, која била сестра на Семела. По совет на Хермес, двајца смртници го маскирале младиот Дионис со женска облека, надевајќи се дека на ваков начин ќе ја надмудрат итратата Хера. Но, таа разбрала за нивната намера и како одмазда го казнила Атам со лудило, кое го натерало да си го убие синот и да посака да си ја убие и Ино. Но, кога се обидел да го направи и тоа, Дионис го заслепил него и Атам, наместо Ино, заклал една коза. Но, подоцна, обземена од големата тага, Ино се фрлила в море. Како награда што го одгледала Диониса, Сеус решил да не ја испраќа Ино во царството на Хад, туку да ја преобрази неа во морска богинка Левкотеа, а Диониса го претворил во прч и го дал на чување на една група оради, кои на ридот Ниса живееле како ридски нимфи. Таму Дионис научил за вештината на лозарството и за правењето вино.

Дионис ги претставува екстремните аспекти на човековата природа.

Како бог на пијанството, тој фактички е бог на бесмислените дејства на луѓето, а тоа ќе рече е и уништувач и нивен добродетел. Богот на виното се појавува во повеќе митови, кои имаат стереотипен карактер, и во истории, кои се поврзани со пиенењето и пијанството. Исто така, тој е симбол на циклусот на постанок и гинење во природата и тоа слично како лозата, која секоја есен умира, а секоја пролет оживува, пуштајќи први ластари. Таква е и судбината на Дионис: тој секоја година и умира и повторно пак оживува.

ДИОНИС (РИМСКИ БАХУС)

Споменавме дека во древномакедонскиот митолошки систем, освен што бил син на Сеус и Семела, внук на Кадмо-кралот на Теба и братот на Европа, Дионис бил почитуван и како бог на виното. Но, тој во митологијата имал значително поголема улога, особено таканаречената „римска митологија“, каде фигурира под името Бахус. Истовремено тој бил и бог на вегетацијата и екстазата, па затоа, како таков, се вбројувал меѓу најзначајните богови на македонскиот пантеон.

Првобитно Дионис бил обожаван во македонските провинции Тракија и Фригија, каде изгледа имал слична функција како и Деметра, богинката на земјоделието. Тој релативно доцна извршил влијание врз современата македонска култура. Во делата на поетот Хомер, кој живеел околу 8 век пред Риста, Дионис не бил толку значаен бог. Сепак, подоцна бил агилно обожаван. Неговата претежно женска придружба, составена од менади („бесни жени“) или маханти, биле познати по страста на нивното обожаване. Тие се опивале до екстаза и се шетале загрнати во животински кожи, со бакли и тирсови во рацете (стапови од бор об-

Дионис

*Дионис и мајка му Семела,
вазна од IV век пред Риста*

виени со бршлен и лозови гранчиња). По-некогаш со себе носеле и змии.

Според една легенда, Дионис бил воспитан од нимфи, а подоцна и од Силен, кој бил низок и ќелав старец, кој често јавал магаре или пијан бил придружуван од сатири. Сатирите биле претставени со копита и рогови, но и Дионис повремено покажувал животински црти.

За раѓањето и младоста на Дионис постојат и други верзии. Според една од нив, тој бил син на Деметра, односно на Персефона, со која Сеус водел љубов преправен како змија. Кога по наредба на Хера бил убиен Дионис од страна на титаните, наводно Сеус ѝ го дал на Семела да го изеде Дионисовото срце и затоа тој повторно се родил. Името „Дионис“, всушност, етимолошки значи „двапати родениот“ и подразбира дека прво тој израснал во Семела, а потоа излегол од натколеницата на Сеус.

Како нов меѓу боговите, Дионис не бил признат од сите нив. Хера го мразела, а другите се сомневале во неговата божественост. Кралот

(лево)
 Дионис како
 предводник на
 Баханалииите
 (горе)
 и две чинии со
 мојиви од
 живојиди
 на Дионис
 (во средина и доле)

(десно)
 Дионис со пехар во
 рацеите (горе)
 и со леопарди
 (доле)

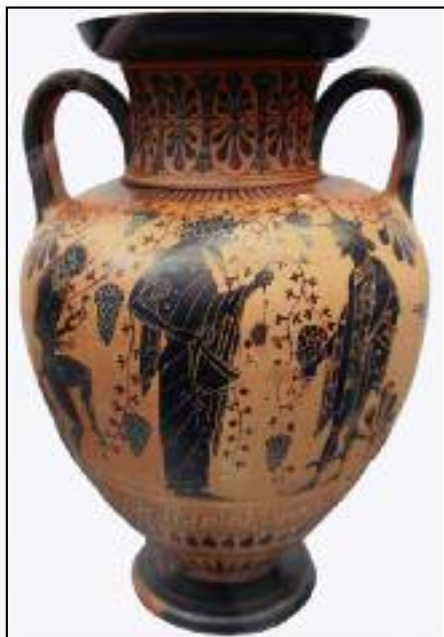
од Едонен, Ликург се обидел да го убие, но богинката на морето Тетис му помогнала на Дионис со тоа што го ослепила Ликург.

Пентеј, кралот на родниот град на Дионис, Теба, не сакал да го признае за бог. Еден ден Дионис дошол како убаво момче во Теба, во придружба на менади, а Пентеј наредил да се стави во затвор. Но, кога го затвориле, оковите сами од себе отпаднале, а вратата на затворот се отворила. Тогаш Дионис му рекол на Пентеј дека со менадите и со Тебанките, кои се магепсани од него, ќе направи спектакуларни оргии на ридот Китаирон. Пентеј, сакајќи да види дали навистина тоа така и ќе се случи, се облекол во женска облека, се качил на едно дрво и оттаму ги набљудувал еротските сцени. Но, тогаш бил откриен од менадите. Предводени од неговата мајка Агава за време на својата екстаза, тие го симнале Пентеј од дрвото и го исекле на парчиња. Кога подоцна Агава се осветила, го погребала својот син и заминала во прогонство заедно со своите родители Кадмо и Хармонија.

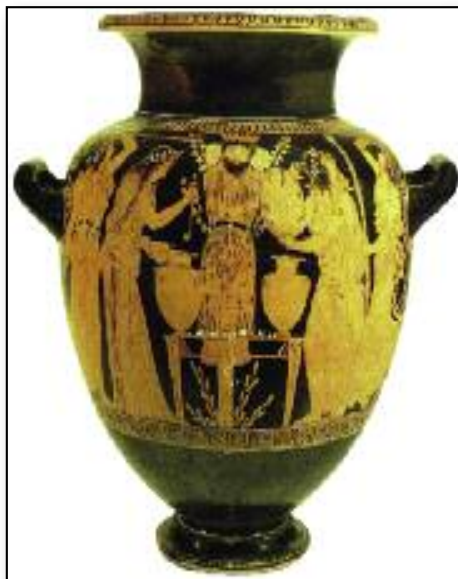
Оваа приказна од далечното македонско митолошко време зборува за стравот што го имале аристократите од новиот бог и од неговите бесни приврзанички. Во некои градови и места имало приказни за личности,

Дионис

Дионис и Хермес на вазна од македонскиот иериод

*Дионис во ритуална игра со Менади на вазна од IV/III век
прег Русиа*

Дионис и Аријадна, V век прег Русиа

кои полуделе поради фанатичното обожаване на Дионис. Ова се случило и со ќерките на Мида.

Дионис го подарил виното на човештвото, меѓутоа, кај различни луѓе и средини овој подарок различно бил примен. Според една атинска сага, тој ги научил Икариј и неговата ќерка Еригона, кои биле Атињани од низок род, да прават вино. Но, кога нивните соседи се поднапиле вино и помислиле дека се отруени, тие го убиле Икариј. Кога видела и сфатила Еригона што се случило со нејзиниот татко, таа се самоубила. Поради тоа Дионис им се одмаздил на Атињаните, па натерал многу атински мажени жени, во налет на беснило, да го направат истото како и Еригона. Кога Атињаните увиделе каква неправда направиле, организирале прослава во чест на Икариј и Еригона.

Во Етолија Дионис бил пријателски прифатен. Кралот Оин дури му ја понудил својата жена Алтаја. Од оваа врска произлегла идната сопруга на Херакле, Дејанеира. Во знак на благодарност Дионис на Оин му ја открил вештината за правење вино.

Дионис се оженил со Аријадна, ќерка на кралот Мино

од Крит, која пред нивната свадба му помогнала на Тезеј да го убие Минотаврот. Според некои верзии, таа била однесена од Тезеј од островот Крит и оставена во Накс, каде Дионис се смилувал над неа, а, според други тврдења, богот Дионис ја зел неа за жена, а тажниот Тезеј морал сам да се врати во Атина.

Култот на Дионис постепено се раширил во Македонија. За време на зимските месеци почнувале празнични слави во Пела, меѓу кои најпознати биле малите и големите Дионисии. Во февруари се одржувал празникот на цвеќето, за време на кој се пиело првото младо вино, а Дионис, качен на кола влегувал во градот. Овој празник послужил како зачеток на идниот рисјански карневал пред постот, во кој и денес е задржано битието на менадите.

За време на големите Дионисови чествувања, кои секогаш се одржувале во март, се прикажувале комедии, трагедии и сатирски игри во Дионисовиот театар во подножјето на Акропол. Трагедијата настанала од песни и танци на селаните, кои носеле костуми од кози. Така,

Вазна со Ајолон, Дионис (во средината) и Хермес, се наоѓа во Националниот музеј на Шпанија во Мадрид

од Дионисовиот култ, бил создаден литературен вид, кој не само што се изведувал во првобитна форма, туку и продолжил да живее во модерна форма, сè до денес.

ПОМАЛКУ ВАЖНИТЕ ОЛИМПИСКИ БОГОВИ

Освен големите олимписки богови, кои со својата силна личност доминирале во класичната митологија (тие секогаш стоеле во централната точка на митолошките приказни или најчесто се појавувале во нив), постои една група богови, кои по своите особини биле блиски до човековата природа. Овие богови никогаш не биле повикувани за помош од хероите кога имале проблеми и не играле важна улога во приказните. Тие биле богови и богинки на секојдневниот живот.

Хестија - богинка на домашното огниште

Хестија е една од сестрите на Сеус. Иако таа заедно со Хера, Посејдон, Деметар, Хад и Сеус била вистински жител на Олимп, таа била богинка на фамилијата, која во најраспространетите приказни не играла важна улога. Хестија била богинка на куќата и на огништето. Таа била задолжена да се грижи да не се случи некоја несреќа врз фамилијата. Немала некои јасни својства и не заземала значајно место во големите митолошки приказни. Таа била едноставно богинка на

Хестија ги дарува боговите од Олимп

домот и била задоволна со тоа да им служи на оние, кои се надевале на нејзината топлина.

Храмот на Весталските девици во стариот Рим бил посветен на богинката Веста (што било римско име за Хестија). Во тој храм весталските свештенички го чувале и одржувале светиот оган. Ако некој жител на градот сакал да го напушти за да се пресели на друго место, земал жар од светото огниште и со него палел нов оган во својата нова татковина.

Хеба - боѓинка на младосѝа

Хеба била ќерка на Сеус и на Хера и таа била богинка на младоста. Таа ги обновувала истрошените животни функции кај постарите тела. Освен што ја персонифицирала младоста - како телесно така и духовно - таа немала некои други забележителни својства. Во некои приказни таа ги служела боговите со вино, полнејќи ги нивните пехари за време на гозбите.

Хеба

Ирис - богинка на виножитијо

Ирис, чии родители не се точно одредени, била богинка на виножитото. Додека Хермес бил курир и пренесувал вести меѓу боговите, таа ги пренесувала вестите од боговите кон луѓето.

Богинката Ирис, вазна 500/490 г. пред Рисија

Грацији - богинки на човечкиот соживој

Трите грацији, ќерки на Сеус и на Евринома, која била ќерка на титанот Океан, а во некои преданија била ќерка на Афродита и Дионис, биле божества кои им служеле на меѓучовечките односи. Тие секогаш настапувале заедно.

Аглаја („блескавата“), најмладата била најпостојана. Аглаја била таа која на еден говорник му дала дарба да ги потчини своите слушатели. Евфросина („благомислената“) им давала на собирите доза на веселост. Без неа секој собир и весело друштво би биле неподносливо сериозни. Талија („расцутената“), третата сестра, имала речиси двојна улога, бидејќи била исто така и муза. Таа го отелотворувала духот на комедијата и била духовна мајка на шегата.

Тријте Грацији

Музиџе - боџинки на умејноста

Постоеле девет музи, ќерки на Сеус и на Мнемозина, чие име значи сеќавање. Во постарите преданија сите тие биле заедно третирани и немале сопствени идентитети. Едноставно тие биле третирани како богинки на творечкото пронаоѓање, како што вели Хомер во своите бесмртни стихови: „*Пеј ми, музо за гневот на Пелиден Ахил*“ и „*Покажи ми го музо веиштинот човек*“ („Илијада и Одисеја“). Подоцна секоја од нив добила сопствена личност и им биле доделени одредени области од уметноста.

Калиопа, која најчесто е претставена како држи во раката свиткано писмо во ролна или молив, била муза на епската поезија. Клио, која исто така е претставувана со свиткано писмо во ролна или плоча, била муза на историчарите. Ерато била муза на еротската поезија. Сафо, познатата поетеса од Лезбос несомнено и должи многу на Ерато. Евтерпа била муза на лирската поезија и на Дионисовата опојна музика. Таа најчесто била сликана со флејта, со која бил потенциран музичкиот карактер на лириката. Мелпомена била муза на трагедијата и на сликите. Таа носела мрачни театрални маски и високи дебели сандали, што ги носеле артистите во театарот. Полихимнија била муза на религиозната лирика и на песната. Таа била опишана како побожна и замислена. Терпсихора била муза на танцот, па затоа и таа била претставена со лира. Талија била муза на комедијата и таа била спротивност на Мелпомена. На сликите Талија носела смешни маски од комедијата. Уранија била муза на астрономијата и била претставувана со топка, која го симболизирала небесното тело.

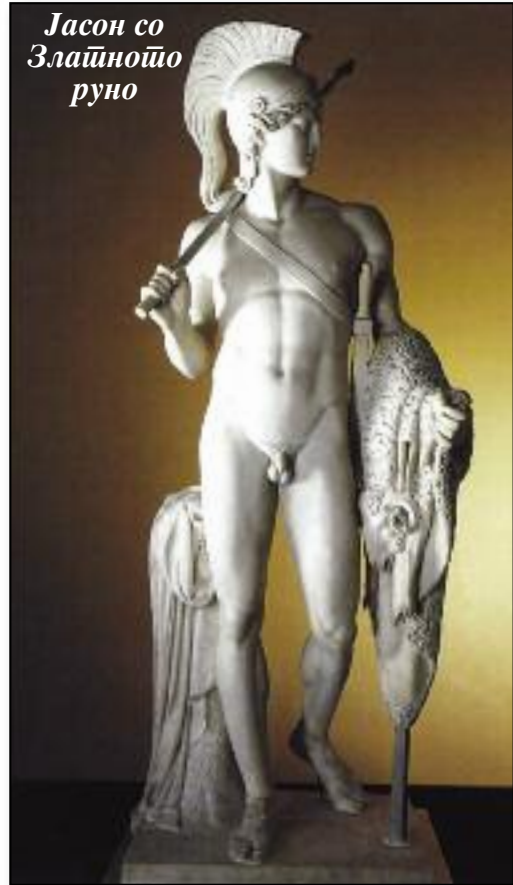
БАРАЊЕТО НА ЗЛАТНОТО РУНО

ПОТЕКЛО НА ЗЛАТНОТО РУНО

Во Беотија порано живеел крал кој се викал Атам. Тој бил оженет со кралицата Нефела, но истовремено имал љубовна афера со една жена по име Ино. Неговите синови се викале Фрикс и Невкон, а ќерката Хела. Врската меѓу Атам и Ино станала толку очигледна, што дури и слугите разбрале за неа. Нефела дознала од нив за неверството на својот сопруг. Кога таа реагирала против тоа, кралот наредил да биде фрлена во затвор, додека за Ино изградил палата со убава спална соба.

Но, по извесно време Ино одлучила да ги отстрани децата на Нефела. Нејзе и било јасно дека, по смртта на Атам, тронот ќе го земе Фрикс и ќе биде во опасност нејзината позиција. Таа направила план како да си ја осигури позицијата. Ино била кралска ќерка од Теба и тоа потекло ѝ давало големо влијание. Таа знаела дека жените од Беотија ја обожаваат и ѝ ја исполнуваат секоја желба. Еден ден Ино наредила житото да се испече, а потоа да се посеје на нивите. Таа била сигурна дека идната година таквото семе нема да никне и дека заради тоа ќе настане глад во кралството на Атам. Потоа таа знаела дека Атам ќе испрати курир во пророштвото во Делфи за да го замоли Аполон за совет и поддршка.

Така и се случило. Испеченото семе не никнало и полето останало пусто налик на пустина. Избезумен Атам испратил курир во Делфиското пророштво без да знае дека тој курир бил платеник на Ино. Откако се вратил курирот, на Атам му го кажал она што претходно му го кажала Ино. Така, според ова божемно пророштво, полето можело повторно да се направи плодородно доколку се жртвува постариот син на кралот на врвот на ридот Лафистијан. Иако тоа му било многу мачно, Атам немал друг избор. Со тешко срце тој го однел Фрикс на ридот, додека Хела одела по нив, колнејќи го својот татко да не го жртвува нејзиниот сакан брат.

Меѓутоа, сето тоа го гледала Хера. Кога забележала дека таткото сака да си го убие синот поради лагите на една браколомничка, многу се разгневала. Тоа било премногу за неа. Таа го испратила Хермес долу во

Беотија со еден прекрасен овен, чие руно било од чисто злато и таа му рекла на Хермес дека Фрикс мора да биде спасен и тоа со помош на овенот. Кога ножот се приближувал до вратот на Фрикс, Хермес се појавил и го качил кралскиот син на грбот на овенот. Хела, која не сакала да остане тука, исто така скокнала врз овенот и тие одлетале далеку.

Хела од возбуда почнала да се смее и да биде немирна при седењето поради што паднала на местото каде бил преминот што ги дели континентите Азија и Македонија (Европа). Таа паднала во водата и загинала. Во нејзина чест ова место до денес се нарекува Хелеспонт. Така златниот овен го довело тажното момче во кралството Колхида, каде бил прифатен како некој син од страна на кралот Ајет. Фрикс, како благодарност на боговите, го жртвувал кочот кон Сеус, а Златното руно го дал на својот нов татко, кој ова го сметал како најголема скапоценост.

Јасон ги собира Арџонавијшиџе

Кога умрел кралот Кретеј, кој владеел со кралството Јолкос, го оставил тронот на својот син Аисон. Но, неговиот братучед Пелиј сакал сам да владее. Тој ја грабнал власта, а Аисон го ставил во затвор. Пелиј не знаел дека Аисон имал син по име Диомед кого своевремено го испратил да биде воспитуван кај кентаурот Хејрон. Хејрон бил половина човек, а половина коњ. Тој го нарекол момчето Јасон.

Кога Јасон станал млад маж, Хејрон му го открил неговото вистинско потекло. Јасон решил да го врати тронот. Иако, во меѓувреме, Пелиј веќе бил во длабока старост, но, сепак, и натаму имал остар ум. Од страв да не ја загуби неправедно стекнатата власт, тој го прашал за совет своето пророштво. Пред тоа, пророштвото со години не кажувало ништо, но во времето кога Јасон разбрал за своето потекло, на Пелиј му било советувано да се чува од еден маж, кој носи една сандала. По патот кон Јолк, Јасон наишол на река преку која некоја стара жена сакала да помине, но не можела. Јасон по природа секогаш бил подготвен да помага, па затоа се понудил да ја пренесе жената преку реката. Оваа стара жена всушност била Хера, која намерно така се преправила. Имено, таа го мразела Пелиј и сакала да му се одмазди преку Јасон. И така, за време на

Група Аргонавџи на антички краџер од V век пред Рисџа

пренесувањето, Јасон ја загубил едната сандала низ тревите во реката додека ја носел преправената Хера на својот грб.

Јасон стигнал во градот само со една сандала. Набргу Пелиј бил известен дека во градот стигнал непознат човек, кој целосно одговарал на описот на пророштвото. Возбуден, Пелиј наредил да му го доведат човекот.

Кога Јасон застанал спроти него, Пелиј го прашал кој е и што бара во неговиот град. Јасон му одговорил дека тој е поранешниот Диомед и дека е син на братучедот на кралот Аисон. Потоа Јасон побарал Пелиј да му го отстапи тронот и кралското наследство. Пелиј знаел дека нема друг избор, бидејќи не можел да стори ништо против младото момче, но не бил подготвен така лесно да се откаже од моќта.

„Ти ќе го добиеш владеењето“, рекол Пелиј, „Но, прво мораш да преземеш едно големо иаџување. Мојата земја е најодрнаа од духоите на Фрикс. За да може неговиот дух да се смири ќе мора да го пронајдеш Злајноито руно на овеноит шито иџој го однел во далечната Колхида и да го донесеш. Ако ми го донесеш Злајноито руно, ќе ти го оџсџаам иџроноит.“

Јасон ги прифатил условите и објавил дека ги повикува најхрабрите и најдобрите борци во земјата, што ќе му помогнат во барањето.

Тој го ангажирал славниот бродоградител Арг да му изгради кораб за патувањето, кој подоцна бил наречен „Арго“, според името на неговиот градител. Отсекаде дошле мажи да му помогнат на Јасон. Оваа група составена од најдобрите борци биле наречени „Аргонавти“. Меѓу нив се нашле и такви славни херои, како што биле: Херакле; близнаците Кастор и Полидевк; славниот музичар и поет Орфеј; ловцката Аталанта, која се служела со копје подобро од мнозина мажи; Периклимен, кој можел да ја менува својата фигура; Ехион, синот на Хермес; Аскалаф, синот на Арес; големиот Анкаиј, синот на Посејдон и Идмон; синот на Аполон и други. Сите тие учествувале како екипаж на бродот „Арго“, а нивниот број изнесувал околу 50 најдобри и најславни херои на античкиот свет со божествено и кралско потекло.

ПОТРАГАТА

По патот Аргонавтите доживеале многубројни авантури. Некои од нив биле надолго опишани, додека други биле само кратко спомнати.

Смртта на Хил и загубата на Херакле

Прва станица на патувањето била кратка посета на некој безимен остров каде требало да се снабдат со прехранбени продукти. Кратко по сместувањето на Аргонавтите, Херакле отишол во некоја гора за да најде погодно дрво за ново весло, бидејќи старото му се скршило. По извесно време тој нашол такво дрво, го донел во логорот и почнал да го обработува.

Но, кога се вратил, забележал дека никаде го нема младиот Аргонавт Хил. Тој се вратил во гората за да го бара, но залудно. Ја нашол само црпката за вода на Хил крај едно мало езерце. Неколку водени нимфи го изненадиле и го грабнале момчето додека црпело вода. Воодушевени од убавината на младиот човек, тие го повлекле надолу во нивниот воден дом и, притоа, ненамерно го удавиле. Херакле не се вратил ни следното утро и затоа Јасон решил да го продолжат патот без него.

Борбата со ишуйаници со кралот Амик

По извесно време Аргонавите стигнале на островот Бербрик, каде се сретнале со кралот Амик, кој се сметал себеси за најголем боксер во светот. Тој имал многу високо мислење за својата боксерска вештина и затоа секој посетител го предизвикувал на борба на живот и смрт.

Полидевк, близнакот на Кастор, се понудил да се бори во име на Аргонавите. Кралот Амик бил силен како мечка, голем и мускулест; неговата појава потсетувала на Херакле. Освен тоа, Амик се служел и со нечесни средства. Тој му дал на Полидевк само еден пар прости кожени ракавици, додека неговите биле обложени со остри боцки од железо. Но, Полидевк знаел дека противниците како Амик, со голема става и телесна градба, се бавни и имаат поспори реакции. Брзиот и подвижен Полидевк пресметал дека кралот не претставува голем предизвик за него.

Кога почнала борбата, Полидевк бргу ги осознал слабите точки на Амик и му задал силен удар во слепоочницата, а потоа постојано удирал на истото место, сè додека не го отепал. Кога луѓето на Амик го виделе убивањето на својот крал, се фатиле за оружје за да ја одмаздат неговата смрт. Но, Аргонавите подготвено ги дочекале. Настанала жестока борба, во која Аргонавите бргу победиле.

Финеј и Харпиите

Потоа Аргонавите стигнале во источна Тракија, каде сретнале еден јасновидец по име Финеј. Тој добил дарба за претскажување од богот Аполон и затоа можел точно и детално да ја предвидува иднината. Поради наводниот „злостор“ дека ја употребува често својата дарба, Сеус се бил налутил и како казна му ги и спратил Харпиите да го измачуваат.

Харпиите биле страшни суштества со глава и тело на жени, но со крилја и канци на птици-мршојадци. Тие оставале смрдлив измет каде и да се наоѓале, бидејќи не можеле него да го контролираат. Кога Финеј седнувал да јаде, секогаш доаѓале Харпиите да му грабнат дел од јадењето и му оставале измет за да му го загадат остатокот од појадокот.

Финеј ги замолил Аргонавите за помош и тие му ветиле дека ќе му помогнат. Но, Финеј знаел дека можеле да му помогнат само Арго-

навтите Калај и Цет, кои биле летачки синови на Северниот ветер. И така, кога Финеј следниот пат седнал да јаде и пак му налетале Харпииите, дошле Калај и Цет да ги избркаат и, притоа, убиле многу од нив, а останатите побегнале преплашени и никогаш повеќе не се вратиле.

Симплегадиите

Една ноќ, за време на вечерата, Финеј му објаснил на Јасон како може да ги помине Симплегадите. Тоа биле две огромни карпи, кои го блокирале единствениот пат за Босфор. Овие карпи имале дадена можност неочекувано меѓусебно да се удрираат во моментот кога низ нив би минувал некој кораб и тоа со последица тој да се уништел, а да загинел беспомошниот екипаж.

Финеј му кажал на Јасон да пушти еден гулаб, пред Арго да помине низ маѓепсаната пречка. Ако птицата поминела неповредена, тоа ќе го направел и Арго. Ако, пак, таа не успеела да помине, тогаш Јасон требало да се откаже од потрагата, бидејќи не ќе можел да ја мине пречката.

Јасон така и направил. Гулабот успеал да ја помине и загубил само еден пердув од опашката. На истиот начин поминал и Арго со тоа што загубил некои помали делови од својата крма. Набргу тие се закотвиле на брегот на Колхида, царството на кралот Ајтос, кој го поседувал Златното руно.

Колхида и Златното руно

Кога Аргонавите влегле во градот, биле пријателски поздравени и им бил приреден свечен пречек.

По гозбата, кога сите седеле на масата опуштени, Ајтос го прашал Јасон за причината на неговата посета. Кога Јасон му кажал дека дошол за да го земе Златното руно и да го однесе со себе во Јолк, Ајтос во себе почувствувал голем гнев. Тој никако немал намера да се откаже од ова богатство.

Ајтосовото молчење му дало можност на Јасон да објасни дека не очекува кралот така лесно да му го даде руното. За возврат тој понудил да ја исполни секоја задача, која кралот ќе му ја зададе. Така кралот му рекол на Јасон да изора, посее и ожнее една нива. Орањето да го направи со кралските бикови, кои блуеле пламен и биле познати по нивната омраза кон луѓето. Тие требало да бидат впрегнати и спремни за орање, житото што би го сеел Јасон требало да биде од заби на змеј од кој би никнале вооружени мажи готови за борба, а Јасон во борбата со нив морал да излезе како победник од крвавата „жетва“.

Јасон ги прифатил овие услови, иако знаел дека не може да ги исполни. Но, тогаш ќерката на кралот, по име Медеја, случајно го видела Јасон од зад завесата на прозорецот и веднаш се вљубила во него. Таа ја слушнала задачата што му ја поставил нејзиниот татко и решила да му помогне колку што може.

Ајшина ѝи наоѓлеува пооѓошовкиите на Арѓонавијиие

Доцна во ноќта Медеја испратила курир на Арго, кој го информирал Јасон дека кралската ќерка сака да му помогне во оваа опасна задача. Притоа таа закажала средба со него.

Кога подоцна се сретнале во закажаното време и место, Медеја му дала на Јасон волшебна маст, која самата ја направила. Секој, што се мачкал со оваа маст, станувал неповредлив во текот на целиот ден, па затоа и биковите не би биле во можност нешто да направат, а што се однесува до „змејските“ борци, Медеја му рекла да фрли камен меѓу нив за да настане паника и да почнат меѓусебно да се борат сè додека сите не изгинат.

Додека Медеја му објаснувала за маста и за трикот со каменот, Јасон не ги оттргнувал очите од неа. Набргу сфатил дека и самиот е вљубен во неа онака како што и таа била во него.

Следниот ден сите се собрале на нивата за орање. Јасон благовремено се намачкал со волшебната маст и таа му дала чувство на голема сила. Кога ги довеле биковите, тој лесно ги совладал и им ставил јарем. Оганот што излегувал од нивните усти, воопшто не го чувствувал, па почнал со нив да ја ора нивата и да сее заби од змеј.

Набргу семето никнало и се појавила цела војска составена од тешко вооружени борци. Јасон фрлил еден камен меѓу нив и тие веднаш почнале да се борат меѓусебно. Така, само за неколку мигови, изгинале сите до еден. Кога Аргонавите го виделе како паѓа мртов и последниот борец, почнале да се веселат и да слават затоа што конечно ќе го добиеле Златното руно.

Но, Ајтос не бил задоволен. Тој бргу заминал во својата палата за да смисли друг план против Јасон и неговите луѓе. Така тој решил неговата војска да ги нападне во текот ноќта. Меѓутоа, Медеја разбрала за планот на својот татко и побрзала кон Арго да го извести Јасон што побргу веднаш да замине. Таа исто така му кажала дека руното се крие во една пештера, која била чувана од еден страшен змеј, кој секогаш бил буден. Исто така му навестила дека со својата волшебна моќ таа ќе го успие змејот за да може лесно да го земе Златното руно.

Додека Јасон забрзано одел кон пештерата за да го земе руното, Медеја се вратила во палатата, го наговорила својот млад брат Аспирт да појде со неа, велејќи му дека тргнува со Аргонавите во една голема

авантура. Момчето тргнало доброволно со неа и, кога Јасон се вратил со руното, Медеја и нејзиниот брат веќе биле качени на коработ.

Јасон наредил поаѓање и наскоро сите на Арго се нашле на отворено море, следени од кралот Ајтос и неговите најдобри војници. Медеја добро знаела дека Арго нема никаква шанса да се спаси од преследувањето на нејзиниот татко, па затоа го зела со себе својот брат со намера да го искористи неговото присуство на коработ. Имено, во мигови на грозоморна бруталност, таа го искасапила својот роден брат и почнала да фрла од коработ дел

*Јасон му го носи Златното руно на Пелиј.
Македонска вазна од 340/330 г. преу Рисѝо која се
наоѓа во Лувр, Франција*

по дел од неговото тело. Кога кралот Ајтос сфатил што се случува, наредил да се прекине потерата за да смогне сили да ги собере сите делови од телото на својот син и да му организира достоин погреб.

Набргу Арго припловил во пристаништето на Јолкс. Јасон му го предал Златното руно на кралот Пелиј, а тој, како што веќе бил договорено, му го отстапил престолот на Јасон.

МАКЕДОН

Зборот Македон е од македонско потекло и етимолошки е составен од два збора: „маке“ и „дон“, каде што „маке“ се толкува како „мајка“ а „дон“ се толкува како господарка, стопанка, богинка. Зборот „Македонци“ се толкува како име на потомците на Божјата мајка МА што всушност значи „божјиот народ“. Зборот „Македонија“ се толкува како поим кој ја опфаќа територијата на која живеел божјиот народ на Божјата Мајка. Овој збор, според натписи дешифрирани од г-дин Васил Иљов, има свој писмен кунтуинитет најмалку околу 77.000 години врз основа на артефакт пронајден во пештерата Бломбос (Јужна Африка), односно најмалку околу 17.000 години, според натпис на артефакт од Мас де Азил (Франција).

Според древната македонска митологија, Македон е епонимен херој на Македонија и Македонците, син на Сеус и Девкалионовата ќерка Тија, а брат на Магнет. Според имињата на неговите синови, крстени се македонските градови Пиреј и Аматиј. Некои велат дека Македон е еден од педесетината синови на аркадискиот крал Ликон.

Македон

Според едно предание, Македон е наводно син на египетскиот бог Озирис (Дионис). Кога Озирис му го предал владеењето на Изида и тргнал да го освојува светот, со себе ги повел и своите синови Ануб и Македон.

Браќата биле врвни борци, но имале различни карактери: едниот сличен на куче, а другиот на волк. Оттука Ануб бил облечен во кучешка кожа, а Македон носел глава на волк, како амблем. Бидејќи го убил царот Ликург, Озирис го назначил Македон за цар и го оставил на земјата, која по него е наречена: „МАКЕДОНИЈА“.

Македон владеел многу успешно со своето царство Македонија. Станал родоначалник на 12 македонски племиња. По неговата смрт, него го наследил неговиот син Пиер, а потоа внукот Еагар и правнукот Орфеј, кој владеел долго во Македонија. Тој многу убаво свирел на Харфа, ја пронашол азбуката, го унапредил земјоделието и конструирал многу корисни пронајдоци. Во Македонија го вовел верувањето и учењето на Дионис за животот после смртта.

Орфеј со харфаѝа

МАКЕДОНСКИОТ МИТОЛОШКИ СИСТЕМ

Митологијата носи во себе прафилозофски, пранаучен, исконски облик на уметничко создавање. Митовите се она првобитно, народно раскажување од колено на колено, од генерација на генерација, кое содржи во себе и дел од фантазијата на македонскиот народ. Македонските митови се создавале со илјадници години. Тие не можат да добијат апсолутна хронологија, бидејќи од Македонија и македонските митови е по-старо само Сонцето. Се знае дека светлината на македонската митологијата свети не само на овие македонски простори и на Македонскиот Полуостров, туку и пошироко. Таа претставува огромно национално наследство не само од античките Македонци, туку и од сите други македонски поколенија од памтивек, па се до денеска. Судејќи според археолошките остатоци на македонската почва, а одделно според материјалната култура, ликовната уметност и митологијата, Древна Македонија имала многу значаен и единствен самостоен митолошки систем. Тој содржи етнолошки, етнографски, лингвистички, историски, книжевни, антрополошки и други елементи, кои можат топографски да се лоцираат на географските простори на целата нејзина територија. Секако, тука се мисли на онаа МАКЕДОНИЈА, која со својата територија се протегала од денешна Шпанија до Индија и од северните мориња до Јужна Африка.

Според античката литература, постојат две верзии на преданија за Македонците и нивните родоначалници.

Нашите Македонци, културните и просветените прадедовци, имале развиено голема култура околу Јонското, Јадранското, Средоземното и Црното Море. Градот Илион (Троја) бил нивниот капитален град, Македонската митологија раскажува дека македонскиот цар Сеус имал повеќе синови и дека тој ја поделил меѓу нив територијата на огромното Македонско Царство. Ние ќе посветиме одделно внимание на неговите два синови: МАКЕДОН и ПЕРСЕЈ. Младиот принц, Македон, станал цар на целата Медитеранска област, која, според неговото име, е наречена МАКЕДОНИЈА, а брат му Персеј живеел и станал цар на територијата на денешна Мала Азија и, според неговото име, таа територија

МАКЕДОНСКИ МИТОЛОШКИ ДИНАСТИИ

СПОРЕД МАКЕДОНСКАТА МИТОЛОШКА ТРАДИЦИЈА
ДИНАСТИЈАТА НА МАКЕДОН СИНОТ НА БОГОТ SEYС
ГО ИМА СЛЕДНОТО МИТОЛОШКО СТЕБЛО

СПОРЕД НЕКОИ ДРУГИ МИТОЛОШКИ СВЕДОШТВА,
МАКЕДОН БИЛ СИН НА БОГОТ ОЗИРИС (ДИОНИС)

ОЗИРИС - ИЗИДА

е наречена ПЕРСИЈА. Потомците на Македон се нарекле МАКЕДОНЦИ, а потомците на Персеј се нарекле ПЕРСИЈЦИ. Таква е македонската митолошка верзија за настанувањето на наведените народи и на светот.

Од раскажувањата за Македон се знае дека од неговото поколение се формирале 12 Македонски племиња. Доказот за нивното постоење е стар најмалку 600.000 илјади години и се наоѓа во пештерата Црвени Стени (денес од Грците преименувана во „Петралона“).

Откако ова македонско племе ќе експанзира од околината на пештерата Црвени Стени, ја населило прво поблиската околина, а во следните илјадници години ќе експанзира и на нови подалечни територии со што ќе го насели целиот Македонски Полуостров, кој така е наречен по нив. Значително групирање на села и градови од времето на античка Македонија, кои се среќаваат на територијата на Македонскиот Полуостров, има и во македонската област Пелагонија која по нив е наречена „Белагонија“ или „Пелагонија“, бидејќи самите Македонци биле бели луѓе и во подоцнежното праисториско-историско време едно од македонските племиња се викало „Белазги“ или „Пелазги“. Подоцна, по експанзијата на Пелазгите по Македонскиот Полуостров, се формирале и 12 македонски провинции: Илирија, Агријанија, Дарданија, Трибалија, Моесија, Одрисија, Тракија, Халкидик, Пеонија, Линкестида, Орестида и Малесија.

Непосредно пред или околу Илионската (Тројанската) војна, според овие провинции, Македонците се нарекле уште и како: Илири, Агријани, Дарданци, Трибали, Моеси, Одриси, Тракијци, Халкигани, Пеонци, Линкести, Орести и Малеси. Подоцна, во времето на македонскиот цар Архелај Први, во 413 г.п.н.е. од овие племиња била изградена и новата македонска престолнина, Пела.

Херакле

ДВАНАЕСЕТТЕ ПОДВИЗИ НА ХЕРАКЛЕ

Пошкльошо на Херакле

Порано живеел некој голем тебански војсководец по име Амфитрион. Неговата жена се викала Алкмена и неа Сеус ја избрал за своја љубовница.

Владетелот на боговите и луѓето Сеус, бил обземен од убавината на Алкмена, младата сопруга на Амфитрион, ќерка на микенскиот крал Електрион.

Еднаш додека Амфитрион бил во поход на островот на Тафирите, дошол Сеус преправен како него, бидејќи знаел дека Алкмена му е верна на својот маж. Претходно Сеус се погрижил, сонцето три дена да не свети, а месечината ја натерал за време на тие три темни дена да остане на небото. Со тоа, тој верувал дека ќе може да биде со Алкмена колку што сака.

По девет месеци Сеус гордо се перчел на Олимп дека наскоро од него ќе се роди син, кој ќе треба да владее со Теба, како никој пред него. Кога Хера разбрала за тоа, склучила спогодба со Сеус дека оној машки наследник од владеачката фамилија во Теба, кој ќе биде роден следната ноќ, треба да биде идниот крал. Сеус се согласил бидејќи бил сигурен дека неговиот син Херакле (што значи „гордоста на Хера“), ќе се роди тогаш.

Но, Хера побрзала кон палатата на Стенел, чија жена Никида била бремена во седмиот месец. Со помош на нејзината божествена дарба Хера ги забрзала болките на Никида, така што првото владеечко дете што се родило таа ноќ, не било Херакле, туку Евристеј, кој подоцна се покажал како слабак и страшливец и кој бил толку различен од Херакле, како што биле водата и оганот. Меѓутоа, со неговото раѓање било потврдено дека Херакле никогаш нема да биде крал.

Сеус сакал неговиот син да биде бесмртен и ѝ наредил на Атина да ѝ го подметне бебето на Хера која спиела, за да го цица божественото млеко на бесмртноста. Херакле толку силно повлекол млеко од градата на Хера, што таа вриснала од болка и грубо го отфрлила. Но било доцна, и бебето веќе се здобило со бесмртност.

Мозаик со приказ на 12 подвизи на Херакле од III век во Рисѝа. Подвизиите се прикажани обрѓино од движењето на часовничкиот, а во средината се гледа неговото боздоѓан, лакоит со сирелиите и крунаита

Љубоморната Хера, сопруга на Сеус, уште од првиот ден на раѓањето, го замразила и го прогонувала Херакле. Така, додека двете братчиња лежеле во пелени, Хера пратила две змии. Светкајќи со очите, змиите доползеле до лулката и штом почнале да се виткаат околу него, бебето Херакле ги зграпчило за вратовите и ја демонстрирало својата огромна сила задушувајќи ги.

Алкмена го нашла тажен, како ги набљудува двете мртви змии, што пред тоа дошле да го убијат. Алкмена била изненадена од силата на бебето. Амфитрион го запрашал претскажувачот Тиресиј за иднината на бебето. Старецот рекол дека Херакле ќе биде награден од боговите со бесмртност за големите подвизи што ќе ги стори.

Таткото посебно го воспитувал синот. Автолик го учел да се бори, Еврит да стрела со лак, Кастор да војува, Лин да пишува, свире и пее.

Херакле извонредно стрелал со лак и стрели и мошне вешто ракувал со други оружја. Сепак, најуспешен бил во вештините на борењето.

Но, еден ден Лин, налутен поради слабата концентрација, го укорил. Херакле бил толку разочаран поради недостатокот на талент и поради ударите од неговиот учител, заборавајќи на својата сила, толку силно го удрил учителот со лирата што му ја расцепил главата.

Но, таткото, исплашен за неговиот син да не стори уште некое злодело, го испратил на островот Китера да чува говеда. Тука тој спие на лавја кожа, дење се одрекувал од варено јадење а за вечера јадел само печено месо и леб од јачмен. До својата осумнаесетта година пораснал над два метри. Имал очи што светеле со божествен, огнен блесок и бил многу силен и храбар.

Добил подароци од боговите: од Хермес-меч, од Аполон-лак и стрели, од Посејдон-прекрасни коњи, од Атена Палада-облека, од Хефест - златен оклоп. Сепак од Немејската шума изделкал еден стап од јасен, во грубо кастрена суровица, тврд како железо. Таа му било најмилото оружје.

На Китера, Херакле решил да го напушти селскиот имот на Китера, за да го убие лавот на ридот Китхаирон, бидејќи тој лав им причинувал големи штети како на неговите така и на стадата од соседите. Тој педесет дена го ловел страшниот лав, го пронашол во неговото скривалиште и го убил за една секунда. Од овој лав потекнува подоцнежната наметка на Херакле што тој ја носел околу главата, додека големите вилици на лавот му служеле како капа на главата.

Истата маска на лавот се гледа на главата на Александар претставен како Хераклид на кованите пари.

Уште како млад Херакле се борел против Миниерите, кои биле непријатели на неговите земјаци Тебанците. За време на одбраната на неговата земја, тој ги водел нападите против насилниците и ги победил.

Во знак на благодарност, кралот на Теба, Креонт, му ја понудил раката на својата ќерка Мегара, која Херакле ја зел за жена.

Со неа Херакле имал три сина. Тогаш Хера го поматила разумот на херојот и тој во настап на лудило во моментот кога принесувал жртва, ги фрлил жената и своите деца како и децата на својот брат во огнот. Потоа тргнал истото да го направи и на својот татко. Продолжетокот на трагедијата го спречила Атина која го заспала.

Кога подоцна си дошол на себе и сфатил што направил, се затворил во една темна просторија во палатата и посакал да се самоубие. За среќа неговиот долгогодишен прикле да отпатува во Делфи и да добие совет од Аполоновото пророштво.

Покајникот Херакле за да се исчисти од гревот тргнал во Делфи. Пророчицата Питија го посветувала дека ќе го исчисти од гревот со дванаесетгодишно служење на плашливиот Евристеј, кралот на Тиринс, Микена и Мидеја. Овој крал толку се плашел од Херакле што секогаш кога јунакот доаѓал под ѕидините на Тиринс, тој се сокривал во голем сад од бронза, додека наредбите му ги праќал преку гласникот Копреј.

Иако Евристеј бил сметан за недостоен слабак, кажаното од Аполон не можело да не се испочитува.

Но, иако бил телесно слаб, Евристеј имал остар ум и измислил дванаесет задачи за својот роднина.

Првиот ѝодвиѝ - лавот од Немеја

Првата задача се состоела во тоа што Херакле требало да ја донесе кожата на лавот од Немеја, кој не можел да биде повреден со ниту едно оружје.

Немејскиот лав живеел во една пештера со два влеза, и ја пустошел Немеја. Долго време Херакле ја барал пештерата. Една приквечерина ја пронашол. Јунакот го затворил едниот влез со голем камен, се доближил до вториот и тука го чекал лавот. Кога лавот одеднаш се појавил, само што се вратил од лов, бил прејаден и заморен, влегол во пештерата и набрзо заспал. Херакле веднаш го нападнал со стрели, но неговото оружје немало никакво дејство. Само го разгневил уште повеќе лавот, кој веднаш истрчал пред пештерата и се нашол очи в очи со Херакле кој веднаш ја затегнал тетивата на лакот и истрелал три стрели. Но, тие отскокнале од цврстата кожа на лавот. Во тој момент лавот толку силно рикнал што одзвониле планините и се затресла и земјата. Очите му пламнале во жесток гнев. Со голем скок се втурнал

Херакле го убива Немејскиот лав

врз Херакле, кој замавнал со суровицата и силно го удрил по главата. Лавот паднал зашеметен а Херакле му се нафрлил одзади, левата рака му ја ставил под вратот, ја фатил и десната рака и почнал да го стиска и дави лавот. Не го пуштал сè додека не го задавил. Кожата на овој лав била толку силна што Херакле дури откако бил посветуван од боговите, со канците на самиот лав ја одрал и наметнат со неа по триесет дена лов, се вратил во градот Клеона, точно во моментот кога кнезот Молорх се подготвувал да принесе жртва на сенката на јунакот. Жртвата била пренаменета на Сеус Спасителот, а Херакле во негова чест ги основал Немејските игри.

Потоа кожата од лавот Херакле му ја донел на кралот Евристеј.

Херакле ги сече главите на Хидрајта од Лерна

Второј иодвиџ - Хидрајта од Лерна

Втората задача на Херакле била да ја убие хидрата од Лерна. Таа била грозно чудовиште, кое блуело оган од девет змиски глави, од кои едната била бесмртна. Братучедот на Херакле, по име Иолај, го придружувал на ова патување. Атина му помогнала на Херакле со тоа што му ја покажала скривницата на чудовиштето. Таа му рекла дека не може да ја победи хидрата во нејзината пештера, туку треба да ја натера да излезе на отворено.

Следејќи го советот на Атина, Херакле уфрлил повеќе запалени стрели во пештерата. Чудовиштето излегло надвор и се нафрлило врз него. Почнала жестока борба. Херакле мислел дека е доволно да ги сече главите една по една, но забележал дека штом ќе отсеке една, на истото место веднаш израснувала две други. Хера го испрати уште и демонот - ракот Каркин, кој го зграпчил јунакот за ногата. Тогаш му помогнал

Иолај, синот на Итикле. Тој го убил ракот, а Хера го пренела на небото во созвездието Рак. Кога Иолај ги видел маките на Херакле, запалил оган и во него ставил железо, кое бргу се вжарило. Така и тој се вмешал во борбата. Веднаш штом Херакле отсекувал глава на хидрата, Јола го горел со вжареното железо вратот на хидрата, така што на тоа место веќе не можело да израсне нова глава. Набргу сите глави биле отсечени, освен бесмртната.

По извесно време, Херакле со мечот ја отсекол и бесмртната глава и ја закопал под една огромна карпа. Но, тогаш Херакле забележал дека крвта на хидрата убива сè со што ќе дојде во контакт. Бргу го натопил врвот на својата стрела во нејзината крв и така ја направил смртоносна за своите идни непријатели.

Евристеј тврдел дека задачата не е спроведена според правилата бидејќи бил вмешан и Иолај. Но, Херакле не обрнувал внимание на изјавите од слабакот и повторил дека во целост ја исполнил задачата.

Третиот подвиг - вепарот Ебер од Еримантија

Третиот подвиг на Херакле бил да го фати непобедливиот свевепарот Ебер од Еримантија.

Еримантскиот вепар имал чудовишна сила и го пустошел крајот Псотис. Дури и луѓето ги раскинувал со своите остри заби. Херакле тргнал но, попат го посетил својот пријател, мудриот кентаур Фол. Кентаурот толку се израдувал што во чест на таа средба го отворил купот со заедничкото вино на кентаурите. Тие го намирисале виното и јурнале во домот на Фол. Херакле го одбил нападот и долго ги прогонувал сè до пештерата на јунаковиот пријател кентаурот Хирон, каде што се скриле. Херакле се втурнал во пештерата и здогледувајќи кентаур исфрлил една од стрелите натопени со отровот на Лернејската Хидра. Но, каква ли несреќа? Тоа бил никој друг, туку неговиот пријател Хирон. Длабоко потресен, Херакле се обидел да ја измие раната но сè било попусто. Богвите го пренеле Хирон на небото во созвездието Кентаур. Херакле мошне нажален, го продолжил ловот на Еримантскиот вепар, и кога за првпат го видел сворот сфатил дека ако го нападне директно ќе биде поразен. Затоа требало да направи посебен план.

*Херакле го убил веѝароѝ Ебер од Ериманиѝија и му го носи
на Еврисѝеј, кој се крие во еден голем куи,
VI век пред Рисѝа - Музеј, Лувр - Франција*

Неколку месеци подоцна, кога се појавил првиот снег, тој добил идеја како да го порази зверот. Штом дебелината снежна покривка ја покрила земјата, Херакле го намамил Ебер на светлина, каде што имало големи снежни наноси. Тој чекал додека Ебер да излезе на снегот, а потоа излегол од своето скривалиште, го исплашил Ебер и тој заглавил во еден снежен нанос.

Херакле му ги врзал нозете и го однел кај Евристеј. Кога пристигнал во градот, кралот се уплашил поради славата што Херакле ја доживеал од неговите сограѓани. Поради тоа му наредил на Херакле, следните докази на неговите исполнети задачи да ги остава надвор пред портите на Микена.

Пред да го оствари четвртиот подвиг, Херакле дознал дека Јасон собира група смели борци кои ќе го бараат славното Златно руно. Херакле, најголемиот македонски херој, привремено го прекинал исполнувањето на задачите и подвизите и се приклучил кон Аргонавите но подоцна пак се вратил на своите задачи.

Четвртиот подвиг - Керинејската срна

Керинејската срна имала златни рогови и бакарни копита. Била прекрасна и мошне брза и неуморна во трчањето низ полињата и планините на Аркадија. Таа била еден од петте срни кои Артемида ги здогледала на падините на Парасија. Таа успеала да ги фати најубавите четири од нив и да ги впрегне во својата борбена кола но, петтата ѝ избегала во Керинејските планини. Тајгета ја посветила срната на богинката Артемида, така што никој не смеел да ја рани или да ја убие.

Четвртата задача на Херакле му била да ја фати срната жива. Практично тој требало да направи подвиг, каков што не можела да направи ниту самата Артемида, богинката на ловот.

Херакле цела година го барал плашливото брзоного животно. За тоа време тој ја усавршил својата умешност за стрелање со лак. Тој знаел дека треба да го фати животното живо, но знаел и дека може да успее само ако е извежбан да стрела со стрелата исто како Артемида.

*Херакле ја уловува Керинејската срна,
вазна од VI век пред Рисија - Бриџански музеј*

клунови, канци и перја од бронза. Тие имале обичај да изедат секого кој ќе се приближи до нивното гнездо. Бидејќи во мочуриштето не постое-ло толку силно животно кое ќе може да ги победи овие птици, тие многу се намножиле, па почнале да бараат други животни простори.

Притоа прелетувале преку голем број полиња, кои ги загадувале со својот измет и ги правеле неплодни.

Петтата задача на Херакле му била да ги ослободи овие полиња од Стимфалските птици. Притоа, Херакле се соочил со бескрајните хорди на овие страшни суштества. Најпрво тој понел со себе големо количе-ство стрели во мочуриштето, со намера секоја птица која ќе се покаже да ја отстрела, за да го десеткува нивниот број и за да може подоцна со останатите лесно да се справи. Но птиците биле безбројни, па овој план не можел да се спроведе. Херакле можел да отепа илјадници на ден, но пак немало видлив успех. Заради тоа, тој ја замолил Атина за помош.

На неговата молба богинката му рекла на Хефест да искова еден огромен железен свонец, кој кога ќе свони ќе ги преплаши птиците не-баре настанал голем земјотрес.

Херакле легнал на една височинка над мочуриштето и засвонил колку што можел посилно. Бучавата продрела во мочуриштето и во уши-те на птиците и наскоро небото било црно од нив. Сега на Херакле му би-ло полесно да отстрела голем број од нив. Само мал број преживеале и побегнале на еден остров во Црното Море, каде останале трајно.

Шесттиоїт ѝодвиї - Шїалиїе на Авїїј

Кралот Авгиј од Елис имал најголемо стадо што воопшто постое-ло во антиката. Но, тој имал проблем со чистотата. Никој не знаел кога последен пат шталите биле исчистени, така што губрето толку се натру-пало што било невозможно да се влезе во шталите. Смрдеата била толку неподнослива, што се чувствувала на целиот Пелопонез.

Во шталите се чувале два вида на бикови од кои тристотини би-кови со снежно-бели нозе и двестотини црвени како сидонски пурпур. Дванаесетте бели, како лебеди, му биле посветени на богот на сонцето Ил (Иле). Еден меѓу нив бил толку убав што блескал како небесна звезда.

*Аѹина љо советѹва Херакле
како да љи исчисти шталите на Авѹиј*

Без да ја открие задачата што му ја дал Евристеј, Херакле се договорил со Авгиј, ако ги исчисти шталите до заоѓањето на сонцето ќе добие како награда десети дел од неговите стада. Авгиј се согласил смеејќи се при што му потекле и солзи, сметајќи дека е тоа невозможно. Кралот му дал дозвола на Херакле да направи сè што е потребно за неговата работа. Херакле, мудро, се качил на едно блиско ритче и утврдил дека во близината течат две реки, Алфеј и Пена. Тој слегол долу кон шталите и направил две големи дупки во сидовите. Потоа отишол на бреговите на двете реки и ископал широки канали од бреговите до шталите. Силните води за еден ден ги „светнале“ шталите. Со овој одвод на реките Херакле ги исчистил шталите во предвидениот рок.

Но надуениот Авгиј дознавајќи за наредбата на Евристеј за чистењето на шталите не му го дал на Херакле ветеното стадо. Херакле многу години подоцна, откако се ослободил од службата кај Евристеј, влегол во Елис со војска, катастрофално во крвава битка го поразил Авгиј и го убил со една од своите смртоносни стрели. Потоа принел жртви на Олимписките богови и ги основал Олимписките игри за радост на целиот свој македонски народ.

Седмиот подвиг - Кријскиот бик

Седмата задача на Херакле се состоела во тоа да го фати страшниот бел бик од Крит.

Критскиот бик бил прекрасен. Се зборува дека токму во него се преторил богот Сеус за да ја донесе на грбот прекрасната принцеза Европа, ќерката на феникискиот крал Агенор, од Азија до „прагот“ на нашиот континент, островот Крит. Така нашиот континент го добил името Ев-

Херакле го фаќа Кријскиот бик, детал од македонска вазна од 470 г. преод Рисија изложена во Лувр, Франција

ропа, според најубавиот цвет на Источната цивилизација кој што Севе ни го донел од Исток. Богот на морињата и океаните, Посејдон, му бил многу лут на Мино, кралот на островот Крит така што на бикот кој што излегол од морето, му испратил беснило. Бикот блуел оган кој по извесно време почнал да ја опустошува земјата, да ги гори полињата, да ги искорнува житата, да убива луѓе, да уништува сè на островот.

Кога Херакле стигнал на Крит, кралот Мино му понудил помош за сè што му е потребно. Херакле се откажал од понудата и претпочитал да се сретне со чудовиштето очи в очи. Настанала долга борба, можеби најдолгата во сите дванаесет подвизи, но конечно Херакле успеал да го порази бикот. Тој му ставил на устата на бикот непробојна корпа, која ги направила неговите пламени безопасни. Херакле успеал да го совлада и јавајќи на неговиот грб го препливал морето од Крит до Микена. Евристеј сакал бикот да го посвети на Хера но, откако таа одбила, бидејќи животното било совладано од Херакле, бикот беше пуштен на слобода во Арголида. Бикот крстосувал низ Арголида, го минал Истам и се запрел во Маратон каде што многу години подоцна бил убиен од јунакот Тезеј.

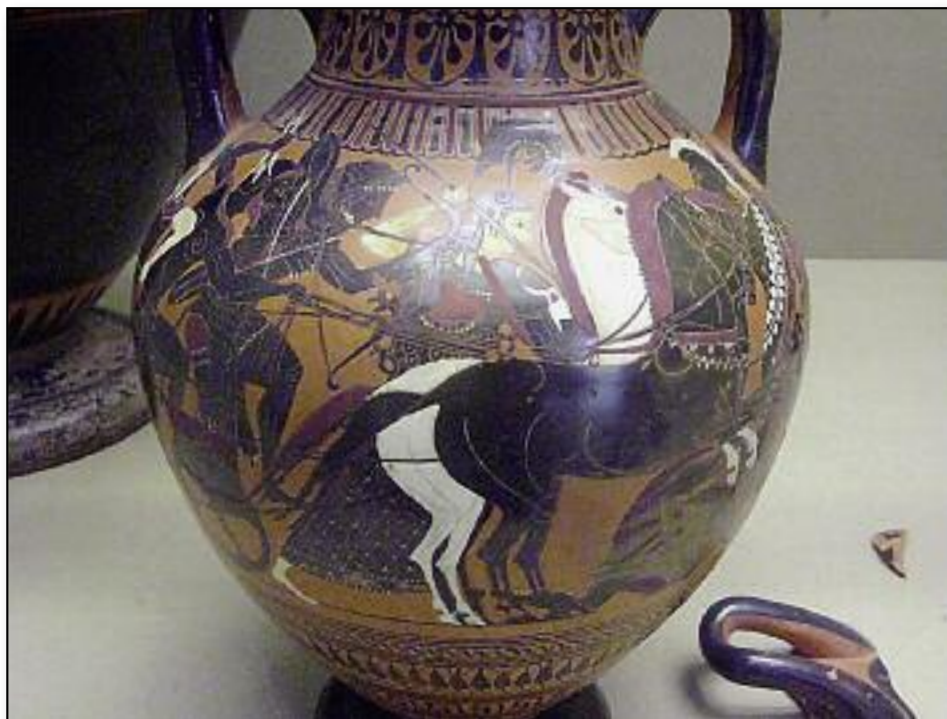
Осмоиѝ подвиѝ - Коњиѝе на Диомед

Порано во Тракија живеел кралот на тракиските Бистонци, по име Диомед, кој имал подмолна навика сите туѓинци што пристигнувале на неговиот брег да ги прифати со фино пријателство и гостоприемство а подоцна да ги фрли на коњите што јаделе месо. Коњите биле врзани со железни синцири за бронзени јасли.

Осмата задача на Херакле била да ги фати овие диви животни.

По неговото пристигнување во палатата на Диомед, Херакле и неговите другари биле прифатени и на најубав начин послужени, но наскоро слугите на Диомед се обиделе да го фрлат во коњушницата на коњите.

Херакле со своите другари, ги совладал коњушарите ги фрлил во коњушницата, па коњите кои ги изеле коњушарите толку се заситиле од оваа гозба што Херакле лесно ги зауздил и ги одвел до морскиот брег. Но, Бистонците предводени од кралот Диомед ги навтасале и нападнале. Херакле го оставил својот другар Абдер да ги чува кобилите - човекојадци, а со останатите се свртел и во крвава битка ги поразил Бистонци-

Херакле ги грабнува дивните коњи на Диомед

те и го убил Диомеда. За жал, кога се вратил кон брегот востановил дека кобилите го убиле и раскинале Абдер. Херакле во негова чест на тоа место подигнал град и го нарекол Абдера, а коњите му ги однел на Евристеј. Овој ги пуштил на слобода. Потомците на тие коњи избегале на Олимп и велат дека ги јавале македонските цареви.

Девејттиош йодвиџ - Појасот на Хиполита

Појасот што го носела околу својот прекрасен струк Хиполита, кралицата на Амазонките, го добила на подарок од богот на војната Арес. Керката на Евристеј, Адмета, инаку свештеничка на богинката Хера, посакала да го има појасот и така Херакле ја добил деветтата задача.

Амазонките биле див народ, женски борци, што ги омаловажувале мажите и сметале дека жените се подобри борци од нив. Нивните мажи морале да ја вршат вообичаената домашна работа, што во античкиот

Херакле го грабнува појасот на Амазонкајќа Хиполија, детал од вазна од 530/520 г. пред Рисѝо

свет ја вршеле жените. Жените уживале во борбите и во грабежите на војните. Не е чудно што Амазонките биле приврзани кон Арес, а и Арес бил приврзан кон нив и тоа толку многу што на нивната кралица Хиполита ѝ го подарил својот свет појас.

Херакле со коработ пристигнал до земјата на Амазонките и се закотвил на устието на реката Термодонт кај градот Темискир. Некои велат дека Хиполита била воодушевена од изгледот на јунакот Херакле. Го пречекала со добредојде и никогаш пред тоа таа не сретнала човек со толкава телесна сила - како бог. Таа веднаш му го ветила појасот.

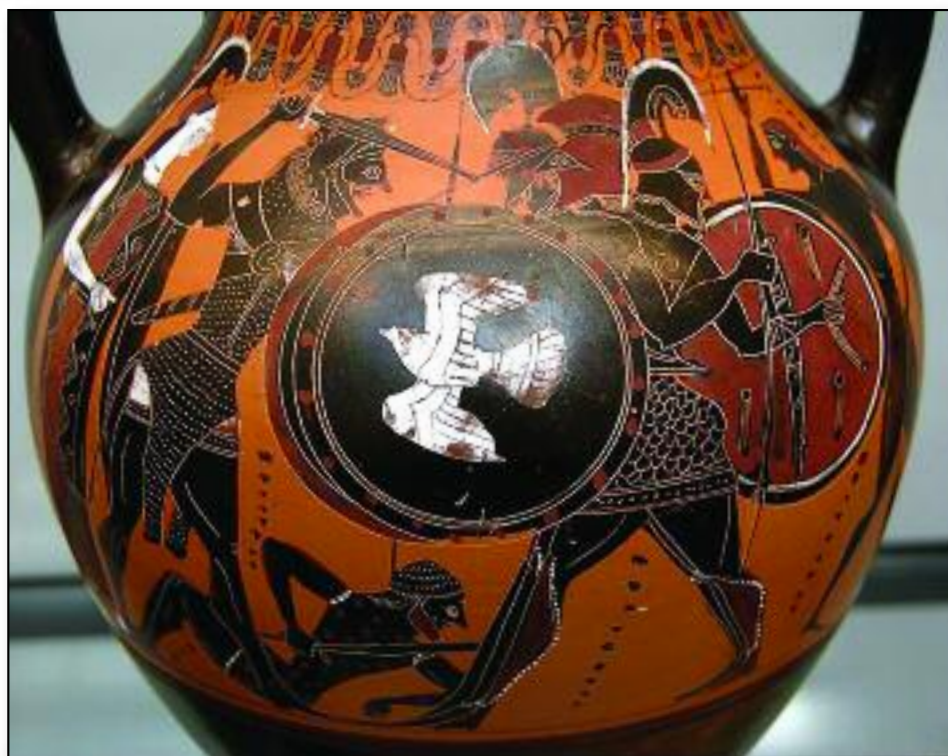
Меѓутоа, ова го видела Хера, која не можејќи да прифати Херакле толку лесно да ја исполни оваа задача, решила да му ја отежни работата.

Таа се престорила во Амазонка и тргнала по градот, ширејќи гласини дека силниот туѓинец имал намера да им ја грабне кралицата.

Амазонките брзо се фатиле за оружјето. Кога Херакле ги видел како доаѓаат кон него, помислил дека Хиполита го измамила. Ја убил, го грабнал појасот и се одбранил од Амазонките со помош на неколкумината свои придружници што ги довел со себе. Херакле го однел појасот во Микена и го предал на Евристеј.

Десејќиоџи џодвиџ - добијќокоџи на Герџон

Герџон бил крал на Тарт во денешна Шпанија. Говедата на цинот Герџон биле убави, а цинот бил грозен. Со три трупа во струкот, со три глави и со шест раце. Во чувањето на говедата му помагал двоглавиот пес

Херакле џо џрабнува добијќокоџи на џиџанџоџи Герџон, вазна оџ 540 џ. џред Рисџа изложена во Анџичкиоџи музеј во Минхен

Ортар и Евритион, синот на Арес. Тие живееле многу далеку на запад, зад океанот, таму каде што богот Ил (Иле) го превезувал сонцето со својот Сончев кораб. Овој подвиг бил навистина тежок и долготраен, исполнет со многубројни талкања и опасности.

Тој бил познат со неговиот славен добиток, кој бил најдобар на светот. Десеттата задача на Херакле се состоела во тоа да отпатува во царството на Герион и да се врати со добитокот. Но, притоа Херакле не смеел да го менува, ниту да го купува, ниту да го добие како подарок овој добиток - тој морал да го украде.

Херакле преку островот Крит преминал во Африка, потоа низ големата Либиска пустина каде живееле диви варварски племиња, пристигнал до теснецот меѓу Африка и Европа, наречен Гибралтар. Тука издигнал два столба. Вертикалните карпи на бреговите Гибралтар и Севт и денес ги нарекуваат Херкулови столбови. Херакле бил многу жеден и исфрлил стрела кон сонцето. Тогаш богот Ил (Иле) му подарил голем златен пехар, Сончевиот кораб за да го мине Океанот. Океанот издигнал високи таласи но, Херакле со стрелите ги смирил. И така пристигнал на островот на Герион. Откако се искачил на планината Абант, каде, како што знаел, пасел добитокот. Таму се сретнал со Ортар, двоглаво стражарско куче на Герион, кое Херакле го убил само со еден удар со боздоганот. Потоа го убил и Еритион, говедарот на Герион, ги собрал говедата и ги потерал кон брегот. Кога Герион разбрал дека неговиот добиток е украден, го зел целото свое оружје и тргнал во потера по крадецот. Џинот Герион го навтасал Херакле кај Антем, но Херакле го погодил со стрела, по што Герион паднал мртов. Така Херакле ги втерал говедата во Сончевиот кораб и отпловил во Тартес каде му го вратил коработ на Ил, (Иле). Потоа преку Абдерија, денес во Јужна Шпанија отпатувал во Лигурија каде што го нападнале синовите на Посејдон, Алебион и Деркин. Во бојот му снемало стрели и тој го замолил татка си Сеус да му помогне. Сеус му испратил дожд од камења. Местото на бојот било наречено Камена рамнина а се наоѓало близу утоката на реката Рона во Медитеранското Море. Оттука Херакле патувал до Етрурија во денешна Италија, потоа на југ до Региј, каде еден бик му се одвоил од стадото и минал на островот Сицилија каде што се вмешал во стадото на кралот Ерик. Херакле морал да се бори со Ерик за да си го поврати бикот и во борбата успеал да го убие.

Потоа продолжил и преминал на бреговите на Јонското море, од каде преминал во македонското Бело Море и се истоварил во Тракија. Таму Хера испратила големи муви да ги касаат. Говедата во паника се разбега-ле на сите страни. Херакле со мака ги собрал дури од Хелеспонт и ги до-вел до устието на реката Стримон (Струма). Тука за да ја мине реката морал во неа да нафрли големи карпи. Конечно говедата ја минале река-та Стримон по што Херакле ги одвел пред Евристеј во Микена.

Така после осум полни години и еден месец, Херакле ги исполнил десетте задачи. Но, бидејќи Евристеј не му го признал убивањето на Лернејската Хидра и чистењето на шталите на кралот Авгиј, Херакле морал да изведе уште две дела.

Единаесеттиот илдовит - јаболката на Хесиеридиите

Златните јаболки растеле на Дрвото на животот кое што мајката Земја-Геја му го подарила за свадбата на Сеус со Хера. Јаболките имале моќ да обезбедат вечна младост и бесмртност. Хера го засадила дрвото во својата градина во планината на Атлас. Бидејќи таа не можела посто-

Херакле ги краде златните јаболка на Хесиеридиите, вазна од 400 г. пред Риста, изложена во Британскиот музеј во Лондон

јано да биде таму, за чување на дрвото ги ангажирала ќерките на Атлас, Хесперидите: Егла (Блескавата), Еритија (Црвената) и Хеспераретуза (Залез). Но, недолго потоа Хера забележала дека Хесперидите ги крадат јаболката за себе. Таа налутена ѝ наредила на змијата Ладон, да се обвитка околу дрвото и да ги чува плодовите на животот во својата градина, далеку на запад, каде што сонцето заоѓало и во местото каде што се венчале Сеус и Хера.

Единаесетта задача на Херакле била да ги украде тие јаболка.

Херакле долго време не можел да го најде патот до градината. Патувал низ цела Македонија покрај брегот на реката Ехедор, потоа во областа Илирија кај реката Еридан каде од речните нимфи разбрал дека морскиот бог Нереј би можел да му го покаже патот.

Херакле тргнал да го праша богот на морето Нереј, кој живеел во реката По, каде може да ја најде градината на Хера. Нереј можел да му ја каже вистината само доколку биде заробен. Но, тоа не било лесно затоа што Нереј можел да се преобразува по сопствена желба. Кога Херакле се приближил до реката, го видел Нереј како блажено спие, лулајќи се на брановите. Тој тогаш скокнал во водата и го фатил богот на морето. Нереј се разбудил и веднаш почнал да се преобразува во најстрашни фигури што човек можел да ги замисли. Но, Херакле не се уплашил и не попуштил ниту во еден миг, па Нереј изморен, се предал и му кажал на Херакле дека за да ги добие златните јаболка, ќе мора да обезбеди помош од Атлас. Само Атлас, кој порано бил градинар на Хера, можел да влезе во градината.

Ако Херакле се обидел сам да стапне во градината, веднаш ќе бил убиен од змијата Ладон. Потоа Нереј му го покажал на Херакле вистинскиот пат а потоа бил пуштен и пак задремал.

По многу месеци Херакле стигнал во пределот каде Атлас поради бунт против Сеус, ја издржувал казната да го држи небото на своите плеќи. Херакле му објаснил на Атлас за својот проблем и бил изненаден што овој веднаш бил готов да му помогне, но под еден услов - додека Атлас да ги донесе јаболката, Херакле морал за тоа време да го држи небото на своите плеќи.

Кога Атлас се вратил со јаболката, Херакле сакал да си замине, но Атлас му рекол дека тој самиот ќе ги однесе јаболката на Евристеј и дека

не сака веќе да го држи небото. Херакле наводно се согласил, но го замолил Атлас да го прифати само за момент небото, за да си стави мека наметка на грбот како би му било поудобно и помело држењето. Штом титанот Атлас го презел небото, Херакле побегнал со јаболката и тргнал на пат, оставајќи го гневниот Атлас.

Херакле му ги однел јаболките на Евристеј во Микена но тој не сакал да ги прими па така Атена повторно ги вратила во градината.

Последниот подвиг - кражбаџа на Кербер

Како последна задача Евристеј побарал од Херакле нешто речиси невозможно. Тој му рекол на Херакле дека треба да слезе во подземјето и да го изнесе на површина стражарското куче Кербер.

Кербер бил пес-чувар на подземниот свет. Некои велат дека имал педесет, а можеби и сто глави. Тој милно мавтал со опашката во форма на змија, а на грбот имал отровници од сите видови; тој стрижел со ушите, но непоткупливо го чувал влезот и затоа ниту една душа не можела да излезе од подземното царство на мртвите на Хад.

Херакле го замолил Хермес за помош и бил воведен во подземјето од богот на крадците. Кога стигнале на брегот на подземната река Стикс и кога Харон ги поздравил со намуртено лице, Херакле го погледнал со прекорувачки поглед, по што Харон решил да се откаже од монетата што ја барал од секој новодојденец. Тој го довел Херакле до влезот, што бил чуван од Кербер, троглавоото стражарско куче, кое дозволувало секој да влезе во подземјето, но никого не пуштало да излезе. Херакле влегол внатре кај Хад и го замолил да му дозволи да го земе кучето и да го однесе на површината, а потоа пак да го врати.

Хад дал согласност, но под еден услов, а тоа е Херакле да успее да го совлада кучето со голи раце, без оружје или друго помошно средство.

Орфеј му помогнал на Херакле. Со песна го успал песот, а Херакле му се приближил и го фатил, тој се разбудил и бесно почнал да 'ржи. По подолга борба, Херакле успеал да го фати чудовиштето за гркланот, да го изнесе на површина и да го однесе во палатата на Евристеј. Додека го носел кон Микена, Кербер, здивен исфрлал пена од устата. Од секо-

ја капка изникнувала отровната билка јадиче. Евристеј толку се исплашил од Кербер што на колена го молел Херакле да го врати во Царството на мртвите. Потоа Херакле го качил Кербер на грбот и го вратил во подземјето, каде пак го врзал на влезот, а потоа се вратил во светот на живите, исчистен од ужасното дело што го извршил пред многу години. Со тоа задачата била исполнета. После дванаесетте подвизи конечно Херакле бил ослободен од робувањето кај Евристеј.

Херакле го краде тројглавиото куче Кербер - чуварој на подземниот свет, вазна од 530/520 г. пред Рисѝа изложена во Лувр, Париз

Ойруениот Херакле кој ја облекол облеката заируена со крвта на Лернејската хиора

СМРТТА И ВОСКРЕСНУВАЊЕТО НА ХЕРАКЛЕ

Херакле на островот Евбеја се натпреварувал во стрелање со кралот Еврит, неговиот учител во стрелање од младоста, за раката на Иола. Откако Херакле го победил, Еврит не го одржал ветувањето навредувајќи го со зборовите дека нема да ја даде својата ќерка на некој кој му робувал на Евристеј. Херакле навреден се вратил во Тиринс. Во меѓувреме некој му ги украде стадата на Еврит, а тој за кражбата го обвинил Херакле. Ифит, синот на Еврит, не верувал во обвинувањето и тргнал да ги бара говедата. Во своето патување тој дошол во Тиринс кај Херакле и таму, додека стоеле на градските сидини, Хера го разгневила големиот јунак, а тој во својот огромен гнев го фрлил Ифит од сидините така што момчето загинало. Питија, не сакајќи да му го прости гревот, го избркала

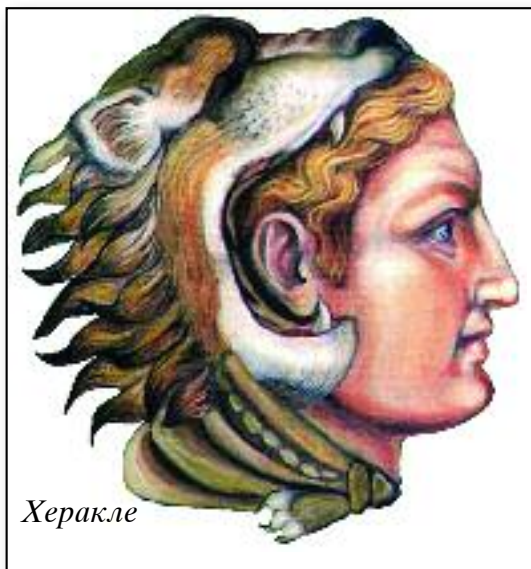
Херакле од Делфи, а тој за да ѝ се одмазди го украл Делфискиот триножник со што го предизвикал гревот на Аполон. Рамноправната борба меѓу двајцата браќа ја прекинал нивниот татко Сеус, кој фрлил силна молња. По нивното помирување, Пителија му порачала на Херакле дека ќе се прочисти од гревот дури по тригодишно ропство кај Омфала - кралицата на Либија.

Бидејќи Мелеагр му дал корисен совет, Херакле во царството на мртвите му ветил дека ќе се ожени со неговата сестра Дејанеира и затоа заминал од кралот Ојнеј во Ајтолија за да ја побара нејзината рака. Ривал му бил речниот бог Ахелој. Користејќи севозможни преобразби, Ахелој во борбата за Дејанеира се претворил во змија, потоа во бик, но сите тие способности не му помогнале, бидејќи посилен бил Херакле.

Воскреснувањето и вознесувањето на Херакле кон небото

Извесно време по свадбата Херакле сосема случајно со неодмерен удар го убил синот на Архител, Евном. Поради тоа го напуштил Калидон и со Дејанеира тргнал за Тиринс. Кентурот Нес, кој за пари ги пренесувал патниците преку реката Евена, ја зел на својот грб Дејанеира, додека Херакле пливал. Штом излегол на другиот брег слушнал крик. Нес, заљубен во Дејанеира, се обидел да ја грабне, но Херакле само со една истре-

лана стрела го пробил телото на Нес. Непосредно пред смртта Нес ја собрал својата крв и ја дал на Дејанеира да ѝ се најде во случај ако Херакле се вљуби во друга жена таа да ја истрие неговата облека со подарената крв. Дејанеира го примила смртоносниот подарок без да знае дека крвта била затруена со отровот на Лернејската Хидра.

На Херакле и Дејанеира не им било судено да живеат заедно и среќно, бидејќи тој морал три години да ѝ робува на Омфала - кралицата на Либија. Таму тој преживеал големи понижувања.

По тригодишното ропство, Херакле извршил повеќе подвизи: го освоил Илион (Троја), островот Кос, му помогнал на татко му Сеус во борбата против гигантите, кои некаде во Македонија ги родила Геја, оплодена со капки крв од гениталиите на Уран. Само смртник можел да ги убие. Во тешкото продолжение на битката меѓу боговите и гигантите пристигнал Херакле. Засвиреле неговите смртоносни стрели. Еден по еден паднале: Алкионеј, Порфирион, Ефијалт, Еврит, Клитиј, Мимант, Енкелад, Палант, Полибот, Хиполит, Гратион, Агриј и Тоант.

Кога нејзиниот сопруг робувал кај Омфала, Дејанеира го напуштила Тиранис и отпатувала во Тесалија во градот Трахина. Синот Хил тргнал да го пронајде својот татко, бидејќи дури и по три години и три месеци Херакле не бил вратен.

Во меѓувреме пристигнал пратеникот Лихас со веста дека бил заземен градот на Еврит, Охалија. Тој донел богат плен, ја донел прекрасната Иола и очекуваната вест за скорешното пристигнување на Херакле. Кога Лихас влегол во дворецот на Дијанеира, еден слуга и пристапил и ѝ соопштил дека Херакле наводно се натпреварувал за раката на Иола и дека наводно ја пратил кај себе дома не како робинка, туку како своја невеста.

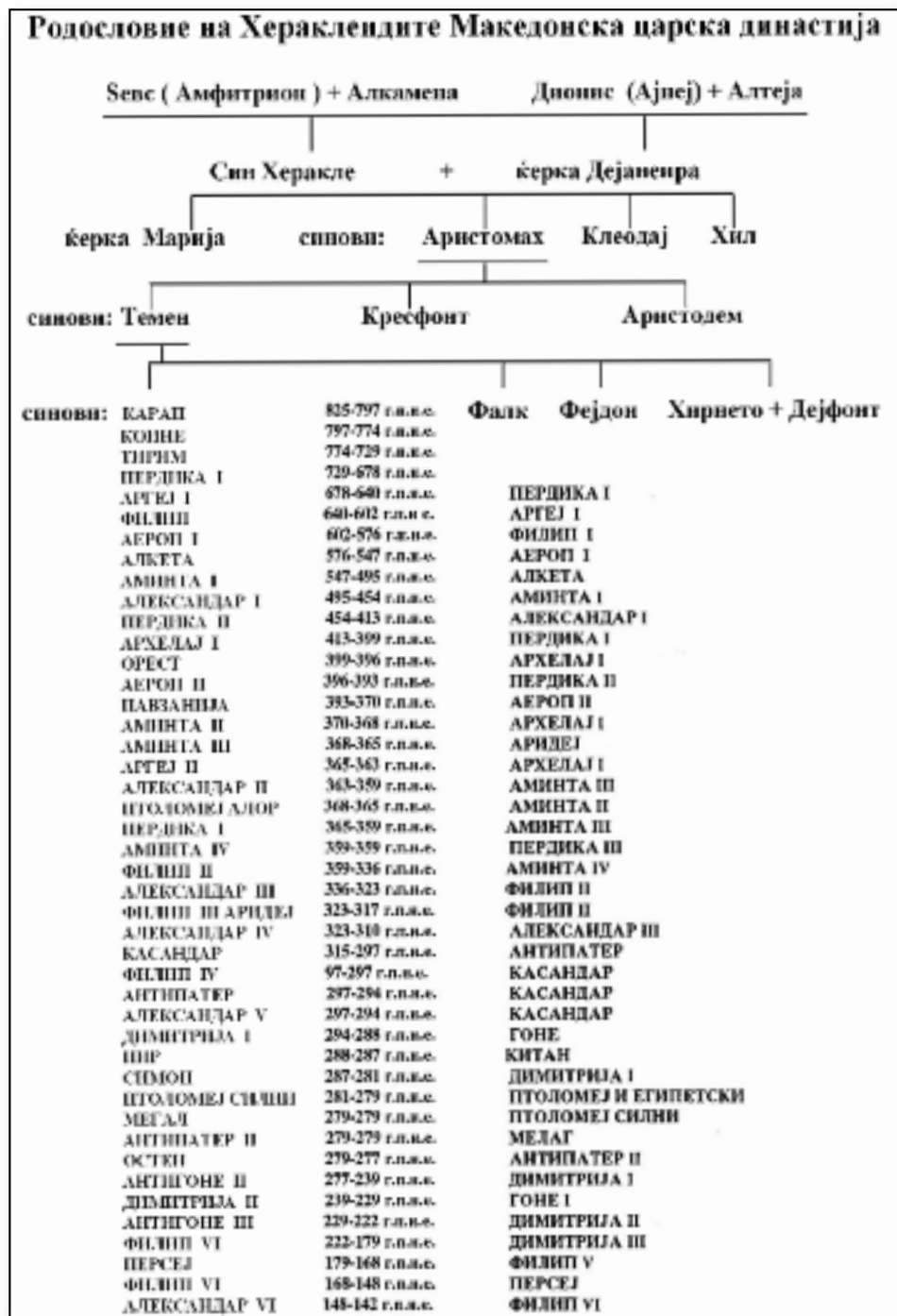
Западната во голема очаеност од слушнатата вест, Дејанеира се присетила на подарокот на кентаурот Нес, ја зела отровната крв, која ја чувала подалеку од сончевите зраци и пламените јазици, и со неа ја истрила свечената наметка на својот сопруг. Ставајќи ја наметката во сандакот, го испратила Лихас кај Херакле со следните зборови: „Побрзај Лихасе, однеси го овој сандак со свечена наметка и нека Херакле, кога ќе принесува жртва на Сеус, се закити како победник, но гледај наметката да не ја види ниту сончева светлина, ниту едно око!“

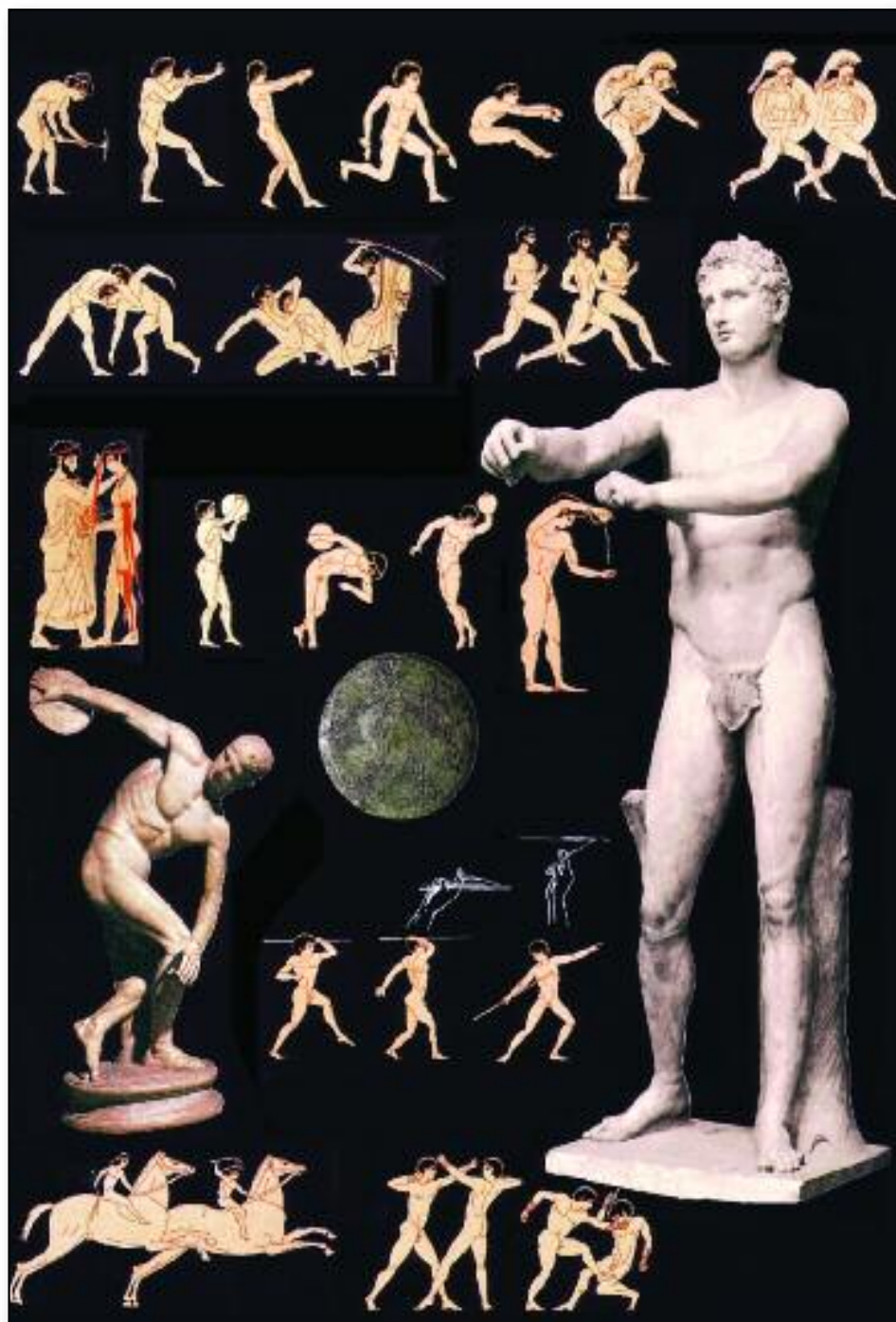
Кога крај градот Ојхалија Херакле подготвувал жртва од дванаесет одбрани бикови, пристигнал Лихас со смртоносниот женин дар, сандакот и наметката. Не насетувајќи ништо, Херакле се наметнал со свечената наметка и го запалил огнот. Пламнал силен пламен и, додека Херакле принесувал сто жртви на боговите, под дејство на топлината на огнот отровната наметка се прилепила на неговото тело.

Со страшни болки го донеле во дворецот. Последната желба ја упатил кон синот Хил. Го замолил да ја земе за жена Иола, а него да го однесат на Ета, високиот врв над градот, да му подготват клата и да му ги прекратат маките. Хил се противел, но бидејќи татко му бил упорен, сепак, со помош на другарите го одвел на врвот Ета а таму Филоктет ја запалил клатата и конечно му ги прекратил маките на Херакле.

Во тој миг веднаш небото го пресекле молњи, а над пламенот се вознела златната двоколка со Атена Палада и Хермес. Во неа бил уште еден бесмртен бог. Секако, претпоставувате дека тоа бил бесмртниот Херакле.

Не поминало многу време и во дворецот на Дејанеира пристигнал Хил. Тој на својата мајка и ја донел ужасната вест дека го убила Херакле. Дејанеира навистина не знаела за смртоносниот отров. Тивко се качила во одаите, молкум го зела мечот и си го забодела во сопствените гради.

ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ

Олимписките игри, според преданијата, потекнуваат од македонско митолошко време, бидејќи се смета дека прв ги осмислил и формирал најголемиот македонски јунак Херакле и тоа во периодот кога ги направил своите дванаесет подвизи. Следователно, временскиот период кога тоа точно се случило е многу тешко да се определи, бидејќи митологијата усно се пренесувала со илјадолетија од колено на колено на безбројни македонски генерации. Најстариот писмен документ на македонската традиција, кој сведочи за Олимписките игри, се однесува на 776 година пред Христа. Херакле ги основал Македонските Олимписки игри во чест на неговиот татко Сеус и на другите македонски богови. Секако, поради помошта што тие му ја дале нему во реализацијата на сите 12 подвизи.

Херакле бил силен и мускулест јунак, кој секојдневно вежбал и вградувал во здраво тело здрав дух, бидејќи знаел дека сите негов успеси ќе се должат на атлетското тело и нескршливиот дух. Македонскиот народ сè почесто му се обраќал на Херакле за помош и за спас од секакви незгоди, па затоа сфатил дека Македонците ќе мора да си го зајакнат и телото и духот, како би можеле да се одбранат себе си во секакви ситуации, и затоа решил да организира натпревари во најрзновидни спортски дисциплини за да можат сите да си го развиваат своето тело. Оваа фантастична идеја решил да ја спроведе во дело и почнал да бара место каде да го спроведе сето тоа. Се сетил на големото светилиште на Македонците во Делфи. Тука секојдневно се собирал македонскиот народ за да бара помош од македонските богови и затоа ова светилиште било најпогодното место за изградба на стадион за македонските спортски натпревари. И игрите и сите спортски натпреварувања Херакле ги осмислил и ги остварил само за Македонците, бидејќи во тоа далечно митолошко време на Македонскиот Плуостров не постоеле други народи. Натпреварите биле наменети за Македонците, за да можат меѓусебно да си ги одмеруваат силите и да покажуваат разновидни вештини. Олимписките игри го вдохновувале и обединувале целокупниот Македонски свет, бидејќи се одржувале во чест на најпочитуваните и највисоко поставените македонски богови.

Чини и вазни со уметнички претстави на повеќе спортски дисциплини застапени на Македонскиот Олимпискиот игри

Херакле решил веднаш да ја оствари фантастичната идеја и затоа започнал со изградба на стадион со претходно дефинирана архитектонска содржина и форма и своерачно обележување со колци на габаритот на спортските терени, патеки и трибини. Така настанал чудесниот стадион којшто он го крстил: Олимпија. Херакле решил и заповедал Македонските Олимписки игри да се одржуваат секои четири години.

Олимпискиот стадион, каде што се одржувале спортските натпревари, бил со капацитет од 40 000 седишта, со 20 патеки за трчање со должина од по 192,24 метри и со други спортски терени. Должината ја определил Херакле и таа одговарала на 600 стапки на неговата нога. Херакле ги одредил сите спортски дисциплини и целокупната свечена церемонија околу почетокот, текот и завршетокот на натпреварите на Македонските Олимписки игри, кои подоцна станале модел и за други слични игри.

Олимпискиот оџан

Церемонијата на отворањето на македонските Олимписки игри започнувала со говор на македонскиот цар. Тој свечено ги отво-

Приказ на боречки вештини

Палење на Свештиот оџан

рал игрите и ги повикувал натпреварувачите пет дена да водат фер борби и воедно го повикувал македонскиот народ за време на Олимписките игри да ги прекрати сите кавги и војни. Така за време на олимписките натпревари не се водеа војни, туку владеел мир низ целиот тогашен Македонски свет. По говорот на царот, сите натпреварувачи кои претходно се пријавувале од разни македонски области на Македонскиот Полуостров, влегувале во стадионот во разни регионални групи под бурно ракоплескање на присутните. Свеченоста почнувала со палењето на Светиот оган на Светиот олтар на кој се наоѓале пет прстени, испреплетени и поврзани меѓусебно, а симболот на тие прстени до ден-денес се употребува на обновените Олимписки игри.

Атлетичарите, кои биле подредени да трчаат со факел, имале чест да го предаваат огнот од рака во рака со голема одговорност да не дозволат истиот да изгасне, бидејќи се сметал за свет. Еден од тркачите ја имал честа да го запали жртвеничкиот оган на олтарот на боговите. Со тоа се отворале Македонските Олимписки игри. Огнот цело време додека траеле натпреварите се чувал и не смеел да изгасне.

Овде доаѓале натпреварувачи од сите градови-државички на Македонскиот свет. Денес со палење на олимпискиот оган од страна на еден од натпреварувачите се отвораат Олимписките игри.

Најдобрите натпреварувачи на Пентатлон се натпреварувале во следниве пет дисциплини: скок во далечина, фрлање диск, фрлање копје, трчање и борење во македонски стил.

Самиот диск вообичаено се украсувал со спортски мотиви. Копјето се фрлало нешто поинаку отколку денешниот начин на фрлање. Натпреварувачот протнувал два прста низ една кожана каишка која била врзана за раката. На овој начин тој можел со поголема сила да го фрла копјето. Пред почетокот на боречките натпревари, натпреварувачот си го мачкал целото тело со маслиново масло. Потоа си ги чистел екстремитетите со метална стругалка. Маслото имало за задача на противникот да не му дозволи да го фати така лесно, рацете на противникот да му се лизгаат а со тоа се отежнувала борбата.

Скокот во дачечина се одржувал со тегови. Пред да ја допре земјата, натпреварувачот замавнувал со раката наназад, го фрлал тегот и продолжувал уште неколку сантиметри. Други натпреварувачи трчале со

тегови тешки 2 кг. Победниците биле дарувани со лоров венеч сплетен од маслинови гранки-светото дрво на Херакле.

Атлетичарите си ги одмерувале силите во најразлични спортски дисциплини – фрлање диск, фрлање копје, трчање, скокање во далечина, борење во македонски стил, брзински натпревари со коњи и коли како и борби со тупаници, еден од најгледаните спектакли во антиката. Атлетичарите единствено што можеле да носат на себе била црвената лента на победникот која тие ја врзувале на главата, раката или ногата. Со оваа лента атлетичарите имале впечаток дека се изедначуваат со македонските цареви, бидејќи тие секојдневно носеле такви украсни ленти. Дури и многубројните гледачи се кителе со такви црвени ленти, сакајќи да се идентификуваат со престижот на македонските цареви-победници.

Посетителите, кои доаѓале на натпреварите, исто така учествувале и на победничките гозби и жртвените церемонии во чест на богот Сеус.

Ваков грандиозен спектакл можеле да организираат само македонските цареви. На Олимписките игри се собирале и по повеќе од 40.000 гледачи, од кои поголемиот дел биле припадници на необедливата Македонската фаланга, па затоа биле привилегирани заедно со македонските војсководители и со нивниот главен командант-македонскиот цар Филип Втори Македонски да седат на првите седишта. Филип бил познат и како голем љубител на добри и брзи коњи. Со една „квадрига“ тој и победил на Олимписките игри во 356 година пред Христа во истата година кога му се родил и неговиот славен син, Александар Македонски. Филип Втори Македонски во чест на таа победа за прв пат во историјата на Олимписките игри ја исковал и првата негова златна монета со неговиот лик на предниот дел и тркачката кола и неговиот четириспрег на заднината од монетата. Македонците со голем интерес ги очекувале и со големо задоволство ги дочекувале секои четири години големите натпревари на посведочените славни Македонски Олимписки игри.

Фиѓуринка со ликој на Дедал иронaјдена во Охрид

МИТОТ ЗА ДЕДАЛ И ИКАР

Дедал потекнува од кралско семејство. Тој бил татко на Икар, стар сликар, исклучителен скулптор, ковач, научник, архитект, а воедно поседувал голема дарба да измислува нови алатки, кои биле употребувани во секојдневниот живот. Тој бил првиот митолошки летач.

Бил учител на својот внук Талеј. Веднаш забележал дека неговиот внук бил поуспешен од него во иновациите, во измислувањето нови алатки. Кога Талеј го измислил грнчарското тркало за правење вазни, Дедал станал многу њубоморен на овој негов изум а кога Талеј ја измислил пилата со која почнал да работи на покривот од светилиштето на Атина, Дедал го фрлил од Акропол неговиот внук и ученик и Талеј загинал. Свесен за злосторството, Дедал веднаш се дал во бекство и успеал да побегне дури до островот Крит.

За кратко време успеал да стане добар пријател на кралот Мино. Таму се оженил и го добил синот Икар. Тука на островот почнал со својата работа и направил многу нови дрвени скулптури, а една од најубавите била еден дрвен вол, во кој се вљубила Пасифеја, жената на Мино. Таа еден ден се вовлекла во телото на дрвениот вол, каде се случило оплодување меѓу волот и Пасифеја. Од ова зачнување се родил Минотаврот, кој бил половина животно половина човек, со воловска глава и човечко тело. Тој бил многу гладен за човечко месо и крв. Мино му наредил на Дедал веднаш да направи еден лавиринт од кој Минотаврот не ќе може да го најде излезот. Откако Дедал го изградил овој лавиринт, Мино го затворил во него Минотаврот.

Мино барал од Атињаните секои девет години да му испраќаат данок во крв, а тоа значело седум момчиња и седум девојчиња, кои станувале жртви за Минотаврот. Како дошло до тоа Атињаните да му плаќаат ваков данок?

Андрогей, синот на кралот Мино, во областа на Атина од заседа кукавички бил убиен. Неговиот татко почнал да води војна со Атињаните. Истотака и боговите од непосредната околина ја опустошиле Атина со заразни болести и суши. Аполон ги советува атињаните да дадат жртви на кралот Мино за да се смилуваат боговите и да се спасат од големите штети. Атињаните веднаш се обратиле до кралот Мино со молба да им прости за стореното дело. Тој, за да го удоволи барањето, поставил свој услов и побарал од нив секои девет години да плаќаат данок во крв и тоа со седум девојчиња и седум момчиња, кои би се испраќаале како жртви во Лавиринтот на Минотаврот. Атињанте ја прифатиле понудата и секои девет години го давале договорениот данок во крв.

Тезеј и Миноџаврој

Во Атина се подготвувала третата човечка пратка во данок во крв, кога дошло до бунт и отпор кај Атињаните. Се истакнало барањето на граѓаните кралот да го испрати како жртва својот син, но кралот категорички го одбил предлогот како неумесен. Но, неговиот син Тезеј, сакајќи да ја смири состојбата во Атина, решил сам доброволно да се пријави со што предизвикал восхит кај Атињаните. Неговиот татко Егеј не

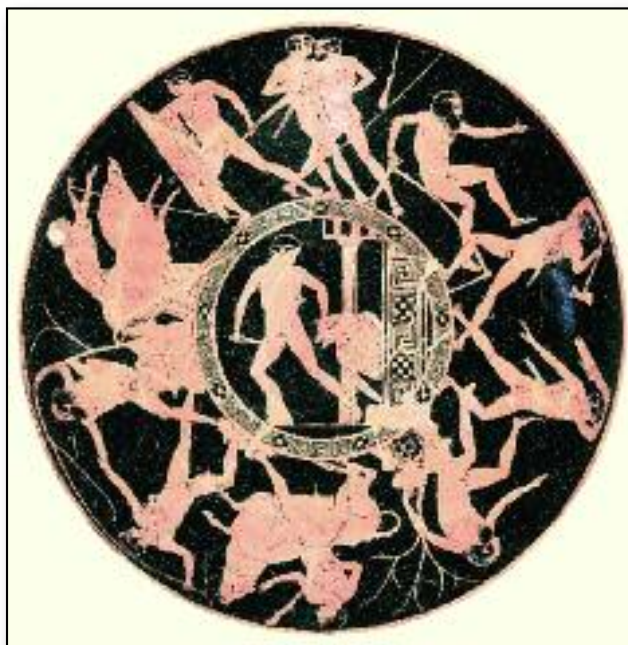
Тезеј го убива Миноѿавројѿ приказ на вазна

можел да го спречи единствениот наследник да замине за Крит. По повод овој случај во кралската палата се одржала проштална вечер, во која пријателите на кралот Егеј го тешеле со зборовите демек дека Минотаврот можел да биде и убиен и така да се спаси неговиот син. Но, тоа била мала утеха за кралот.

Наредниот ден кралот Егеј заедно со сите Атињани го испратил од пристаништето коработ на далечно пловеење. Во знак на голема жалост на јарболот било подигнато црно платно, но Тезеј зел и резервно бело платно, за во случај да го убие Минотаврот, на враќање да го постави белото платно на коработ.

Значи заедно со третата пратка на Атињаните, со коработ отпловил и убавиот, силниот и итриот јунак Тезеј. На пристаништето на Крит коработ го дочекал лично кралот Мино заедно со целиот народ и него-

вата убава ќерка. Кога коработ се укотвил на пристаништето и почнале да слегуваат жртвите, сите биле бурно поздравени, а кога се појавил стројниот и убав Тезеј, ќерката на Мино Аријадна се вљубила во него на прв поглед. Таа веднаш почнала да крои план како да го спаси и единствен кој можел да ѝ помогне на кого се сетила бил Дедал, кој го изградил Лавиринтот. Дедал ја подучил и ѝ

Тезеј и Миношаурој, приказ на чинија

дал перја од птици да го обележи патот кога ќе влезе во Лавиринтот за да може да се врати назад по истиот пат. Аријадна перјата му ги дала на Тезеј, но имала уште едно изненадување за него-таа му го дала волшебниот меч со кој требало да го убие Минотаврот. Тезеј вака опремен и полн со оптимизам влегол во Лавиринтот во придружба на момчињата и девојчињата. Веднаш почнал да ги пушта по патеката перјата и така ја обележувал патеката сè до местото каде Минотаврот ги чекал. Тезеј веднаш го нападнал Минотаурот и по долга и тешка борба успеал да го убие и со своите придружници да се врати по обележениот пат до излезот на Лавиринтот и да се качи на коработот во придружба на Аријадна и нејзината помлада сестра Фаидра. Подоцна се истовариле на островот Накс, каде Аријадна била грабната од страна на вљубениот во неа Дионис. Ожалостениот Тезеј со атинската придружба го продолжил натамошното пловење, но заборавил да го смени на јарболот црното платно со бело, а таа грешка била кобна за стариот крал Егеј. Имено, кога коработ со црното платно поминал покрај местото, каде кралот упорно го чекал својот сакан син, Егеј, не можејќи да го преболи наводното загинување на Тезеј, штом

го здогледал црното платно на коработ се фрлил во длабочината на морето, а оттогаш народот морето го нарекол Егејско море. Кога јунакот Тезеј стигнал во Атина, народот срдечно го дочекал и по погребната церемонија на кралот Егеј, тој бил избран за нов крал на Атина.

Бегството на Дедал и Икар

Кога кралот Мино дознал за бегството на Тезеј и кој му помогнал, веднаш наредил Дедал и неговиот син Икар да се затворат во Лавиринтот. Дедал многу години размислувал како да се спаси од ова заробеништво и на крајот сфатил дека островот е опколен со море и дека му е потребен кораб за да го оствари бегството, но сите кораби биле многу добро чувани од воената гарда на кралот, а тоа не давало никаква шанса да се украде било каков кораб. Затоа, размислувајќи еден ден, видел како лета некоја птица, и се сетил дека островот Крит единствено можел да се напушти само со летање, па затоа му дошла идејата да направи крилја за себе си и за својот син. Дедал го пратил Икар да му собира пердуви од птици какви ги имало на островот и, кога му собрал доволна количина, се впуштил да креира крилја. Прво зел и поврзал повеќе гранки и со нив направил структура во облик на крило. На таквата структура почнал со восок да ги лепи пердувите и на таков начин успеал да направи вештачки крилја за себе и за својот син. Пред да полетаат, Дедал го предупредил синот да не лета премногу ниско за да не му се наводенат крилјата, ниту, пак, да лета многу високо кон сонцето, како не би му се растопил восокот од крилјата. Но, Икар се вивнал толку близу до Сонцето што крилјата почнале да му се одлепуваат. Почнал да паѓа и паднал на еден остров кој имал форма на крило каде што веднаш починал. Овој остров денес го носи името Икарија. Дедал слетал на островот и го погребал својот син и оттука заминал и стигнал до островот Сицилија. Тамошниот крал Кокал го прифатил и не сакал да го испорача на кралот Мино.

ИЛИОНСКАТА* (ТРОЈАНСКАТА) ВОЈНА

ОДЛУКАТА НА ПАРИС - ПРИЧИНА ЗА ВОЈНАТА

Историјата за разурнувањето на Илион

Во старите времиња свадбите секогаш биле повод за големи прослави, како за боговите така и за луѓето. Ако некој не бил поканет на свадба, значело дека тој е сметан за неважна личност. Свадбата на кралот Пелеј со Тетида (која била nereida или водена нимфа) била последна на која биле поканети олимписките богови со исклучок на Ерис, богинката на кавгата, која била сестра на Арес. Кога Ерис разбрала дека не е поканета, направила план за да се одмазди.

* Пред да избувне војната околу убавата Елена од градот Илион, Македонците веќе го имале населено целото крајбрежје на Македонското море (Белото море), Црното море, Јонското море и Јадрото (Синото) мореденес наречено Јадранско море. На целата оваа територија Македонците изградиле илјадници градови и села. Регионално овие Македонци се почитувале на своите племенски херои и, според нив се нарекле: Хераклиди, Темениди, Скијци, Дарданци, Пелаззи и во историско време, некаде после VI век пр. Риста, некои почитувачи на Хелен, синот на Дескалион и Пире, се нарекле себе си Хелени. Сите нив во Македонскиот Свет ги обединувал заедничкиот македонски јазик, кој тие го зборувале, и единственото име – Македонци, како палеолитски континуитет на Великата Земја Македонија.

Војната за Елена е граѓанска војна меѓу Македонците. Парис од Илион отишол на гости кај сардинскиот крал Менелај, син Агирејев, брат на Агамемнон и маж на убавата Елена, ќерка на Сеус и на Леда или Небесида, која се била занела во убавината на Парис и, користејќи го отсуството на својот сојуз, побегнала со младиот убавец во Илион (Троја) и овој настан бил причина за таканаречената Илионска или Тројанска војна. Оваа војна фактички е Прва светска војна во пошириот Македонски Свет помеѓу македонските племиња-сојузници на Илонијци (Тројанците) и сојузниците на Агамемнон и Менелај, кои војувале за враќање на одземеното бојастиво и на Елена од Илион во Сардија. Градот Илион некаде меѓу 15 и 18 век е прекрстен во Троја, откако Данте го измислил новиот, италијанскиот јазик. Троја на италијански значи нечесна жена-се мисли на Елена.

Таа чекала кога свадбата ќе ги достигне највеселите моменти, па тогаш фрлила златно јаболко меѓу сватовите со натпис „За најубавата“. Гостите на свадбата, поради љубезност, сметале дека овој дар треба да ѝ припадне на невестата. Меѓутоа, Хера, Атина и Афродита се втурнале кон јаболкото, сакајќи секоја да ѝ припадне нејзе. По долгите расправи, тие се обратиле на Сеус за да пресуди правилно во настанатиот спор. Царот на боговите, поради лични причини, одлучил мудро да остане неутрален набљудувач, бидејќи знаел дека која и да ја избере, останатите две ќе му бидат лути.

Елена и Менелај

Сеус го отстапил пресудувањето на Парис-младиот принц од градот Илион. Тоа дете било Парис, за кое татку му Пријам, кралот на Илион, мислел дека е мртво, а тоа било спасено и исчувано од еден овчар.

Секоја од богинките му понудила на Парис голема награда за да ја избере за најубава. Тие му го дале јаболкото за да го врати на онаа чија понуда најмногу требало да му се допадне. Хера му понудила неограничено владеење на целокупната македонска територија, што би било најголемото царство на сите времиња. Атина пак, му понудила на момчето победа и заробување на сите непријатели на Илион. Но, Афродита забележала дека мислите на Парис не биле насочени кон поседување власт, туку кон лични чувства и емоции, па така таа му ја понудила Елена, најубавата жена на светот, сопругата на Менелај, кралот на Спарта.

Иако Парис во тоа време живеел со една убава нимфа, тој имал слушнато за убавината на Елена и бил фасциниран од помислата дека може да му биде жена. Заради тоа тој го дал јаболкото на Афродита, која оттогаш, иако не по своја заслуга, била сметана за најубава од олимписките богинки.

Откако ја донел оваа одлука, Парис се вратил во Илион за да земе учество во игрите што биле приредувани во чест на „мртвиот“ син на Пријам (всушност самиот Парис). Таткото и браќата на Парис добиле вистински податоци за неговиот идентитет за време на тие игри и затоа го добил своето заслужено место на дворецот. Нешто потоа Парис отпувал за Спарта, каде живееле Менелај и Елена и каде требало да ја добие ветената награда. Елена веднаш се вљубила во него и двајцата отишле во Илион. (Во некои преданија се тврди дека таа била грабната, но поверојатно е дека таа заминала доброволно.).

Врската меѓу Парис и Елена довела до Илионската војна-најдолгата, најужасната и, веројатно, најнеразјаснетата војна во класичните преданија. Наместо вистинската причина за оваа војна, стои самобендисаноста и каприциозноста на богинката.

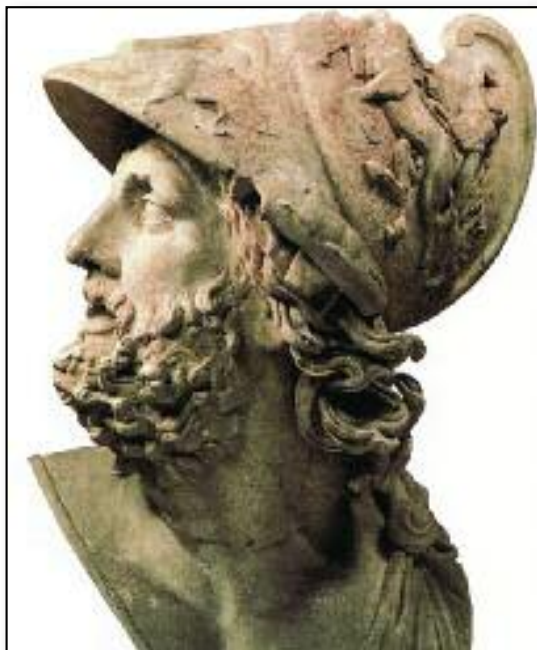
ИЛИОНСКАТА ВОЈНА

Откако Афродита го довела Парис во Спарта, тој бил најсрдечно пречекан од кралот Менелај и неговата сопруга Елена. Менелај набргу објавил дека ќе мора да оди за Крит поради некоја си неодложна работа. Тој ја доверил својата куќа на неговиот нов пријател од Илион за време на неговото задолжително отсуство. Истата ноќ, кога заминал Менелај, Парис ја завел Елена на островот Крани, кој се наоѓал некаде по патот за Илион, ветувајќи ѝ дека ќе се оженел со нејзе.

По враќањето, Менелај налутен ги повикал на помош сите принцови и негови сојузници. Тој знаел дека тие ќе се откликнат на неговиот повик затоа што претходно сите тие ја барале Елена за своја жена од нејзиниот очув Тиндареј (вистинскиот татко и бил самиот Сеус) и за таква помош биле задолжени со заклетва. Имено, Тиндареј се бил уплашил дека ако некој од конкурентите би ја зел Елена за жена, тогаш сите други во својата разочараност ќе сакале да му се одмаздат нему на ужасен начин.

За да ја спречи оваа опасност, тој ги натерал кандидатите да се заколнат декан независно за кого таа би се омажила, сите потенцијални зетови секогаш да ги бранат интересите на убавата Елена. Кога околните владетели чуле за несреќата на Менелај, ги повикале своите борци на оружје и тргнале кон Илион за да ја вратат Елена. Со овој повик фактички избувнала граѓанска војна помеѓу градовите државички од опширниот Македонски свет.

Флотата од повеќе воени кораби се собрала во Авлис, а Агамемнон, кралот на

Менелај

Парис и Елена

Микена, бил избран за главен водач против Илион и сите негови сојузници. Тој предводел голема војска на избрани херои, меѓу кои биле: неговиот брат Менелај; Одисеј, кралот на Итака; Ахил, водачот на Мирмидонците; Ахиловиот пријател и придружник Патрокле; големиот Ајакс; малиот Ајакс; Диомед, кралот на Арг; Теукро, стрелец со лак; братучедот на големиот Ајакс и Нестор, кој важел за најмудар од сите насобрани борци. Сè на сè војската на Менелај имала околу сто илјади борци, додека флотата се состоела од 1186 кораби. Тоа практично била таква борбена сила, каква пред тоа никогаш никаде не била видена.

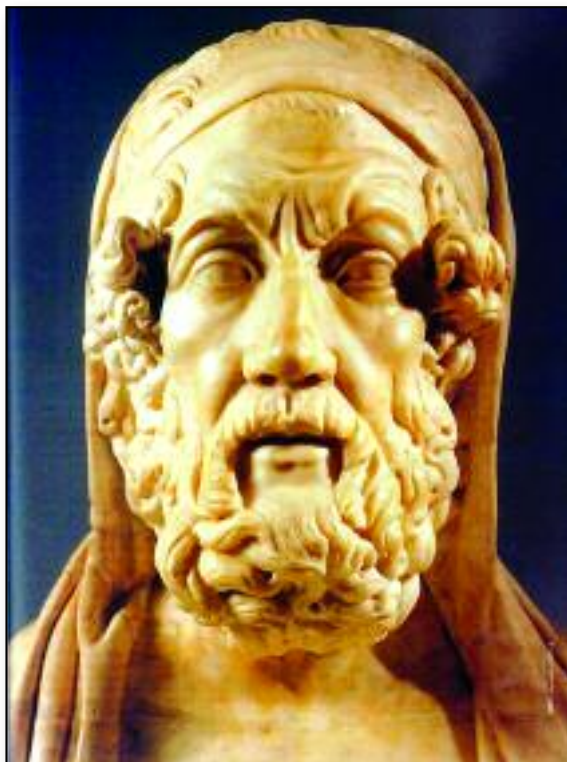
Кога сè било подготвено за тргнување, тогаш, пред договореното заминување, сите мажи седнале на последна вечера. За време на јадењето една змија се искачила на едно блиско дрво и изела осум штотуку испилени врапчиња, а потоа ја изела и врапчицата. Тогаш змијата се престорила во камен. Калхис, кој бил јасновидец во војската, го протолкувал случајот со тоа дека војната против Илион ќе траела десет години, бидејќи толку бил вкупниот број на живи суштества на дрвото. Првите девет години ќе завршеле со незначителна загуба, без некои решителни предности за едната или другата страна, но на десеттата година Илион ќе паднел.

Флотата бргу пристигнала во Илион на североисточниот брег на денешна Турција. И како што претскажал Калхис, поминале девет години, кои не донеле никаква предност за завојуваните страни. Целата сила на Менелајо-

*Јасновидецој Калхис ја претскажал
должината на Илионската војна*

вата војска била насочена кон неосвоивите ѕидини на Илион. Хектор, синот на Пријам и брат на Парис, бил најсилниот борец на Илионците. Само Ахил бил рамноправен противник за него. Сите настани во Илионската војна биле концентрирали околу овие двајца исклучителни борци. Тоа е историја за повредливоста и тврдоглавоста на човековата гордост за која Хомер раскажува во својата „Илијада“ - позната епска поема во која се раскажува за педесет и еден ден на Илионската војна и за последиците што настанале кога гордоста на еден човек била повредена.

Ποιητοῦ Ὅμηρο

Хомеровиот еп започнува со првиот ден на десеттата година. Двете страни веќе биле изморени. Одлучниот фактор на драмата бил, како што рекол поетот во првиот стих на неговиот еп, „*гневои на Ахил*“. За време на еден собир војсководецот Агамемнон бил посетен од еден стар човек, кој бил свештеник на Аполон. Крката на овој стар човек била грабната и предадена на Агамемнон како слугинка. Поради тоа свештеникот дошол да го замоли Агамемнон да му ја врати, но овој безобзирно го избркал. Тогаш свештеникот се обратил кај Аполон и побарал помош. Аполон, решил да му помогне на својот верен свештеник, па затоа испратил смртоносна епидемија во редовите на војската на Менелај.

Тогаш Агамемнон го замолил Калхис за помош. Јасновидецот рекол дека епидемијата ќе престане тогаш, кога Хриса, ќркката на Аполонвиот свештеник, ќе биде вратена кај нејзиниот татко. Така и се слу-

чило. Агамемнон ја вратил ќерката на свештеникот и епидемијата престанала.

На следниот состанок Агамемнон им кажал на своите другари дека ја вратил неговата слугинка на татко ѝ, па сега мора да најде друга. Така тој ја избрал Брисеида, која била слугинка на Ахил. Практично Агамемнон не водел сметка за чувствата на своите војсководители, па поради тоа Ахил решил од тој момент па натаму да остане настрана од борбите. Тој

Пријам и Елена

бил навреден од Агамемнон и затоа тој се повлекол во својот шатор, каде бил утешуван од својот долгогодишен пријател и другар Патрокло.

Недолго потоа Тетида, мајката на Ахил, го посетила својот налутен син. Таа разбрала за навредата, која нејзиниот син морал да ја трпи. Од тие причини одлетала на Олимп за да го замоли Сеус за помош. Таа го молела царот на боговите да им помогне да извојуваат брза и решавачка победа над Илионците.

Во тоа време сите на Олимп зборувале за Илионската војна. Таа била доминантна тема на секој разговор. Поради неа боговите се поделиле. Сеус ги фаворизирал Илионците, но тоа го чувал во тајност од Хера, која била наклонета кон Менелај. Атина сакала да ја види Илион разурнатата, Афродита била на страната на Илионците, а Арес, кој во вакви случаи најчесто немал свое мислење, сега сакал се што сака и Афродита. Посејдон бил на страната на Менелај, додека Аполон и Артемида на страната на Илионците. Сеус одговорил на молбата на Тетида. Тој му испратил на Агамемнон сон во кој што му ветувал победа уште во следниот ден, доколу веднаш нападне. Сеус знаел дека Менелај без Ахил нема шанси за победа.

Следниот ден, во средина на битката, борците од обете страни престанале да се борат и се повлекле. Бил постигнат договор двајцата, кои биле најзасегнати и кои ја почнале оваа војна-Менелај и Парис, да се борат меѓусебе и да го одлучат исходот. Така и се случило. Во двобојот што следувал Парис фрлил копје кон Менелај, но овој вешто го избегнал. Тогаш кралот од Спарта го фрлил своето копје со кое го погодил принцот од Илион. Потоа Менелај го фатил Парис за шлемот и го влечел по земјата. Онесвестениот Парис бил одвлечен во логорот на Менелај. Изгледало дека победата е на дофат, но Афродита направила да се скине врзалката на Парисовиот шлем, па така тој бил ослободен. Таа потоа го опкружила со магла и тој се вратил во Илион.

Тогаш Агамемнон изјавил дека борбата е завршена. Тој ветил дека веќе нема да се лее крв, доколку Илионците се согласат да ја вратат Елена. Изгледало дека Илионците ќе попуштат.

Но, Хера, која не сакала војната да заврши додека не го види Илион во урнатини, ја натерала Атина повторно да ја разгори борбата. Таа слетала долу на бојното поле и наговорила еден млад Илионец по име Пандал да исфрли стрела врз Менелај. Тој го ранил кралот и повторно предизвикал лутина кај Менелај, кој сега рекол дека ќе биде задоволен само со целосен пораз на Илионците.

Следната значајна борба се одвивала меѓу Диомед и Хектор. И двајцата се нашле во блиска борба. Кога Диомед видел дека Арес е на страната на Хектор, се уплашил, но Хера го убедила дека тој е подобар борец и од Арес. Поради тоа, тој собрал храброст (а притоа и Атина му ја водела раката) и фрлил копје кон

Хектор се простиува со семејството

Арес, со кое го ранил богот на војната. Арес од болка викнал толку силно, што за миг сите на бојното поле застанале.

Арес летнал горе кон Сеус и се пожалил за тоа што му се случило. Сеус не покажал грижа за неговата болка и му наредил да се држи подалеку од борбите. Без поддршката од Арес, Илионците веќе немале сигурност и се повлекле зад одбранбените ѕидини на својот град. Сеус се сетил за ветувањето

Хекѝор се облекува ѝред биѝкаѝиѝа со Ахил

кон Тетида и слегол на земјата за да ја забрза победата на Илионците.

Следната борба била речиси целосен пораз за Менелај. Без Ахил, кој сѐ уште одбивал да се бори, особено не против непријател што бил поддржуван од Сеус, Менелајците се повлекле кон своите кораби. Но, за нивна среќа, тогаш настапила ноќта и борбата престанала. Сепак, нивната состојба била очајна.

Додека во Илион се наливало вино на големо, во менелајскиот логор владеел очај. Агамемнон бил речиси решен да престане со борбите и да се врати дома. Нестор го убедил, дека положбата може да се измени, само доколку му се извини на Ахил и му ја врати Брисеја. Тој му рекол дека ако Ахил бил вклучен во борбата, Илионците не ќе можеле да го изведат жестокиот напад од вчерашниот ден. По кратко размислување, Агамемнон ја увидел својата грешка. Тој го замолил Одисеј да оди кај Ахил и да му го пренесе неговото извинување.

Ахил го примил пријателски Одисеј, наредил да му принесат јадење и разговорот им бил срдечен и весел. Но, кога Одисеј го известил Ахил за извинувањето на Агамемнон, завладеала напнатост. Ахил му рекол на Одисеј дека Агамемнон може илјада пати да моли за простување, но тоа нема да биде доволно. Тој рекол дека и натаму нема да учествува во борбите.

Следниот ден битката почнала на истото место на коешто завршила претходната ноќ. И набргу се покажало дека победата ќе им припадне на Илионците. Но, и овојпат се вмешала Хера, која направила нов план. Таа божем случајно го сретнала својот маж, кој од врвот на планината Ида го набљудувал Менелај. Со ласкави зборови и умилкувања, таа го навела Сеус да легнат во тревата. Поради тоа, Сеус накратко заборавил на битката што и овозможило на војската на Менелај да се соземе.

Набргу борбената среќа се свртила. Големиот Ајакс го ранил Хектор и ги потиснал Илионците назад. Менелајците се бореле со нов елан, овојпат поддржани од Посејдон.

Кога Сеус се разбудил на планината Ида и забележал што се случило, многу се налутил. Тој го видел ранетиот Хектор како лежи стенкајќи на земјата и му заповедал на Аполон да ја поправи состојбата. Богот на лекувањето го излекувал ранетиот Тројанец. Со помош на Аполон оздравениот Хектор пак се втурнал во битката и им овозможил на Илионците повторно да се стекнат со предност. Тие жестоко се бореле и ги потиснале Менелајците назад кон корабите, кои потоа почнале да горат.

За тоа време во шаторот на Ахил, се наоѓал Патрокло, кој не можел повеќе да го гледа мирно сето ова. Тој го наговорил Ахила да му го позајми неговото оружје. Патрокло бил убеден дека штом се појави со позајменото оружје на најдобриот војник на Менелај, ќе им се прикаже на Илионците како Ахил кој дошол да се бори. Тој мислел дека со тоа ќе ги обесхрабри и можеби и ќе му донесе успех на Менелај. Ахил, кој сè уште одбивал да се бори, попуштил пред убедувањето на Патрокло. Итрината на Патрокло отпрвин се покажала како ефикасна. Тој влегол во борба и настаните се измениле. Кога го виделе „Ахил“, Илионците ги фатила паника и никој не се осмелил да се бори со него, освен Хектор, кој се наоѓал во неговата непосредна близина. Иако Патрокло се борел храбро, сепак, не му бил дораснат противник на Хектор, кој успеал не-

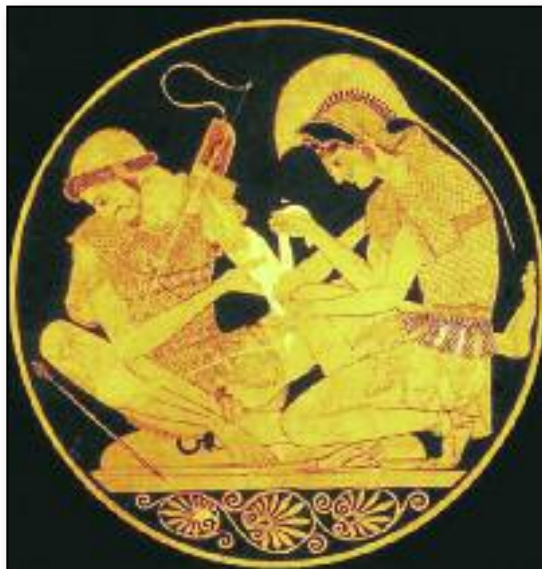

го да го убие со своето копје. Потоа Хектор го одзел оружјето на Ахил и го задржал како плен.

Антилох, синот на Нестор, му ја пренел на Ахил лопшата вест. И, додека смртта на стотици негови земјаци не можела да го натера Ахил да го напушти шаторот, смртта на неговиот пријател, го предомислила. Огорчен и гневен, тој се заколнал дека ќе ја одмазди смртта на Патрокло. Тетида, која ги знаела неговите маки, го замолила Хефест да искова ново оружје за нејзиниот син. Тоа оружје било толку величествено, што кога следниот ден Ахил се појавил на бојното поле, Илионците многу се исплашиле.

Ахил никогаш порано не бил толку бесен. Тој ги косел војниците, уште пред тие да го препознаат. Никој не можел да ги задржи неговите напади. Тој бил исполнет со страшна лутина и не сакал да престане да ги убива Илионците сè додека целосно не го одмазди Патрокло. Илионците се засолниле зад ѕидините на својот град, бидејќи нивниот напад се претворил во повлекување пред силната рака на Ахил. Набргу, надвор од одбранбените ѕидини, останал само еден Илионец-Хектор. Тој стоел вооружен со старото оружје на Ахил, подготвен за борба.

Хектор го забележал присуството на Атина, која се борела на страната на Ахил. Кога видел дека лично Атина е против него, храброста го напуштила. Ахил го бркал Хектор трипати околу ѕидините на Илион. На Атина ова бркање ѝ било здодевно, па пред Хектор се преобразила како неговиот брат Деифоб. Верувајќи дека добил помош, Хектор застанал и се насочил кон Ахил. Тој се обидел да склучи спогодба со Ахил, победникот да го предаде телото на убиениот на неговите блиски, но Ахил го

Ахил го преврзува ранеиоити оружар Патрокло, вазна од V век пред Рисѝна изложена во Музејоити во Берлин

одбил овој предлог, бидејќи, поради смртта на Патрокло, сè уште бил обземен со силна лутина и болка. Почнал нивниот меѓусебен двобој, во кој победил Ахил, прободувајќи го Хектора со своето копје. Потоа, откако го извлекол оружјето од телото на Хектор, му ги прободел неговите нозе, го врзал за својата борбена кола и почнал да го влече мртвото тело околу ѕидините на Илион со што предизвикал уште поголем очај кај неговите жители. Откако му поминала лутината на Ахил, Пријам дошол кај Менелај и го замолил да му го вратат мртвото тело на Хектор. Ахил бил длабоко потресен од зборовите на старецот. Болката на Пријам

Ахил

го потсетила дека сите луѓе се еднакви во смртта и болката за својот близок. Сфатил дека загубата на Патрокло за него не била поголема од загубата на Хектор за Пријам. Трогнат до солзи, воинот му го предал на Пријам телото на неговиот син. И не само тоа. Тој го прашал стариот крал колку денови е потребно за погребот на неговиот син, за да се воздржат Менелајците од напади за тоа време.

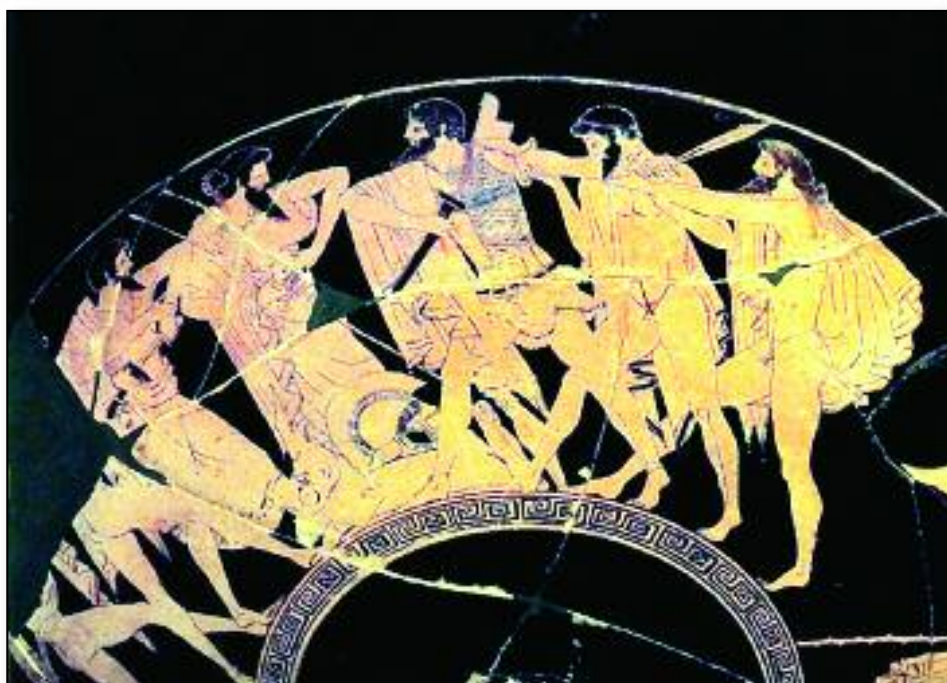
Девет дена траела жалоста на Илионците за Хектор и исто толку време приврзаниците на Менелај ја оплакувале загубата на Патрокло. Обајцата биле кремирани. По тој настан Ахил станал посмирен, бидејќи знаел дека и неговите денови, како и оние на Илион, се веќе изброени.

На ова место завршува епот „Илијада“, иако Илионската војна сè уште траела.

Наскоро Ахил бил убиен и тоа од самиот Парис. Еве како се случило тоа. Кога се родил Ахил, Тетида го симнала во подземната река Стикс и таму го избањала. Со тоа тој станал неранлив по целото тело,

Пријам кај Ахил зо бара мршвојто џело на Хектјор

*Одисеј и Големојтј Ајакс се караатј
кој да зо земе оружјетјо на Ахил*

освен на петицата, бидејќи мајка му го држела за неа при потопувањето во водата. Тоа било неговото единствено ранливо место кое било погодено од стрелата на Парис, која била водена од раката на Аполон. Подоцна Ахил умрел од таа рана.

Величественото оружје и вооружување на Ахил биле предмет на спор меѓу Менелајците околу тоа кој да ги добие? Многу остри зборови биле разменети и одлуката паднала меѓу Одисеј и Големиот Ајакс. На крајот се договориле оружјето да го добие Одисеј.

Со чувство дека е онеправдан Ајакс решил да ги убие и Агамемнон и Менелај, бидејќи сметал дека го онеправдале. Истата ноќ, додека се приближувал кон шаторите на обајцата, наеднаш добил напад на лудило. Тој кришум се доближил до местото каде што Менелај ги чувал стадата овци. Во својата заслепеност тој помислил дека овците се војници на Менелај. Поради тоа се втурнал среде стадото и почнал да ги коле овците. Потоа избрал една овца, за која мислел дека е Одисеј, ја донел во својот шатор и толку ја удирал со тупаници сè додека од кутрото животно не останале само куп коски и крв. Потоа му се вратил разумот. Кога сфатил што направил, се самоубил со својот меч, бидејќи не можел да го поднесе срамот што го снашол.

Менелајците паднале во очај. За кратко време загинале двајца од нивните надобри борци. Тие се прашале како сега ќе постигнат победа.

Од едно пророштво, Менелајците разбрале дека Илион никако не ќе може да се освои, ако не се отстрани скулптурата на Атина од одбранбените сидини. Затоа, во една темна ноќ, Одисеј му помогнал на Диомед да се префрли преку сидините. Тој набргу ја нашол статуата и ја донел во логорот на Менелајците.

Со тоа расположението меѓу Менелајците се подобрило и тие верувале дека сега било време за дејствување. Одисеј им рекол дека единствениот начин за да победат е само ако успее Менелајската војска да навлезе внатрешниот меѓусиден на Илион. Тој размислувал и смислил план како да се изведе тоа, кој потоа во историјата на војните ќе остане запаметен како најпозната воена итрина.

Одисеј наредил да се изгради еден огромен дрвен коњ, кој внатре би имал голем празен простор во чија утроба претходно би се скриле храбри војници, а коњот, како „подарок“ да се остави пред големите порти

на Илион. Менелајските кораби требало наводно да отпловат и да ги убедат Илионците дека Менелајците ја напуштаат борбата и дека наводно коњот им го оставаат како симбол на нивна дефинитивна капитулација.

Утредента во Илион почнала голема радост. Глетката

Коњоѝ - „ѝодарок“ за Илион

кон овој огромен коњ пред градот им влеала страв на некои жители, но штом забележале дека логорот на Менелајците е напуштен, а бродовите отпловиле, стравот се престорил во радост. Кога Илионските војници го прегледале остатокот од менелајскиот логор, таму нашле само еден човек. Тој се викал Синон и бил добро инструктиран од страна на Одисеј што и како треба да им каже на жителите на Илион, кога тие ќе го најдат.

Синон им објаснил дека бил жртва на Атина, која била лута за грабнувањето на нејзината статуа. Тој им кажал дека требало да умре, но, во последен момент, ја избегнал смртта бидејќи се сокрил во едно блиско мочуриште. Кога го прашале за коњот, тој им рекол дека е дар и замена за украдената статуа на Атина.

Лесноверните Илионци му поверувале на приказната, така како што предвидел и Одисеј. За да ѝ угодат на Атина, го внеле коњот внатре во ѕидините на Илион и решиле, бидејќи било ноќе, следниот ден да решат што да прават со него. Но, истата ноќ, кога за последните десет години сите жители на Илион првпат мирно заспале, се отворила вратата и од утобата на коњот излегле скриените Менелајски војници. Тие запалиле повеќе објекти и, кога Илионските војници излегле на улиците за да видат што им се случува, биле убивани еден по еден. Следното утро од овој горделив град останале само столбови од чад што се издигале од неговите урнатини. Мажите биле сите до еден убиени, а жените биле собра-

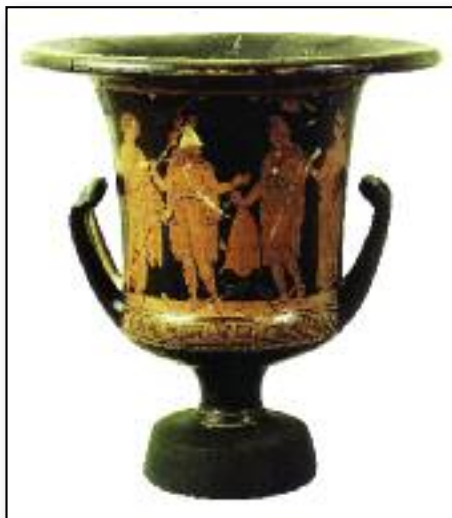
Одисеј

СКИТАЊАТА НА ОДИСЕЈ

Приказната за кралот Одисеј, кој се обидува по Илионската војна да се врати дома, е опишана само од Хомер во „Одисејата“. Ова епско дело почнува по падот на Илион. За време на војната Атина им помагала на Атињаните и нивните сојузници, но откако Диомед и Одисеј ја осквернавиле нејзината статуа во Илион, таа одлучила ниту еден нивен сограѓанин да не се врати дома. Поради тоа го замолила Посејдон за по-

мош во нејзиниот одмазднички план. Богот на морето предизвикал голема бура, од која, штотуку тргнатите кораби на Атињаните, Ахајците и другите нивни сојузници високо биле високо и меѓусебно се уништувале. Многу бродови потонале и многу луѓе изгинале. Некои се спасиле и, сепак, се вратиле дома независно од вољата на Атина.

Но, не бил таков случајот со Одисеј, кралот на Итака. Неговите кораби биле исфрлени од бурата на островот Исмар, каде ги нападнал тамошните жители Кикони. Меѓутоа, Одисеј ја потценил борбената сила на непријателот и загубил 72 војници. Одисеј го напуштил Исмар и се упатил околу југоисточниот врв на Пелопонез за да мине наоколу. Тоа бил директниот пат за Итака. Но, Посејдон пак им го свртел курсот на корабите, па тие девет дена се вртеле наоколу, сè додека не стигнале на северниот брег на Африка. Овде Одисеј сретнал луѓе, кои ги јаделе мирисните цветови на лотосот поради што се доведувале себеси во опојна состојба. И некои од придружниците на Одисеј се оддале на дејството на овие растенија, па морале со сила да бидат отстранети за да не ја забораваат засекогаш својата татковина, која сè уште била многу далеку.

Горе: Одисеј му нуди вино на киклоиот Полифем, синот на Посејдон... а Полифем го ослејува за да избега од иешитеријата (голе)

Потоа се сместиле во близина на влезот на една голема пештера. Околу неа имало ограда за едно големо стадо овци, кои биле прилично угоени и добро оддржани. Тие помислиле дека стопанот на овците ќе им даде на изморените борци храна, одмор и помош, па така Одисеј со дванаесет свои борци, седнале таму за да го чекаат непознатиот овчар кому, како подарок, му подготвиле полна мешина со вино.

Во пештерата имало купишта од прехранбени продукти, полни мешини со млеко, суво или свежо месо кое висело на ѕидовите и друго. Оваа глетка уште повеќе го поттикнала гладот кај Одисеј и неговите борци. Бидејќи немало никого во пештерата, тие убаво се нагостиле. Изморени од гозбата, тие речиси и не го забележале огромниот овчар, кој само што го затворил влезот на пештерата. Тоа бил киклопот Полифем, синот на Посејдон, кој многу се налутил кога видел луѓе во својата пештера.

Пред да се свестат што се случило, Полифем грабнал неколку од прејадените борци и ги смачкал нивните тела. Потоа киклопот поставил голема карпа пред влезот и на тој начин го затворил единствениот излез за бегство, па седнал и мирно ги изел сè уште топлиите тела на убиените.

Кога следното утро Полифем ја напуштил пештерата за да појде кај своето стадо, Одисеј направил план. Кога вечерта киклопот се вратил, повторно отепал и изел неколкумина борци. Тогаш Одисеј се приближил до него и му понудил вино. Полифем, кој никогаш пред тоа немал вкусено вино, ја испил целата мешина со вино и заспал потполно пијан.

Тогаш Одисеј и неговите луѓе зеле еден долг стап, го наостриле и го зариле во единственото око на Полифем. Киклопот се разбудил врискајќи и очајно почнал да допира со рацете по пештерата за да ги најде своите напаѓачи. Но, итриот Одисеј им наредил на своите луѓе да се скријат под овците. Полифем го тргнал огромниот камен од влезот за да може да ги фати луѓето кога тие ќе се обидат да побегнат преку излезот.

Но, тој ги допирал само грбовите на неговите овци под кои биле скриени луѓето на Одисеј. Штом излегле еден по еден надвор од дофатот на Полифем, тие се стрчнале кон корабите и за кратко време отпловиле, оставајќи го во пештерата бесниот и слепиот Полифем.

По овој настан веќе уште повеќе се зголемила на Посејдон кон Одисеј. Тој веќе имал лична причина за одмазда против Одисеј, па затоа не морал да очекува и прима посебни молби од Атина. Но, во тоа време

таа заборавила на гневот против кралот на Итака. Дури и обратно. Таа сега покажувала симпатии кон неговата остроумност и богатство на идеи, така што од ден на ден, сè повеќе почнала да го засакува.

Следната земја во која пристигнал Одисеј бил пливачкиот остров Еола, каде се наоѓало царството на Еол, чуварот на ветровите. Еол го примил патникот со широки раце и добро го нагостил. На заминување Еол му дал на Одисеј мешина во која биле заробени сите западни ветрови, со што Одисеј требало да плови по вистински курс. Одисеј бил многу радосен, затоа што токму западните ветрови му пречеле за време на патувањето. Без нив, тој пресметал дека без нив неговите кораби ќе стигнеле во Итака за само девет дена.

Меѓутоа, мислејќи дека во вреќата има некое големо богатство, некои од неговите луѓе скришум ја зеле, ја отвориле мешината и ги ослободиле западните ветрови. Истиот миг корабите свртеле од патот кон дома.

По повеќе денови тие се уковиле во земјата на Лам, кралот на Лаистригоните-народ составен од џинови-човекојадци. Штом се добли-

Преден и заден дел од сад за вода со претстава на Одисеј и вешиерката Кирка

жиле корабите, единаесет од нив веднаш биле уништени од циновите. Од целокупната ескадра останал самокоработна кој се наоѓал Одисеј а тој кораб сè уште не бил пристигнат во пристаништето.

Одисеј се чувствувал многу потиштен и му било многу тешко, бидејќи најголемиот дел од флотата му бил уништен. Така без многу да мисли тој се укотвил на островот на кој живеела вештерката Кирка. Одисеј испратил извидница за да дознае какви опасности демнат и го очекуваат на островот.

Откако извидницата се сретнала со Кирка, таа ги маѓепсала со својата убавина, нудејќи им волшебни напитки. Штом тие ги испиле чашите, таа ги претворила во свињи. Притоа, Кирка направила пијалокот да не им го избрише сеќавањето на овие мажи, па така тие имале форма на свињи, но мислеле и чувствувале како луѓе.

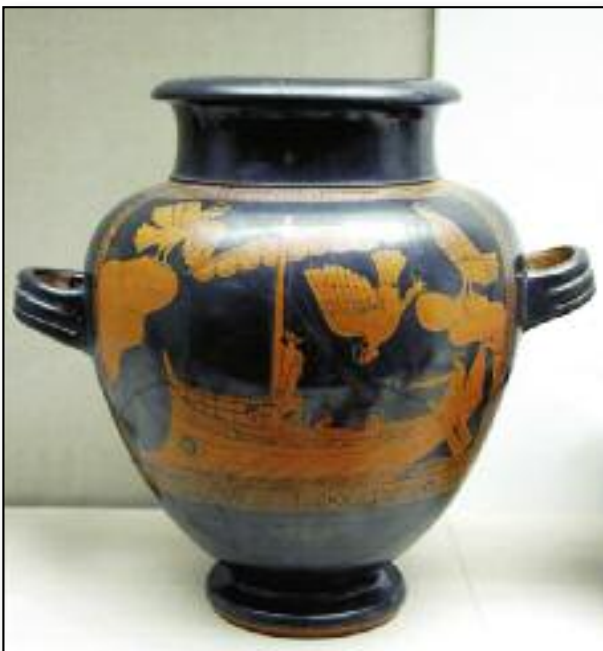
Еден од морнарите успеал да побегне и да му соопшти на Одисеј, што сè им се случило на островот. Загрижен за своите луѓе, Одисеј веднаш тргнал кај вештерката. По патот сретнал едно момче, всушност Хермес претворен како човек, кој му дал една тревка за да го штити од магијата на Кирка.

Одисеј ја изцвакал тревката и потоа се сретнал со Кирка. Ја зел чашата што таа му ја понудила и целата ја испил. Но, не се случило ништо, па вештерката ширум ги отворила очите и устата во знак на чудење. Никогаш пред тоа таа не сретнала некој кој е заштитен против нејзината магија. Тогаш Одисеј ѝ се заканил дека ќе ја прободува со меч, ако веднаш не ги претвори луѓето во нивниот природен изглед. Таа го послушала, но не поради страв од неговиот меч, туку затоа што почнала да се вљубува во него.

Отако на луѓето им го вратила нивниот вистински изглед, Кирка наеднаш станала љубезна и гостољубива. Одисеј забележал дека таа не е толку лоша, како што изгледала на почетокот, па бидејќи неговите луѓе биле исцрпени и барале одмор, тој решил да остане кај Кирка некое време. Но, по една година одлучил дека е време пак да отплови, и со тешко срце да ѝ каже збогум на вештерката.

Пред да тргнат, таа му објаснила што мора да направи за да може сигурно да се врати дома. Тоа што таа му го претскажала не била лесна и пријатна задача-тој морал да се симне во подземјето и да го побара духот

на слепиот јасновидец Терезие, кој бил единствената личност што на Одисеј и на неговите луѓе можел да им каже како сигурно да се вратат во својата сакана татковина. Таа му објаснила на Одисеј и како може да го намами од летаргија духот на Терезие. Кога Одисеј се симнал во подземјето, следејќи го советот на Кирка, ископал една голема дупка. Потоа заклал многу овци, чија крв потекла во дупката, па таа набргу се наполнила до горе со испарувачка свежа крв. Мирисот на крвта

Одисеј и Сирениите на вазна од 480/470 пред Ристта изложена во Британскиот музеј во Лондон

привлекол многу духови од нивната осаменост и наскоро Одисеј бил опколен од безброј души, кои чекале да ја угаснат својата жед. Тој видел многу од неговите некогашни другари во тој страшен ден, меѓу кои и духот на храбриот Ахил и на силниот Ајакс, кој сè уште бил лут што не го добил оружјето на Ахил. Тој ја видел и својата мајка Антиклеја, како и пријателот Агамемнон. Спомнувајќи си за упатството на Кирка, тој се одбранил од сите нив сè додека не го видел духот на Терезие. Тој го одвел духот до ископаната дупка и му дал да пие од пенливата течност. Штом жедта на Терезие била задоволена, Одисеј го прашал како може да се врати во Итака.

Духот му рекол дека сè добро ќе им оди, но само доколку внимаваат некој од луѓето да не ги нападне говедата на богот на сонцето Хелие, на чиј остров требало да стигнат. Освен тоа, тој побарал од Одисеј да собере храброст, бидејќи го чекале уште многу авантури пред коне-

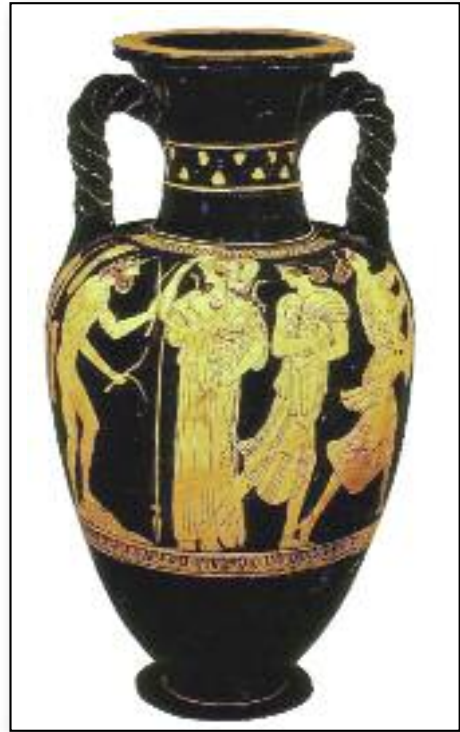
чно да ја види својата татковина и својата фамилија. Одисеј се вратил од подземјето и ги оставил бројните духови да пијат крв од дупката.

Потоа пак отпловил и по патот се задржал на островот на Кирка за да ѝ раскаже што се случило. Таа го предупредила дека наскоро ќе дојде на островот на Сирените. Сирените биле страшни суштества, но на свој специфичен начин. Тие биле многу убави и кога пееле имале многу убави опојни гласови. Одисеј требало да се чува од нивното пеење.

Кога се приближиле до нивниот остров, Одисеј, како што претходно бил советуван, наредил да го врзат за јарболот, а на останатите им наредил да си стават волна во ушите за да не бидат маѓепсани од пеењето на сирените. Колку побли-

зу пловеле кон островот, толку на Одисеј му станувало јасно зошто овие жени биле опасни. Околу прекрасниот остров тој видел распаднати кораби и остатоци од нивната посада. Морнарите, опиени од чудесната песна на Сирените, ги насочувале корабите кон острите карпи со кои бил обиколен островот и таму се распаѓале на делови. Одисеј не можел да се одбрани од моќта на нивната песна, па со сите сили се трудел да се ослободи од ортомите со кои бил врзан. Но, кога поминале крај островот и се оддалечиле, песната се послабо се слушала, па тој се смирил, чудејќи се на моќта на оваа чудесна музика.

Следната опасност за коработ биле Сцила и Харибда, две страшни посестрими чудовишта. Секој што успевал да ја помине првата без отпор паѓал во рацете на втората. Сцила имала дванаесет нозе и шест глави, со три редици страшни заби во устата. Харибда, чие тело не е точно опишано, живеела директно на водата и трипати на ден исцицувала голе-

Одисеј и боѓинкајќиа Ајѝина

ми количества во нејзината огромна уста, кои потоа пак ги исфрлала. Со тоа таа предизвикувала огромен вир, што дури ни Посејдон не можел да го сопре. Со поддршката и помошта на Атина, Одисеј успеал да изма-неврира покрај двете чудовишта, каде загубил шестмина свои луѓе.

Потоа преморените борци стигнале на сончевиот остров, родниот крај на Иле. Кога луѓето таму ги виделе угоените говеда, заборавиле на предупредувањето на Терезиј и заклале неколку од овие свети животни, кои ги испекле на жар. Одисеј не јадел ништо од месото, знаејќи дека за тоа е претскажана смрт. Кога коработ го напуштил островот, Иле веднаш им се одмаздил. Со еден гром го расцепил коработ на две и ја убил целата посада. Одисеј бил единствениот што преживеал и бил носен од брановите до еден остров на кој живеела нимфата Калипсо. Тука тој останал повеќе години, бидејќи Калипсо немала кораб со кој тој би го напуштил островот.

На Олимп Атина го замолила Сеус да му помогне на Одисеј, кој, при сите негови авантури, секогаш се покажувал како богобојажлив. Сеус ја дал својата согласност и го испратил Хермес со наредба кон Калипсо како знае да му помогне на Одисеј. Со тешко срце Калипсо, која била вљубена во него, му дала на Одисеј дрва од кои тој си изградил сплав и го снабдила со сè што е потребно за враќање дома. Со радосно срце тој отпловил врз неговиот мал сплав и се насочил кон Итака, девет години по падот на Илион.

Кога го видел Одисеј пак да плови по морето, Посејдон веднаш му предизвикал страшна бура. Сплавот бил распарчен, а Одисеј останал сам во разбранетото море. Тој ќе се удавел, ако не му помогнела богинката на морето Левкотеа. Таа го советувала да плива кон најблиското копно и му го дала својот шал за да го штити од давење и од ајкули.

Тој два дена подоцна се разбудил на брегот на Фејакија. Таму го нашла Навсика, ќерка на кралот Алкино, и го советувала да отиде во палатата и да го замоли за помош кралот, бидејќи знаела дека нејзиниот татко и нејзината мајка никогаш не одбивале било какви молби за помош. Одисеј направил така, како што бил советуван, и затоа наско-ро бил добро згрижен и заштитен. Тој им ги раскажал своите многубројни авантури, бидејќи со тоа скал да се оддолжи на кралската фамилија за исклучителното пријателство и несебичната великодушност.

Бидејќи неговите скитања го отстраниле девет години од Итака, многу луѓе таму го сметале Одисеј за мртов. Само неговата жена Пенелопа и неговиот син Телемах, верувале дека тој е сè уште жив. Многу млади благородници доаѓале да ѝ понудат брак на Пенелопа, уверени дека кралот никогаш нема да се врати. Тие посакувале да ги присвојат кралските богатства и палата.

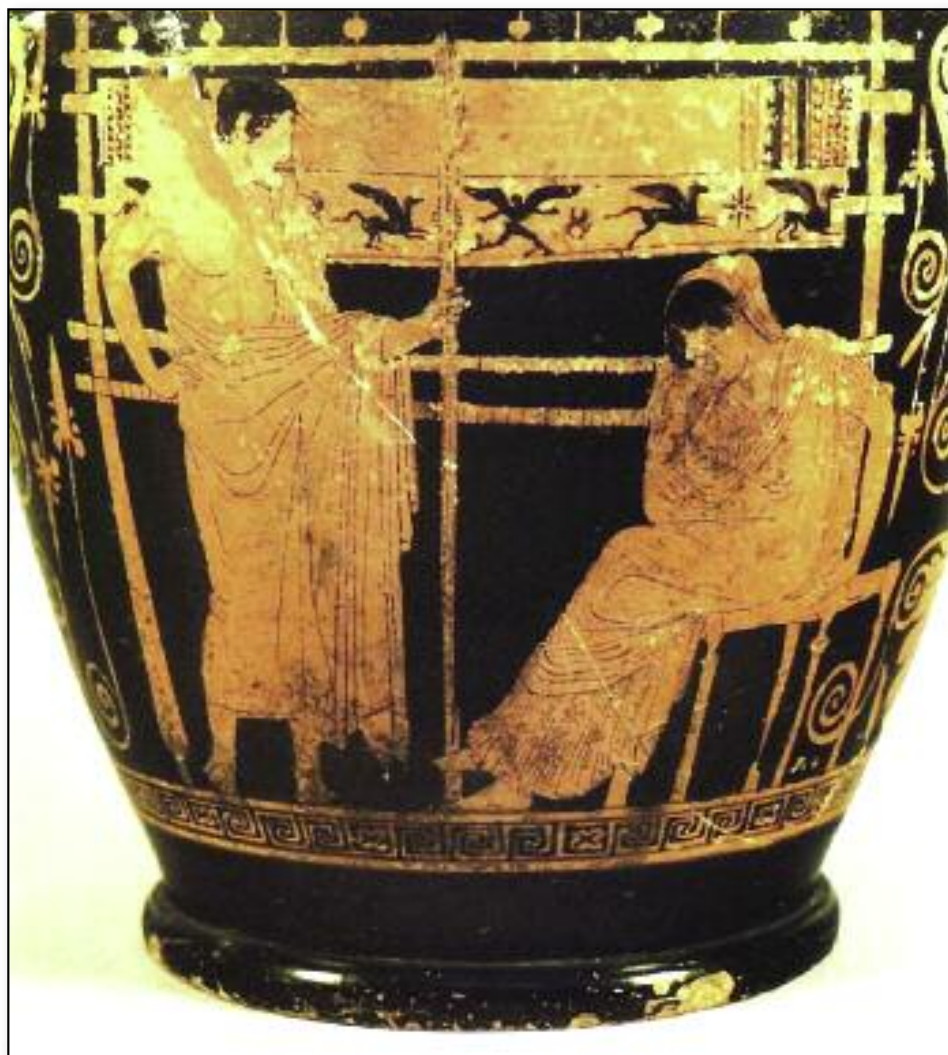
За да ги оттргне сите овие додворувачи, Пенелопа им рекла дека е зафатена со ткаење на покривка за нејзиниот штотуку починат татко, па затоа не можела никого да прими. Бидејќи тоа било причина за почит, никој не се сомневал во тоа. Но, тоа било само трик. Секоја ноќ Пенелопа го расткајувала она што преку денот го ткаела, така што воопшто не напредувала работата. Извесно време оваа измама успевала, но еднаш еден од додворувачите ја затекнал како расткајува и веднаш побарал од неа да избере нов сопруг.

Но, тогаш, благодарение на помошта од кралот Алкино, Одисеј пристигнал во Итака. Пред да влезе, тој ја сретнал Атина, која била преправена како овчар. Таа го известила за многуте додворувачи, кои се натурале кај Пенелопа и кои сакале да го убијат Телемах. Таа му кажала и за верната љубов на Пенелопа кон нејзиниот одамна исчезнат сопруг. Богинката го советувала Одисеј да остане кај свињарот Евмај и да ги набљудува настаните во палатата без да ја покаже својата присутност. За да биде уште непепознатлив, тој се преоблекол како питач.

По наговор на Атина, Телемах го прекинал барањето на својот татко и се вратил во Итака. Тој отишол во колибата на Евмај, бидејќи имал доверба во свињарот, кој го известувал за сè што се случувало за време на неговата отсутност. Откако Телемах разбрал за сè што му кажал Евмај, го испратил свињарот кај својата мајка за да и каже кришум за неговото враќање без да предизвика гнев кај додворувачите. Штом таткото и синот останале сами во колибата, Одисеј ја фрлил својата питачка облека и го открил својот идентитет. Нивната радост, поради повторното видување, немала крај, но, бидејќи имало уште многу работа да се заврши, се договориле како понатаму да постапат.

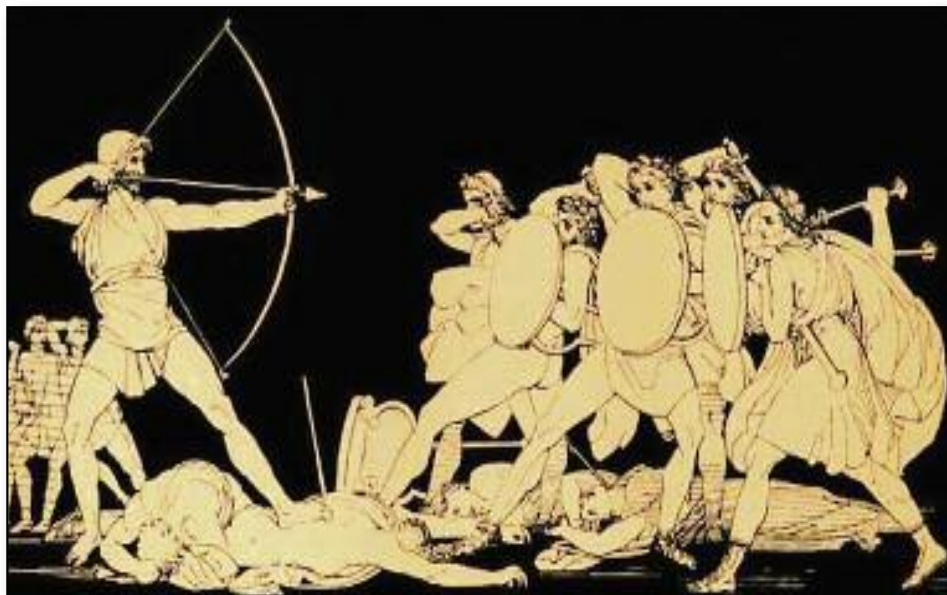
Следниот ден Одисеј, повторно облечен како питач, отишол во палатата и таму бил изложен на многу навреди од страна на потенцијалните зетови - додворувачи на неговата сопруга. Кога Пенелопа дознала

дека во нејзината куќа еден гостин е навредуван, наредила да го доведат питачот за да му се извини лично. Одисеј влегол, но таа не го препознала. Наместо да ѝ се открие, тој почнал да ѝ раскажува приказни, кои наводно ги слушнал за авантурите на славниот Одисеј. Потоа Пенелопа му раскажала за многуте додворувачи од кои не можела да се ослободи. Му рекла дека конечно направила план како да се куртули од нив.

Одисеј, како претривен ишпијач, заедно со својата жена Пенелопа која не го претпознала

Одисеј ги убива доворувачиите на својата жена Пенелопа

Имено, пред своето заминување за Илион, Одисеј бил познат по својата голема вештина на гаѓање со лак и стрела. Еднаш тој со стрела го погодил центарот на дванаесет златни прстени, кои биле наредени во низа во една линија. Пенелопа рекла дека ќе се омажи за оној, кој ќе успее да го повтори подвиг на нејзиниот сопруг.

Следниот ден Пенелопа го зела лакот, ја зела стрелата и се симнала во големата сала на палатата, каде што биле собрани кандидатите, и им рекла што одлучила. Сите се согласиле да се натпреваруваат, но ниту еден од нив не можел ниту да го оптегне лакот а камо ли да го погоди центарот на прстените. Кога на сите им поминал редот, питачот прашал дали смее и тој да се обиде. Откако му било дозволено, тој без мака го оптегнал лакот и во тој момент на сите присутни им било јасно кој е неговиот вистински идентитет. Потоа Одисеј ја истрелал стрелата и таа поминала низ дванаесетте наредени прстени. По ова ги застрелал и своите конкуренти. И така, по цели дваесет долги години, кралот од Итака, силниот Одисеј, конечно се вратил дома.

РАЃАЊЕТО И ЛЕГЕНДАТА ЗА БОЖЈИОТ СИН АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ

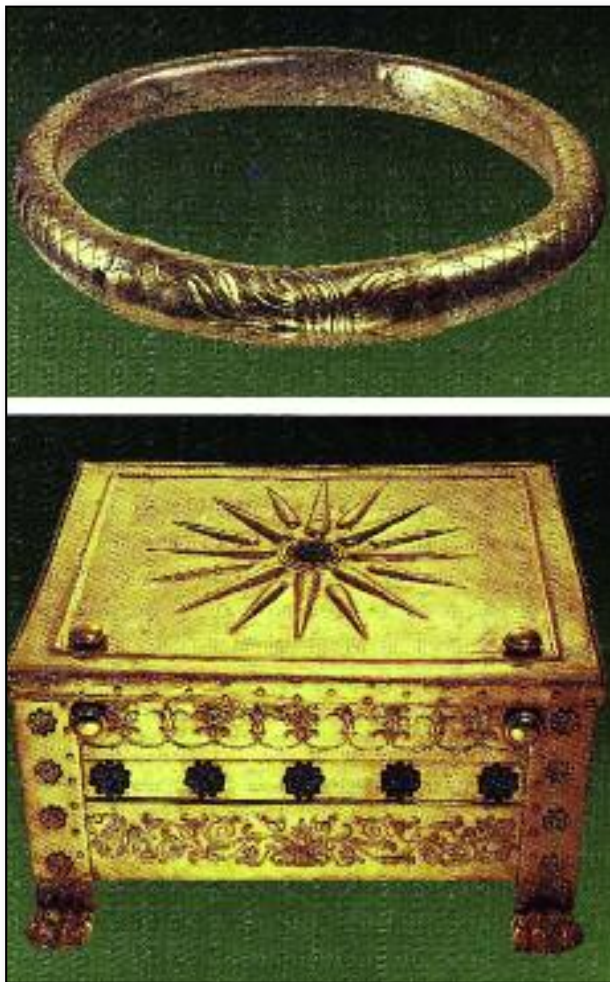
Ниту еден владетел од античкиот свет не е опкружен со толку саги и легенди, како што е Александар Македонски, кого наредните генерации го нарекле: „Велики“. Освен „Романот за Александар“, кој настанал во III век по Риста и кој во Средниот век, по Библијата, било најпознатото дело во светската литература, постоеле уште многу саги за Александар.

По смртта на Херакле, Македонците со векови го очекувале раѓањето на светиот Божји син, кој требало пак да се роди таму, во светата земја Македонија. Не е случајно ваквото верување кај Македонците во сите изминати векови. Господ им праќал по еден од неговите синови за

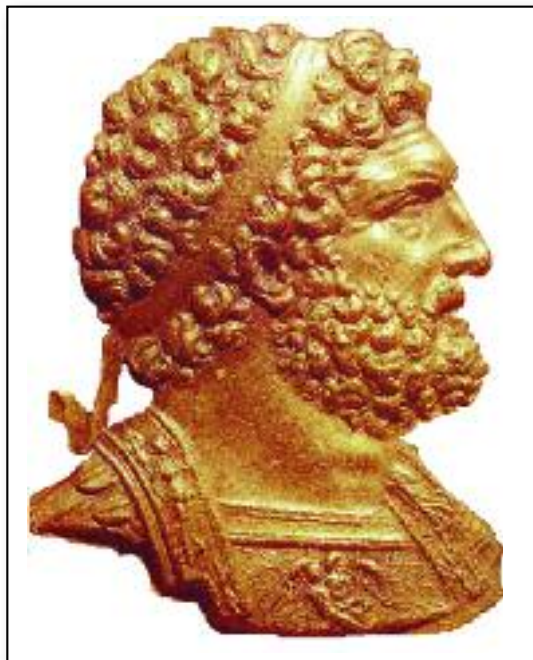
спасение за да ги води по правиот божји пат. Во старите книги во светилиштата низ Египет пишувало за неговото доаѓање и поради тоа најдобриот ученик од египетските светилишта, Аристандар, бил испратен кај македонскиот цар Филип Втори за да го потпомогне неговото доаѓање.

Како момче Филип бил прилично посветен во мистериите на Самотраки. На овие религиозни обреди учествувале не само мажи, туку и млади девојки. Таму младиот Филип се вљубил во една принцеза, која била некогашна свештеничка на Дионисовите мистерији. Принцезата се викала Марија. Нејзините очи и нејзината уста, како да биле одраз на убавината, осаменоста и дивниот пејсаж на Малесија, од каде што таа потекнувала. Оваа девојка била неверојатно оддадена на мистериите посветени на македонските богови.

Младата Марија била и многу чудна девојка. Таа била пречувствителна, имала дарба да паѓа во транс и на тој начин духовно да се „дружи“

*Македонскиѝе симболи:
Сонцеѝо од Палаѝица (Верѝина)
аѝлицирано на ковчежеѝо ѝронајдено во
Гробницаѝа на Филип Вѝори Македонски
и неѝоваѝа круна.*

Филип Трети Македонски

*Марија (Олимпија)
мајката на Александар*

со невидливите богови. Веројатно тоа го пленило младиот Филип, кој преку неа, за прв пат се доближил до натприродните сфери.

Филип се оженил со Марија во 358 или 357 година пред Риста. Склучувањето на бракот се случило точно една година пред неговото стапување на власт. Пред тоа тој бил оженет со Фила, принцеза од родот на кнезовите од Елимеја. За овој негов прв брак со Фила нема никакви податоци. Не се знае дали тој опстојувал паралелно со бракот со Марија или по кратко време бил растурен. Можеби Фила умрела, бидејќи нејзиното име подоцна не се спомнува. Освен со неа, Филип со текот на времето, се оженил уште со четири жени: Илирката Андата, која била кралска ќерка, потоа со Фидина од Лариса, со Нике од Ферае и со Меда. Од сите нив, само Марија била призната за царица.

Марија била сирак. Нејзиниот татко Неоптолемеј бил крал на Малесија. Тој умрел во 360 година пред Риста. Убавата принцеза од тогаш била под строг надзор на неј-

зиниот чичко Арамбаша. Овој Арамбаша истовремено бил и најзин зет. Тој се оженил за Троа, која била сестра на Марија. Сега тој станал крал на Малесија. Тој бил амбициозен и прагматичен човек. Кога Филип ја побарал раката на неговата братанка, Арамбаша веднаш се согласил. Тој брзал да создаде сојуз со Филип, бидејќи во него гледал иден цар на големото, иако сè уште хаотично, соседно кралство. Тој тоа го направил пред сè заради сопствена корист.

Ноќта пред венчавката, принцезата Марија, според македонските обичаи, била затворена во невестинската соба. Таму сонувала чуден сон. Во сонот видела невреме, една молња удрила во нејзиниот стомак, а потоа избувнал светол пламен, кој подоцна згаснал. За сето ова известува Плутарх, кој нуди и други детали. Филип исто така имал сон, но тоа било по свадбата. Во сонот тој ударил печат на стомакот на својата сопруга. На печатот била изгавирана слика на лав. Филип веднаш ги прашал толкувачите на сонови, кои му рекле дека треба да ја заштити својата млада жена Марија, бидејќи се очекувало таа да го роди долгоочекуваниот нов месија - Божјиот син. Овој сон му дал повод за подоцнежн сомнеж во нејзината верност.

Еден од најдобрите претскажувачи со сигурност може да се каже дека бил Аристандар. Тој потекнувал од Телемес во Ликија. Студирал во храмовите во Теба и Мемфис во Египет. Студиите ги завршил како најдобар меѓу најдобрите и со тоа била одредена неговата судбина и неговата мисија. На дваесетгодишна возраст бил испратен во Македонија како советник и пророк на царот Филип Втори Македонски. Неговата главна задача била да го протолкува пророштвото, според кое ослободителот на Египет требало да биде роден во светата земја Македонија. Аристандар рекол дека пророштвата секогаш се остварувале, но не сами од себе, туку требало луѓето да делуваат и да потпомогнуваат за тие да се остварат. Само малкумина имале дарба да предвидуваат. Таму, во Телемес, биле сместени најдобрите толкувачи на знаците во тоа време. Тоа биле најспособните пророци на IV век пред Христа, а меѓу нив единствено Аристандар важел како непогрешлив. Тој го протолкувал сонот на Филип многу смело, но и логично. „Не е вообичаено празен сад да се запечатува“, рекол тој и додал дека царицата веќе го носела под срцето наследникот на тронот. Таа требало да роди момче со пламена и лавовска смелост.

*Александар Македонски (лево), како Херакле (десно),
а во срединашiae бо̀гоиi Seys со своиiie симболииie*

Сонот на Марија бил од извонредно значење за историјата на Филип, за историјата на Александар Велики, но и за историјата на целото човештво. Практично без овој сон Александар Трети Македонски не би бил Велики, а неговото царство не би било светско. Ова зачнување се случило во потполно затворена соба пред првата брачна ноќ - тоа било едно „чисто“ зачнување. Притоа таму немало земско суштество. Во секој случај Марија ја сфатила нејзината состојба. Таа била апсолутно убедена дека е одбрана да биде мајка на Божјиот Син.

За ова постојат различни сведоштва, меѓу кои и она од Плутарх. По нејзиниот престој во Самотраки, таа безгранично била посветена на обожување на мистериите. За време на свечените процесии таа паѓала во необична екстаза. Плутарх пишува дека така можела да се однесува само една варварка, една Малесијанка, каква што била Марија. Таа учествувала во ритуалите на Баханалиите за време на кои носела големи скротени змии. Тие, лазејќи, излегувале од бршленот, од мистичните кошници и се свиткувале околу тирсовите и околу венците на жените. Кај мажите тие предизвикувале страв и ужас. Една змија дури била забележана во креветот во спалната соба на Марија. Некои претпоставуваат дека тоа бил питон, кој бил донесен од Делфи. Но Филип не бил бог, не бил

Аполон што ги победувал змиите. Затоа тој ја избегнувал жената, која општела со змија, жената која била опасна и која си играла со натприродното, со смртта; жената која сакала да го прогони од земјата во која тој многу постигнал, веројатно сакајќи да го насели во Адот. Неговата љубов кон Марија, неговата некогашна нежност со која и сè восхитувал, сето тоа исчезнало. Филип, најсмелиот војсководец на Македонија и на денешна Европа, се плашел од демонската природа на таа жена. Веќе не одел во нејзината спална соба. Меѓу стражарите на палатата се зборувало дека Филип ја сметал својата жена за волшебничка, која

Светилиштитето во Делфи

дури се занимавала и со правење отрови. Други мислеле дека Филип дознал дека Марија одржува односи со некое повисоко суштество.

Сосема е можно дека религиозната свест, која ја имал Филип, не му дозволувала да ја отргне Марија од нејзината опседнатост со мистериите. Колку и да бил тој безобзирен државник, сепак, и самиот бил религиозен и тоа постојано треба да се има во предвид. И Филип бил советен на мистериите во Самотраки. Доколку тој не верувал во посветеноста на Молосјанката, тогаш бргу ќе расчистел со нејзиниот начин на живеење. Тогаш во Македонија жената во бракот немала некоја сила или моќ поради која сопругот, од страв или од некоја недоверба, би ја оста-

вил да прави што сака. Бракот тогаш бил конзервативен, како што горе долу е до денес. Иако тогаш жената имала почитувана положба, сепак, морала да биде послушна во однос на мажот. Тоа важело и за принцезите, кои во бракот морале да му служат на својот сопруг.

Всушност, Филип се плашел од боговите на својата жена. Инаку, тој не би испратил човек во Делфиското пророштво. Познато е дека Хаирон, по наредба на Филип, морал да патува во светилиштето на Аполон. Таму Питија го советувала дека Филип би требало да принесе жртва на Сеус/Амон и посебно да го почитува овој бог, бидејќи Сеус/Амон, таткото на Аполон, бил посилен од змијата. Верувањето во натприродните врски на Марија отишло толку далеку, што се зборувало дека Филип Втори го изгубил своето око поради тоа што сиркал низ цепнатинката на вратата од спалната соба на својата жена во мигот кога извесен бог во тело на змија лежел крај неа. Но, вистината е дека Филип, го изгубил едното око за време на опсадата на Метона или на Олинт.

Колку и да биле големи успехите на Филип Втори Македонски како државник, и како војсководец, сепак, една сенка постојано го демнела во сите области во кои тој постигнал успеси. Плутарх пишува дека целото царство „страдало од нездравата атмосфера што излегувала од женската одаја“ на овој цар. Се случиле многу тешкотии, многу непријатности и многу караници. Велат дека Марија била незадоволна. Плутарх пишува дека таа била љубоморна и гневна. Но, нејзините страдања, нејзината огорченост и болка имале своја причина.

Александар бил роден на 22 или 23 јули (Златец) 356 година пред Риста во македонската царска престолнина, Пела. Според тајните закони на Вселената, познавањето и читањето на судбините од Зодијакот. Александар бил обележан со два знака и тоа: знакот на Сонцето и знакот на Лавот. Според досегашните сознанија, тој е 32 или 33 (односно 40-от) официјален македонски цар, кој владеел од 336 до 323 година пред Риста. Првиот официјален цар на Македонците бил Мино кој владеел на Крит околу 1.500 година пред Риста. Значи, Александар Трети Македонски бил роден во македонско царско семејство, како четврто дете на македонскиот цар Филип Втори Македонски и тоа од неговата жена Марија, која, по раѓањето на Божјиот Син, го добила новото име (прекарот) „Олимпија“.

Пела - престолнина на Македонскојо Царство изградена од македонскојо цар Архелај Први во 413 година прео Рисѝа

Кога Олимпија го родила Александар, била организирана голема прослава во царската палата во Пела. Но, наеднаш царицата пуштила глас дека наводно нејзиниот син не бил зачат од Филип Втори Македонски, туку од Сеус-Амон, бидејќи по зачнувањето таа сè уште била девица. Филип бил вознемирен од таквите гласини, бидејќи тие ја поткопувале неговата чест и како човек и како цар. Тој го испратил Хирон од Мегалополис за Делфи, кај богот Аполон, да ја замоли Питија да му го објасни овој парадокс. Одговорот од Питија гласел дека царот од Македонија треба да принесе жртва на Сеус - Амон. Ваквиот одговор уште повеќе го разгневил Филипа. Олимпија, пак, во својата опсесија за создавање интриги, пуштила глас, дека окошто Филип го загубил во една битка, било токму она око со кое тој сиркал низ вратата додека таа спиеала со змијата. Олимпија била ќерка на Неоптолемеј, кралот на Малесија и потомок на Ахил. Затоа таа верувала дека е од поблагородничко потекло во однос на Филип и не пропуштала прилика да му се потсмева. Филип Втори Македонски постојано бил зафатен со воените походи што имале за цел да го направат апсолутен владетел на цела Македонија и поширо-

ко. Тогаш тој имал само 27 години, бил умен, силен и страстен маж, носел и бујна брада, го сакал пиењето, ги сакал жените, ги почитувал и ги сакал Македонците.

Еден друг настан кој се доведува во врска со раѓањето на Александар, било палењето на храмот на Артемида во Ефес. Храмот бил најславното светилиште на антиката и тој бил запален истиот ден кога се родил и Александар. Извесен Херострат го запалил храмот во намера со оваа злосторство да влезе во историјата, што и му успеало. Овој храм и денес се смета за едно од Седумте светски чуда. Многу патници од внатрешноста на Азија и од приморските градови на Средоземното Море доаѓале, не можејќи да се начудат на убавината на овој храм. Истата ноќ, кога Олимпија го родила Александар во 356 година пред Христа, пламените јазици над овој храм високо го осветлувале небото над него и никој не бил во состојба да го згасне пожарот. Со право овој настан се сметал и се смета за едно од најголемите злосторства. Жителите од брегот на Азија во жал се фрлале на земја, ги посипувале главите со прашина и извикувале дека со ова на Азија ѝ претстои голема несреќа. Така известуваат античките историчари, кои укажуваат на фактот дека Александар Трети Македонски ќе ја освои целата тогашна позната Азија до самите граници на Индија.

Мајка му на Александар, некогашна свештеничка на Дионисовите мистерии, потекнувала од македонската област Малесија (во денешна Албанија). Тој уште како дете покажал елементи од карактерот на своите родители и тоа: од татко му ја наследил огромната енергија, а од мајка му демонскиот жар. Александар бил син на многу мудар и способен цар, каков пред тоа немало во античкиот свет, и на мајка, која тврдела дека потекнува од родот на Ахил. Филип и Олимпија извршиле големо влијание врз Александар. Филип го обучувал својот син во политичките и воени работи. Олимпија безумно го сакала и го држела цврсто приврзан кон неа и нејзината религиозност. Од неа тој веројатно добил длабоко религиозно воспитување, што оставило траги во неговиот подоцнежен живот. Додека бил уште мал, како бебе, таа го водела по македонските светилишта, каде бил подготвуван за неговата религиозна мисија, која му претстоела, и таму го поминал поголемиот дел од неговиот млад живот.

*Изглед на Светилишћето со тераса на Хатшепсут
со прочуениите релјефи*

Се поставува прашањето: како дошло до тоа еден Македонец да биде прифатен како син на египетскиот бог Амон? Дали само поради неговата семејна традиција бидејќи тој е потомок на Херакле, а со тоа и на Сеус-Амон? Иако пророштвото на Амон од Сива му било познато на Александар и истото многу го почитувал сепак, Амон или Амун, како што го нарекувале Египјаните, за Македонците бил туѓ бог, иако бил претставен со рогови од овен уште пред времето на Александар. Украсните монети на Лизимах укажуваат на врската со Амон што било прифатено од Македонците. Сепак, што е тоа што толку го фасцинирало моќниот Александар со овој бог?

Одговорот на ова прашање го нуди еден стар египетски мит уште од времето на славните денови на Египет. Ако се влезе во средниот дворец на светилиштето на терасата на Хатшепсут (1490 - 1468 година пред Христа) во Деил-ел-Бахри, тогаш во една од салите ќе се сретне најстариот зачуван запис за еден стар мит, посветен на раѓањето на царот - бог и неговото зачнување преку Амон.

Овие релјефи имаат посебна приказна, од која лесно може да се сфати религиозната и политичка вредност на митот. Најпрвин тие настрадале поради тоа што наследникот на Тутмос Трети (1490-1436 година пред Христа) ги осквернавил сите релјефи создадени во времето на неговата омразена претходничка. Голем дел од ходниците што потсетувале на неа ги уништил или ги пренаменил за себе. Кога Ехнатон (1364-1347 година пред Христа) сакал да ги спроведе своите монотеистички идеи, повторно настрадале претставите на тогаш омразениот Амон. Во времето на владеењето на Рамзес Втори (1290 - 1224 година пред Христа) бил направен обид за обновување на некои слики на боговите. Митот за раѓањето на царот-бог потсетува на содржина од роман. Така, Амон решил дека дошло време да зачне следбеник на тронот. За таа цел тој ја информирал својата држава, дека новиот цар треба да се грижи за нејзиниот култ. Потоа Амон разговарал со царот и го информирал. На едно место се вели:

„Амон бил воведен кај господарката на палатата... каде, откако се преобразил во тело на цар... отишол да ја оплоди.“

*Александар Трејш
Македонски
како фараон во Египет*

Наспроти ваквиот исказ, во креветот на Марија се појавил Амон-Сеус во своето вистинско тело. Царицата била занесена и заведена од мирисот на овој бог. Тој открил кој е и ја предизвикал нејзината љубов: „...откако величествениот бог го направи со неа она што го сакаше...“ Така бил создаден наследник на тронот, кој богот Хнум го премачкал со глина, при што добил секакви благословувања. Телото требало да биде на Амон, што значи да биде исто суштество. Потоа мајката на идниот цар-бог била опсипана со почесни титули и конечно се родило детето во присуство на многубројни богови. Амон го легитимирал својот потомок со зборовите: „Мојот син излезе од моето тело и од мојот образ што зрачи.“ Потоа детето било чувано од Амон и од светите крави.

Доволен е еден поглед за да се сфатат аналогите на легендите во кои е спомната врската помеѓу Нектанебос, Амон и Александар. Богот се соединува со царица, која е омажена. Сопругот и големците

Некџанебос

на дворот се информирани за тоа. Потоа следува преобразувањето и појавата на богот во тело, што кај Нектанебос е претставено како вистинска енигма. Царицата се вљубува во нејзиниот божествен љубовник. Потоа следува раѓањето во присуство на богови, точно така како што го пренесува и Плутарх (Александар, 3). Практично, божественото раѓање прикажано во романот за Александар и во биографијата од Плутарх имаат староегипетска основа и како такви биле до одреден степен адаптирани за македонската публика.

За релјефите на Хатшепсут одамна се дискутирало и тоа од аспект за значењето на оваа легенда, односно дали нејзина примарна цел била да се прифати Александар, како од бога предодреден, да биде „фараон“ на Египет. Мнозина сметале дека нема сомнение дека оваа интенција за Александар била на преден план и истата се провлекува низ целиот роман за Александар. Сега е сосема јасно зошто Александар му посветувал толку големо внимание и почит на митот за Амон на кој му било дадено првостепено значење. Со ова тој автоматски бил легитимиран како фараон и како цар-бог. Александар, при неговото заминување од Македонија, со сигурност знаел за оваа легенда, која му била позната од Аристандер. Со овој Царски пат кој го изминал Александар Трети Македонски, фактички се трасирал и патот за одење на аџилак. Пат кој тргнувал од Пела, па сè до Индија, до местото Сангела, по истиот пат кој веќе го поминале Дионис (Озирис), Македон и Херакле. Александар Трети Македонски морал да тргне на овој пат на аџилак и да си го види целиот МАКЕДОНСКИ НАРОД од Пела па сè до Индија за да им каже на своите Македонци: „Еве ме, јас сум Александар-вашиот нов Божји Син!“

Со овој Царски пат кој го изминал Александар Трети Македонски ја поставил и новата патека за одење на аџилак. Патека завршувала во Индија, до местото Сангела, каде што Александар морал да ја прекине неговата верска експедиција и каде што имал изградено дванаесет олтари и еден златен лавовски престол на којшто седел самиот. Секоја трета година тука се одржувале најголемите верски празници во чест на Александар Трети Македонски. Секој Македонец кој верувал во Божјиот Син Александар, морал барем еднаш во неговиот верски живот да го помине овој долг пат на искушение, верувајќи дека откако ќе го изодат, тие своето тело и својата душа ќе ги исчистат од сите нечисто-

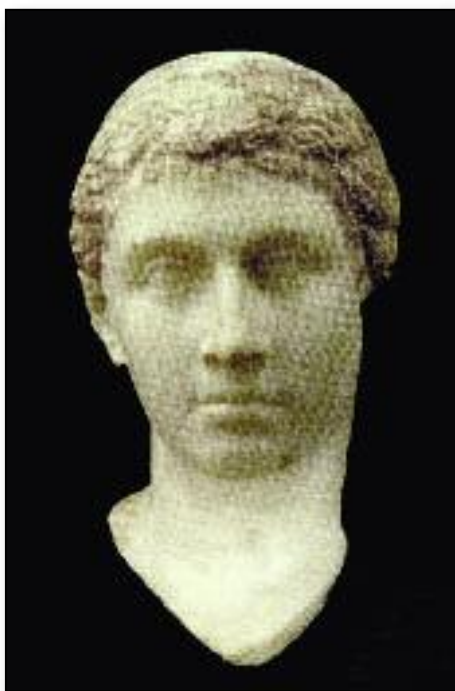
*Александар Треџи Македонски,
на монети,
џреџсџавен како Херакле*

Амон

тии и потоа се чувствувале како новородени. Затоа милиони Македонци го изминале овој пат.

Не треба да се заборави дека еден дел од Македонците себеси се сметале како потомци на најголемиот македонски херој Херакле, а со тоа практично и како потомци на Сеус, кој ги зачнувал митските херои, т.е. бил татко и на Херакле. Легендата пред сѐ се однесувала за македонските цареви, па во склад со тоа и Александар по правило бил претставуван со ликот на младиот Херакле во друштво на Сеус кој седи на трон. Врската со Сеус/Амон одлично се вклопила во македонската митологија, иако уште за време на животот на Александар кон-

Клеоџаџра Сеџма Македонска

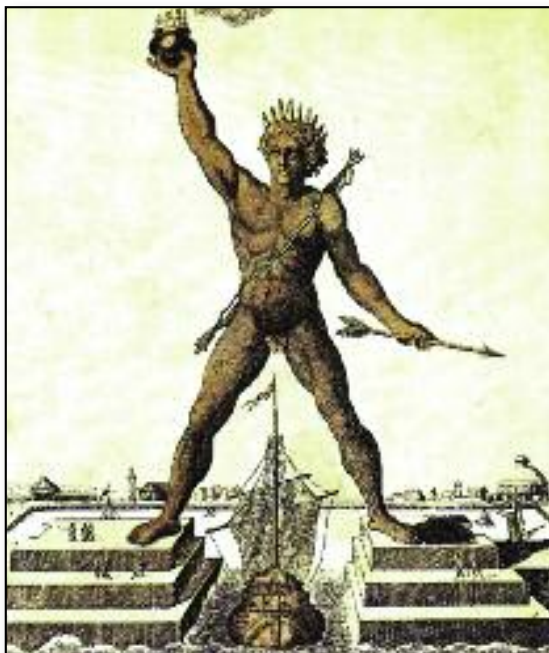
зервативните Македонци не ја прифаќале.

Легендата за Амон директно била поврзана и со богот Ра-Ил, кој бил Бог на Сонцето. Така Александар се изедначил и со тој бог.

Доказ за ваквото изедначување имаме кај познатиот декрет од Каноус од 238 година пред Риста. Овој декрет го напишал Амон со хиероглифски знаци. Во преведениот дел од декретот, името на богот Ра-Ил не било преведено како Сеус, туку како Ил. Според тоа, Александар, кој ја претставувалликата на Амон на земјата, според ова пишување, истовремено го претставувал и Ил,

кој бил македонски Бог на Сонцето. И, навистина, постојат неколку слики на Александар со венец на Ил на главата. Исто било подоцна и со Птолмеј Трети, кој исто така бил прикажуван на монетите во друштво на Сеус и со круна на Ил на главата. Всушност, ваквото прикажување е парафраза за врската помеѓу Амон-Ра и Александар што е сосема разбирливо ако се знае дека овој Птолмејски владетел (исто како и другите) се сметал себеси како обновувач на царството на Александар. Ваквите претстави со знаци на Ил се задржале и во времето на римските цезари, кои честопати се навраќале на овој тип слики во Александрија. Кога некој цезар го славел походот кон ориентот или кога биле во преден план интересите за ориентот, биле користени адаптации на Ил, кои сепак претставувале само имитација на истите претстави со Александар.

Претставите на врската помеѓу Александар и Ил оставиле свое влијание дури и во изградбата на славниот Колос од Родос. Во ова свет-

Колосот од Родос - со ликот на Александар Македонски, едно од седумте свештени чуда кое е создадено од Харес во 290 година пред Риста

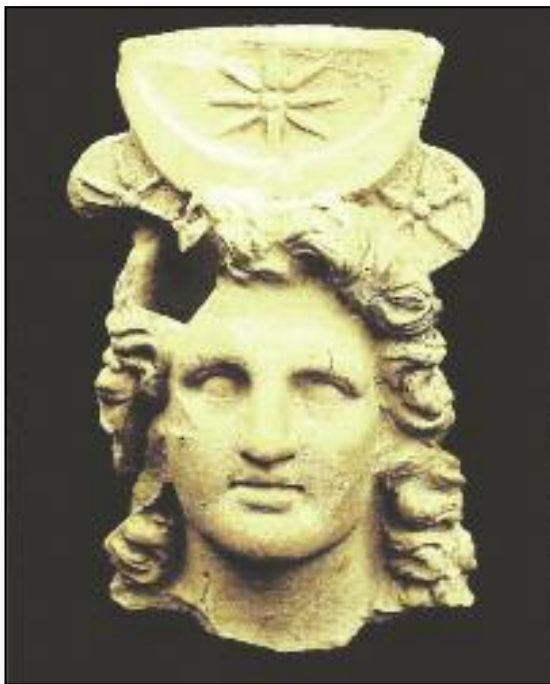
ско чудо создадено од Харес и завршено во 290 г. пред Риста, Колосот од Родос бил прикажан со ликот на Александар Трети Македонски.

И подоцна Сонцето и Месечината (Ил и Селена) биле прикажувани во врска со ликот на македонскиот освојувач на Азија. Клеопатра Седма Македонката така ги нарекла своите деца од врската со Марко Антоние. Нејзиниот син се викал Александар Ил, а ќерката Клеопатра Селена. Клеопатра, пак, била последната македонска владетелка која, 300 години по смртта на големиот освојувач Александар Трети Македонски, имала амбиција да го обнови царството и како нова македонска Божја Ќерка се востоличила во Александрија.

Свездената симболика е прикажана и на еден сад од глина во форма на глава на Александар од понтскиот Амисос. Се добива впечаток дека овде царот бил третиран како свездено божество. Има претпоставки и дека тоа е претставата на свездата која се појавила во мигот на смртта на Александар.

Во последниот период на антиката, во Александрија, Либанеус го опишал царот како коњаник со коса слична на Сонцето. Овој освојувач одамна бил извишен до космичка величина, па затоа и бил претставен со еден штит искован од злато со претстави на животински елементи.

Фактички Александар бил третиран како дете на тројца татковци и тоа: како син на Филип Втори Македонски - цар на Македонија, потоа како фиктивен син на Нектанебос Втори - легитимен владетел

Александар на глинен сад од Амисос (Понѝ) каде е третиран како свездено божество

Сребрена тетрадрахма на Александар Македонски со глава на младото Херакле. Искована во Александрија, Египет, меѓу 326-318 пред Рисија. Александар, како и сите Македонци, се сметал за потомок на Херакле, синот на Сеус, така што во главата на Херакле се препознаваат цртите на царот. Монети од овој тип се вовеле дуго по смртта на Александар.

Зеус седнат на тронот (задната страна на монетата од сликата лево горе со легендата за Александар.) Богоштито е предок на македонскиот цар и, според тоа, овде е поистовестен со Сеус/Амон, божествениот штито на македонскиот цар.

Александар Македонски како Ил-Иле со круна од која излегуваат зраци. Наскоро по смртта на Александар цртите на неговото лице биле прикажани како лице на Боштито Сонцето Ил-Иле. Како основа за ваквата препостава е легендата дека царот е син на Амон Ра, кој во Египет важел као Бог на Сонцето. Оваа препостава е од еден гроб во Фајум. (Приватна соопштеност).

Сребрена тетрадрахма на царот Лизимах од Тракија со препостава на лицето на Александар како Сеус/Амон. Потврдено е штито на Александар од Сеус/Амон, што било објавено од пророштвото на Амон во оазата Шива, очигледно е дека овде нашло израз во овенските роѓови на боштито. Лизимах, кој бил пријател на Александар, и самиот бил цар во периодот помеѓу 305-281 година пред Рисија. Оваа тетрадрахма била кована во Амфиол (Македонија) меѓу 288-281 година пред Рисија.

Египет и одмазник на неговиот татко, но и како син на Сеус/Амон Ра преку кој тој навлегол во сферата на божествата и бил прогласен за бог на Египет.

За време на неговите последни денови во Вавилон 323 година пред Риста во царската палата пристигнале гости. Тие на Александар не гледале, како на обичен владетел, туку го обожувале како бог. Кога Александар лежел на посмртната постела, а пред него поминувала неговата голема војска, Александар го најавил новиот месија, кој тие треба да го чекаат, бидејќи тој повторно ќе се врател. По неговата смрт на 10 јуни 323 година пред Риста, Александар бил прогласен за единствен Божји Син и Бог на Македонците! Македонците 300 години го славеле Александар Трети Македонски како нивен единствен Бог и тоа сè до доаѓањето на Клеопатра Седма Македонката, која била прогласена за новата Божја ќерка на Македонците. По нејзината смрт дошол Божјиот Син Ристо во кого Македонците веруваат до ден-денес. Амин!

Саркофагој на Александар Трети Македонски во Археолошкиот музеј во Цариград (Истанбул)

Приказ на походот на Александар од Пела до најисточната точка Сангела во Индија

РЕЦЕНЗИЈА

Анџелина Маркус за книгата „Митологијата на Македонците“ од Ристо Поповски, Македонец кој живее, работи и ги истражува корениите на Македонците и ненадминатата слава на народот што држел централно место во историјата на древната Антика.

Во досега објавените книги за Александар, Филип и Клеопатра, Ристо Поповски направи ретки согледувања вистински да се претстават и богато да се илустрираат фактите за Македонија со прилози од неговата богата архива од светската литература.

Новата книга за „Митологијата на Македонците“, Ристо Поповски ја пишува не како митологија туку како историја. Сето она што се случувало во предисторијата, во митолошкото царство, се преточува од животот на боговите како реалност на животот на Македонците. Боговите имаат фамилијарен живот, родословие, дарба изразена на некое подрачје, кавги и подметнувања, омилени личности и херои, исхрана, прослави... Сето тоа се сретнува и во животот на македонскиот царски род, кај народот и сите настани и борби на широкото подрачје околу Средоземното Море и трите континенти каде што во древноста живееле и се движеле Македонците.

Така, почнувајќи од врховниот македонски бог Сеус, опишувани се сите активностите и на другите божества и божествени херои и нивните заслуги за животот на земјата, небото и подземјето или раѓањето, војните и смртта на боговите и народите. Сите олимписки богови играат посебна улога и имаат посебна задача да им помагаат на луѓето или да ги оневозможуваат ако не им се наклонети. Покрај Сеус, неговото многубројно потомство, богови и божества како Аполон, Дионис, Арес, Херакле, Јасон, Хефест, Посејдон, Хад, Хермес и многу други, постојат редица женски богови на чело со Хера, Деметра, Тиха, Афродита, Персефона... сите тие на истите простори, мориња, езера и реки господарат и делат правда и дарба. Легендите за Музите и сите божји чеда што го поддржуваат творештвото, Дионис кој ги правел веселбите и многу други сочувани се до денес.

Во богатото археолошко наследство на Македонија, потврдено е митолошкото царство. Тоа покрај многубројните наоди најчесто се гледа на реверсот на парите со апликации на ликовите на богот Сеус, Херакле, Атина и нивните атрибути и симболи, заедно со ликовите на царевите. Уметничкото творештво ги сочувало ликовите на боговите и царевите во мермер и бронза, златни маски, мозаици, резби... Во Охрид е откопана бронзена статуа на Икар како потврда на легендите. Откриени се многубројни Менади и нивни калапи на многу археолошки локалитети низ Македонија како и лакот и стрелите, оружје и на боговите и на фалангата. Така митологијата и легендите се преплетува и се претвораат во стварност.

Во книгата кога се опишувани боговите тие се дадени на ист начин како во Илијадата и Одисејата од Хомер. Илионската војна се одвивала под контрола на боговите и хероите Ахил, Одисеј, Хектор, Патрокло... предводени од Агамемнон и Пријам. Сите олимписки богови и сите водачи на племињата се бореле за една жена, за божествената Елена, сопругата на кралот Менелај, грабната од Александар-Парис, принцот од Илион-Троја. Во десетгодишната војна се бореле сто илјади војници со 1150 бродови. Секако тоа не е само митолошка војна, тоа се историски настани кои покажуваат како митологијата преминала во судир со историската реалност на племињата и народите кои повторно се раздвижувале и се преселувале низ истите простори по копно и по море.

Иако не се нагласува, во книгите се поврзуваат главните митолошки настани низ Македонија коишто ги отсликуваат главните историски настани. Зошто патувал Херакле и ги потврдил своите херојства, зошто патувале Аргонавите, зошто патувал Одисеј по морињата, зошто патувале Илионците? Од истите причини поради кои патувал Александар Трети Македонски а подоцна и Апостолите. Сите тие ја разнесувале македонската наука, уметност, култура и религија. Македонската митологија е повторување на историјата и кога сме го освојувале светот со култура и кога сме биле ограбувани и кога сме биле делени на ист начин. И сега прво ни ја одзедоа митологијата, земјата, боговите, царевите, историските личности па на крај и името а се нафрлаат и врз идентитетот. Ако се било исто и заедничко, тоа пред сè е така затоа што е македонско. Никој не го присвојува неолитот со Големата Мајка, ниту Македон

само затоа што немаат допир до македонската древност, до почетокот на светот, до првите луѓе на небесниот народ, на Македонците. Митологијата е многу важна затоа што ни ги соопштува древните форми на живеење и верување, вткаени во сегашните обичаи и знаења за опстанок. Тоа е вечноста на Македонија.

Зад сите славни патувања на Македонците по светот останале светишта и театри. Најмногу од сè и за митологијата и за историјата сведочат драмите на Еврипид, Есхил, Аристофан... подоцна Шекспир, Расин и други. Уметничката димензија на македонските настани се согледува и во самите наслови на драмите и трагедиите изведувани во театрите низ сите македонски древни градови. Такви се драмите: Медеја, Електра, Херакло, Хекуба, Елена, Орест, Киклоп, Окованиот Прометеј и многу други. Сите тие темите ги пронаоѓале во македонската митологија и македонската историја а ги величаат македонските богови, херои и цареви.

Со своите истражувања и пишување Ристо Поповски целосно и до крај и се посвети на Македонија и во тоа е неговиот успех.

Анџелина Маркус

**РЕФЕРЕНДУМОТ
ОД 8 СЕПТЕМВРИ 1991 ГОДИНА
КАКО МАКЕДОНСКИ ОДГОВОР
НА ТРИВЕКОВНАТА ГОЛГОТА
НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД**

Горенаведените откритија се доказ за тривековната голгота на **Македонците**, која трае до денес. Во времето кога настанале овие записи **Македонците** живееле на територијата од денешна *Европа, Мала Азија и Африка*. Тоа се времиња кога цветала **Македонската Цивилизација и Македонската Империја**.

Во тоа време не постоеле денешните *ДРЖАВИ* и *ГРАНИЦИ*, во тоа време не постоеле денешните *НАРОДИ* и *НАРОДНОСТИ*, туку во тоа најдревно време постоел само еден и единствен народ - **МАКЕДОНЦИТЕ**. Во тоа време **Македонците** имале развиено сопствена *МИТОЛОГИЈА* (во праисторијата верувале во **Богот на Сонцето ИЛ / ИЛЕ** и **Божјата Мајка МА**, а во подоцнежниот период верувале во *ПАНТЕОНОТ* и во роднините на боговите и божиците од *Олимпи*); имале најфункционална држава, најрационална и најсилна војска во светот, најголемо **МАКЕДОНСКО ЦАРСТВО** со најумни и најспособни владетели и војсководци, со првиот *ГЕНЕРАЛИСИМУС* во светот - **Александар Трети Македонски**; имале религија, писменост, култура, уметност; имале економски, даночен, правен, дипломатски, воен, медицински, образовен и др. систем; имале развиено *ГРАДИТЕЛСТВО* и *АРХИТЕКТУРА* со исклучителна инфраструктура; имале сопствени градоградители, архитекти, скулптори, биографи, писатели, лекари, учители, научници и „САЛ СО БОГА“ свештеници - импозантен резултат од *МНОГУМИЛЕНИУМСКИОТ КОНТИНУИТЕТ* на еволутивниот **МАКЕДОНСКИ ГЕН**, на претходните **МАКЕДОНСКИ ТВОРЕЧКИ ПРЕДЦИ** и **ДИНАСТИИ** на надарени **МАКЕДОНСКИ ВЛАДЕТЕЛИ**.

Во последните три векови, поради големата предисторија и историја на **Македонија** и **Македонциите**, со неверојатно геноциден плански и

таен заговор на европските „креатори“, систематски се уништувани и **МАКЕДОНИЈА**, како земја со најстаро *ИМЕ* и најдревна осведочена *ТЕРИТОРИЈА* на светот, и **МАКЕДОНЦИТЕ**, како *НАЈСТАР НАРОД* на *СВЕТОТ*, кој е осведочен со најстаро *ИМЕ*, најстар *ЈАЗИК*, најстара *ПИСМЕНОСТ*, најстара *КУЛТУРА* итн., т.е со **МАКЕДОНСКА ЦИВИЛИЗАЦИЈА** - најстара писмена цивилизација на светот.

Глобалниот европски сатанистички план имал и има за цел да го оствари тој таканаречен „нов поредок на светот“, каде во *Европа*, според нивниот најкриминален геноцид, не би имало место ниту за **МАКЕДОНИЈА**, ниту за **МАКЕДОНЦИТЕ**. Затоа *Македонциџе* беа убивани, черечени, грабани, корнати, сечени, палени, горени, задушувани, навредувани, асимилирани, преселувани, раселувани, ограбувани, кршени, шпионирани, протеруваани и врз нив се применувани најнечовечки методи на распнување, кои се несфатливи за еден цивилизиран свет и за поимањата: „човечност“ и „разумност“.

Креаторите на таканаречениот „Нов светски поредок“ никогаш не ја загубија контролата над **МАКЕДОНСКИТЕ МАСИ**, туку, напротив, со смислени и лукави игри, потези и уништувачки планови *ГИ ПОДЕЛИЈА МАКЕДОНЦИТЕ* во *РАЗНИ ДРЖАВИ* на целиот **Македонски Полуостров** и во *Мала Азија*. Криминалната постапка на тој *МОРБИДЕН ПЛАН* беше и е да ги турка новоформираните држави во меѓусебни војни за да се стекнуваат со „нови оржавни идентитети“. Така *Македонциџе* биле принудувани и сè уште се принудуваат да се одредуваат и убиваат меѓусебно.

Во новосоздадените држави **МАКЕДОНСКИТЕ МАСИ** се оставаа да бидат неписмени, а особено нивните деца. Кога тие ќе почнеле да одат на училиште, се задојуваа со лажно скроени, фалсификувани истории. Целта беше развивање љубов кон новиот вештачки осмислен идентитет кај децата. Така на **Македонскиот Полуостров** и пошироко почнал да се гради тој таканаречен „Нов поредок на светот“.

На *Берлинскиот конгрес* во 1878 година тогашните велесили *Франција, Италија, Германија, Австроунгарија и Русија* на чело со *Англија* го изложиле новиот план за таканаречената „*Одбрана против Османска Империја во Европа*“ и на македонска територија ги формираа новите вештачки држави: *Грција, Романија, Србија, Буџарија, Босна и*

Херцеговина и *Црна Гора* за да им служат како **ТАМПОН ЗОНА** меѓу **РИСЈАНСТВОТО** и **ИСЛАМОТ**.

Врвот на злочините се зголеми кога на виделина излезе „*Тестиа-менџиот на Александар Трети Македонски*“, точно после 22 века, во **Мецовиот** манускрипт (**О. Вагнер**, 1900 год.). Објавувањето на *Тестиа-менџиот* во 1900 година во тогашна *Европа* предизвика шок кај владите на *Србија*, *Бугарија* и *Грција*, кои со благослов на *Европа* во периодот од 1830 г. до крајот на 19 век беа создавани како **ВЕШТАЧКИ ДРЖАВИ** врз **МАКЕДОНСКО НАСЛЕДСТВО**.

Бидејќи доказот излезе на виделина, владите на овие држави, преку тајни дипломатии, направија таен план кој имаше два главни стратешки правци: едниот, со сите средства да се докажува и да се шират гласини и контроверзи дека **ТЕСТАМЕНТОТ** не е оригинален, дека е фалсификат, дека не е напишан од **Александар Трети Македонски**, додека вториот правец бил по секоја цена да се избришат **Македонците**. Поради тоа се појавиле најразновидни толкувања за потеклото и историјата на „**ТЕСТАМЕНТОТ НА АЛЕКСАНДАР ТРЕТИ МАКЕДОНСКИ**“ и за **ИСТОРИЈАТА** на **Македонија** и **Македонците**.

Европа веднаш презела најстроги мерки против **МАКЕДОНСКОТО РЕВОЛУЦИОНЕРНО ДВИЖЕЊЕ**. Во тоа време кај султанот во *Цариград* како личен советник бил поставен еден Англичанец, кој имал задача да го подучува султанот околу неговите воени дејствувања. По совет на советникот, султанот во 1903 година испратил голема војска, најмодерно облечена и вооружена со најсовременото оружје во тоа време од Европа, со главна цел да го убијат организаторот на македонската револуција, **Гоце Делчев**.

Ова е почетокот на најголемиот геноцид врз **МАКЕДОНЦИТЕ**, пред очите на европската и светската јавност. Само за потсетување, двете Балкански војни и Првата светска војна, не случајно се водеа на македонските територии. Во нив **Македонците** беа поставувани како топовско месо, едни спроти други, брат спроти брат, како српски, бугарски или грчки војници. Кога војните ќе завршеа, на некоја од тркалезните маси во *Лондон*, *Версај*, *Букурешт*, *Париз* или *Неј*, со тајни договори и анекси на тие договори, Македонците беа раселувани и иселувани низ цела *Европа* и прекуокеанските земји *Америка* и *Австралија*, само за да не оста-

нат на **МАКЕДОНСКАТА ЗЕМЈА** и со сопственото **МАКЕДОНСКО НАСЛЕДСТВО**.

МАКЕДОНЦИТЕ никогаш нема да се откажат од своето **ИМЕ - МАКЕДОНИЈА**. Ние знаеме дека сите оние илјадници артефакти: вазни, скулптури, златни накити, монети од сите македонски владетели... кои денес се наоѓаат низ музеите во *Париз, Лондон, Берлин, Минхен, Виена, Рим, Њујорк, Ајџина...* им припаѓаат само на Македонците. Поради ова големо и непроценливо богатство **МАКЕДОНИЈА** е најбогатата земја на светот.

Затоа, за да не мораат овие непроценливи артефакти кои ја откриваат и докажуваат вистината, да и ги вратат на Македонија, со што таа тогаш ќе стане најголемиот центар на културата во светот, за да не мораат да си ја пишуваат сопствената **ИСТОРИЈА** одново и да запалат и уништат милиони книги во кои нема објективна вистина, за да не мораат да ја откријат тајната на своите вештачки створени деца (нови држави) околу Македонија, денеса владетелите на светот, сакаат на **Македонија** да ѝ го сменат **ИМЕТО** и еднаш засекогаш да си го решат проблемот со **МАКЕДОНИЈА** и **МАКЕДОНЦИТЕ**. Целиот свет треба да знае, дека во нашата колективна свест не постои **РАСПАРЧЕНА МАКЕДОНИЈА**, туку **ЕДНА ЕДИНСТВЕНА, ЦЕЛОСНА МАКЕДОНСКА ДРЖАВА**, со главен град **СОЛУН!**

Но лошото, лошото, и само лошото не трае вечно. Со божја помош, дел од **МАКЕДОНЦИТЕ** останаа и опстанаа, трпејќи, виткајќи се, стенкајќи и крвавејќи на едно мало парче од својата територија, а останатите се „спасија“, иселувајќи се насекаде низ светот.

Во контекст на горенаведеното, не треба да се заборава дека клучот на сегашните проблеми на возобновената **Република Македонија** и денешните **Македонци**, наследници на „**ТЕСТАМЕНТОТ НА АЛЕКСАНДАР ТРЕТИ МАКЕДОНСКИ**“, е токму во „**ТЕСТАМЕНТОТ**“ како доказ пред светот, за досегашната неправда и милениумската кражба на македонското наследство од страна на *Буџарија, Грција, Србија и Албанија* со огромна помош од нивните европски „мениџори“, кои, по правило, на крајот ќе се свртат и против нив.

Денес, на почетокот на 21-от век, со објавување на **МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВНОСТ** на **Референдумот** од **8 септември 1991 година**,

македонскиот народ и граѓаните со апсолутно мнозинство се одлучија за „САМОСТОЈНА и СУВЕРЕНА ДРЖАВА МАКЕДОНИЈА“ без додавки и придавки. Одлуката на **Референдумот** е **ЗАДОЛЖИТЕЛНА!**

Со ова се срушија многу бариери и паднаа во вода сите лаги напишани на тони и тони хартија и книги за непостоењето на **Македонциите**.

Ние, денешните генерации **МАКЕДОНЦИ**, треба да сме горди поради фактот што во нашите вени тече крвта на нашите претци - **АНТИЧКИТЕ МАКЕДОНЦИ**, кои знаеле кои се, и кои со аманет ни оставиле да го чуваме името „**МАКЕДОНИЈА**“ и да продолжиме со континуитетот на нивното **ДЕЛО**, на нивната **ЦИВИЛИЗАЦИЈА** и **КУЛТУРА**. Имено, затоа нашата македонска колективна автентична мисла е многу важна за целиот свет и е вистински предизвик за светската научна мисла во идните векови.

Денес ние, **МАКЕДОНЦИТЕ**, сме свесни и ги знаеме сите европски игри околу **МАКЕДОНИЈА**. Нападот врз **МАКЕДОНСКОТО ИМЕ** е нов доказ за заговорот против **МАКЕДОНИЈА**. Европа е сè уште жедна за **МАКЕДОНСКА КРВ** и, како што изгледа, нема намера да го запре планот за **УНИШТУВАЊЕ** на **МАКЕДОНИЈА** и **МАКЕДОНЦИТЕ**. Очигледно е дека Европа и во иднина ќе ги валка рацете со **МАКЕДОНСКА КРВ**. Ја повикувам таа стара и раздрмана *Европа* да се откаже од својот гнасен, фашизоиден, геноциден и расистички план и да го остави **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** на мира.

Во една слободна *Европа*, многу често и со задоволство се употребува зборот **ДЕМОКРАТИЈА**: државите поединечно мора да ја имаат **СЛОБОДАТА** и да ја именуваат сопствената земја така како што тие самите сакаат и затоа не мора да потклекнуваат под влијанието на туѓи притисоци и диктатура. Примете ја **МАКЕДОНИЈА** во *Европа* под нејзиното **УСТАВНО ИМЕ** „**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**“ за да седиме заедно на иста маса и да пиеме бистра вода од **ИЗВОРОТ** на **МИРОТ**.

МАКЕДОНСКАТА ВЛАДА веднаш да се обрати до сите меродавни светски и одделно до сите надлежни европски институции со соодветна документација во врска со **КОНТИНУИРАНИОТ ГЕНОЦИД** што го правеше Грција врз **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** во последните 180 години, а одделно да биде известена **ООН** и да се известат сите нејзини членки, како и да поднесе пријава до Меѓународниот суд во Хаг

за **УЖАСНИОТ ГЕНОЦИД**, како ненадминлив степен на **ЗЛОСТОРСТВО**, врз незаштитеното **МАКЕДОНСКО НАСЕЛЕНИЕ** во Егејска Македонија и, општо земено, врз **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** во трагичниот период на смислени **ВОЈНИ** и нецивилизирани **ПРОГОНСТВА** од 1912 до 1949 година, но и потоа со нехумани и нецивилизирани средства и методи за **ЦЕЛОСНО НЕГИРАЊЕ** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** и на **МАКЕДОНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ**. Владата на Република Македонија треба најитно да го извести Советот за Безбедност на **ООН** дека **МАКЕДОНИЈА** е една од основачите на **ООН**, дека не била и не може да биде некоја поткусурувачка монета во неминовниот процес на распаѓање на СФР Југославија, туку дека **МАКЕДОНИЈА** е самостојна и **СУВЕРЕНА ДРЖАВА** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД**. Во име на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** треба Македонската Влада во најкраток можен рок во писмена форма да го извести Генералниот Секретар на **ООН** дека **МАКЕДОНИЈА** го прекинува (или го става во мирување) своето **ЧЛЕНСТВО** во **ООН** од денот на поднесување на писменото барање па сè до 2012 година за да ѝ овозможи на **ООН** временски простор за враќање на **ОДЗЕМЕНИТЕ** и **ПОРОБЕНИТЕ** територии на **МАКЕДОНИЈА**, кои веќе 100 години се наоѓаат под **ДИСКРИМИНАТОРСКА ОКУПАЦИЈА** на **Грција**, **Буџарија**, **Србија** и **Албанија**. Оваа постапка треба да се одвива, според истиот меѓународен принцип со кој **Англија** (Обединетото Кралство) достоинствено го врати **Хонг Конг** на **Народна Република Кина** - постојана членка на Советот за Безбедност на **ООН**. **МАКЕДОНИЈА**, која има најстаро **ИМЕ** на светот со **ПАЛЕОЛИТСКИ КОНТИНУИТЕТ** најмалку од околу 77.000 години, само како **МАКЕДОНСКА ДРЖАВА** на **МАКЕДОНСКИОТ НАРОД** со целокупно **ОБЕДИНЕТА НАЦИОНАЛНА ТЕРИТОРИЈА** ќе продолжи да членува во **ООН** и во сите светски и европски институции и организации. Секому треба да му стане јасно дека без **ОБЕДИНЕТА МАКЕДОНИЈА** нема ниту **ОБЕДИНЕТА ЕВРОПА**.

Авторот, **Рисџо Поповски**

БЛАГОДАРНОСТ

Во оваа книга се обидов на еден селективен и сублимиран начин да ги обработам оние митолошки и историски времиња и простори, личности и настани, кои сметав дека ќе предизвикаат разбирлив одделен интерес кај македонските читатели и пошироко, навлегувајќи што подлабоко во суштината на сведошвањата на архефактите и колективната меморија за најстариот идентитет на Македонската митологија. При тоа, за таа цел искористив и многу остварени информации и дури резултати од некои повеќегодишни испитувања и истражувања, како и необјавени или малку познати аргументи од најновите дешифрирани текстови на г-дин Васил Иљов. Ја користам пригода, и овде и на овој начин, да ја изразам мојата длабока почит и благодарност кон г-дин Васил Иљов за сите негови добронамерни и корисни сугестии, забелешки, корекции и укажани стручни и научни суштински при финалната верзија на обработка и презентација на оваа комплексна стручна и научна проблематика. Без неговите посочени и остварени податоци за Македонската Палеолитска и Неолитска Револуција, како и без неговата суштинска благовремена и сеопшта интервенција и соодветна јазична, терминологијска, хронологијска, етимологијска, библиографска и друга комитентна верификација, секако, книгата немаше да ја има нишата претставената и публикувана форма, нишата македонската концизна палеолитска и неолитска митологијска и друга содржина, која, се надевам, на оштото задоволство ќе го привлече вниманието на секој читател на книгата: „Митологијата на Македонците“.

Авторот

БЕЛЕШКА ЗА АВТОРОТ

Ристо Поповски е роден во село П'пли Леринско - Беломорска Македонија на 29.11.1947 година. Сирак уште од детството, татко му Стојан ги оставил коските да му белеат до ден-денес на планината Грамос, каде што се воделе најтешките и најкрвавите борби за ослободување на Македонија. Во офанзивата, која ја водел грчкиот окупатор во 1949 година, неговото семејство било протерано од своето вековно огниште а тој заедно со илјадници други Македонци принудно побегнал прво во Албанија а подоцна во Полска, каде што живеел во повеќе домови за деца за протераните Македонци. Во 1958 година се вратил во Македонија и живеел во Домот за деца на протераните Македонци „11. Октомври“ во Скопје сè до 1968 година кога заминал во Германија каде и ден-денес живее, твори и пишува за неговата мила татковина Македонија и за македонската кауза.

Говори повеќе јазици, а оние што го познаваат го сметаат за публицист, историчар, писател, афирматор и борец за правата на Македонците. „Македонски Сенатор“ е титулата која му ја додели „Светскиот Македонски Конгрес“ за неговите огромни залагања околу македонската кауза. Ристо е првиот претседател на Македонската заедница „Обединети Македонци“ за Средна Германија, основач на Светската организација „Македонски Лавови“ и прв нејзин претседател.

Поседува најголема архива за Македонија и нејзината историја, библиотека со повеќе од 10 000 книги, достапни до секој Македонец што се занимава со истражување на севкупното историско и културно наследство од Македонија.

Во неговите книги, освен од сопствената архива, се користени и материјали од голем број архиви од поголемите градови на Европа: Диселдорф, Берлин, Минхен, Амстердам, Брисел, Париз, Рим, Копенхаген, Стокхолм, Лондон итн., како и безбројни написи печатени во реномирани весници и списанија низ Европа.

Многу драгоцена е и помошта што тој им ја дава на голем број автори при подготовката и пишувањето на книгите.

Во 2000 година отпечатена е книгата - „Александар Македонски – Македонизам“ од Ристо Поповски и Пандил Костурски.

Така е настаната и книгата за „Филип Втори – Македонецот“ во ко-авторство со Ангелина Маркус во 2004 година и второто издание од истата книга во 2008 година.

Во 2008 година отпечатена е неговата книга - „Клеопатра Седма – Македонката“.

Читателите што сакаат да се уверат во она за што тој пишува треба или да го поминат истиот пат на „копање“ по архивите и проучувањето на илјадници документи за Македонија и Македонците низ историјата, или да ги прочитаат неговите книги. И во двата случаи ќе се гордеат што се Македонци и ќе почнат да ја гледаат Македонија на поинаков начин и со поинакви очи.

Библиографија

- МИФЫ НАРОДОВ МИРА: Энциклопедия в двух томах, Второе издание, Том 1, А - К,
Главный редактор С. А. Токарев, Советская Энциклопедия, Москва, 1987, 671 с. с илл.
- МИФЫ НАРОДОВ МИРА: Энциклопедия в двух томах, Второе издание, Том 2, К - Я,
Главный редактор С. А. Токарев, Советская Энциклопедия, Москва, 1988, 719 с. с илл.
- МИФОЛОГИЯ: Иллюстрированный энциклопедический словарь,
Главный редактор Е. М. Мелетинский, Санкт - Петербург, 1996, 848 с. с илл.
- ИЛОВ, Васил*, Нови сознанија за Александар III Македонски, Фелтон, 1-22, Нова Македонија,
вторник 25 август- вторник 15 септември 1992 година
- ИЛОВ, Васил*, Нови сознанија за писменоста, јазикот и културата на древните Македонци,
Во: „А :“ - списание за култура на просторот. - Скопје, Година XIII, бр. 5, 6 (1996), стр. 78 - 85;
- ИЛОВ, Васил*, Најстари пишани споменици како сведоштва за распространетоста и континуитетот
на Македонска Цивилизација. Во: „А :“ - списание за култура на просторот. - Скопје,
Година XVI (1998) стр. 93 - 110;
- ИЛОВ, Васил*, Нови сознанија за писменоста, јазикот и културата на древните Македонци,
„Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLV, Скопје,
2000, бр. 558 - 565; (15 септември 1999, бр. 558, стр. 28; 1 октомври 1999, бр. 559, стр. 30;
15 октомври 1999, бр. 560, стр. 36; 1 ноември 1999, бр. 561, стр. 30; 15 ноември 1999, бр. 562,
стр. 32; 1 декември 1999, бр. 563, стр. 34 - 35; Година XLVII, Скопје, 15 декември 1999 -
1 јануари 2000, бр. 564 - 565, стр. 68 - 69);
- ИЛОВ, Васил*, Непобедливата Македонска Фаланга, 2323 годишнина од смртта на Македонскиот
цар Александар III Македонски (336-323 г.п.н.е.), „Македонија“ -Илустрирана ревија за
Македонците од Македонија, Година XLVII Скопје, 15 јули 2000, бр. 578, стр. 40-43;
- ИЛОВ, Васил*, Најстари пишани споменици како сведоштва за распространетоста и континуитетот
на Македонска Цивилизација, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од
Македонија, Година XLVII, Скопје, 2000, бр. 575 - 589; (1 јуни 2000, бр. 575, стр. 48 - 49;
15 јуни 2000, бр. 576, стр. 54 - 55; 1 јули 2000, бр. 577, стр. 58 - 59; 15 јули 2000, бр. 578, стр.
48 - 49; 1 август 2000, бр. 579, стр. 60 - 63; 15 август 2000, бр. 580, стр. 56 - 58; 1 септември
2000, бр. 581, стр. 64 - 66; 15 септември 2000, бр. 582, стр. 50 - 53; 1 октомври 2000, бр. 583,
стр. 58 - 59; 15 октомври 2000, бр. 584, стр. 56 - 59; 1 ноември 2000, бр. 585, стр. 62 - 63;
15 ноември 2000, бр. 586, стр. 58 - 59);
- ИЛОВ, Васил*, Културен времеплов, постојана Македонска Цивилизација (I), „Нова Македонија“,
год. LVI - бр. 18.919, сабота - недела, 12 - 13 февруари 2000, стр. 25;
- ИЛОВ, Васил*, Времето сегашно, минато и идно, Македонска Цивилизација (II),
„Нова Македонија“, год. LVI - бр. 18.925, сабота - недела, 19 - 20 февруари 2000, стр. 25;
- ИЛОВ, Васил*, Големите битки на Древните Македонци, „Македонија“ - Илустрирана ревија
за иселениците од Македонија, Година XLVII, Скопје, 15 август 2000, бр. 580, стр. 46 - 50;
- ИЛОВ, Васил*, Незапирлива Македонска Цивилизација, „Македонија“ - Илустрирана ревија
за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје, 15 декември 2000 - 1 јануари 2001,
бр. 588 - 589, стр. 74 - 77;
- ИЛОВ, Васил*, По зраците и патот на Сонцето, „Старт“, Година III, Број 107, 09. 02. 2001, стр. 34 - 37;
- ИЛОВ, Васил*, Обелискот на Зетот ИЛ и на Зетот ИР'КЛЕ СП'ЗКИ (Околу 7.000 - 5.000 г.п.н.е.),
„Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје,
2001, бр. 592 - 594; (15 Февруари 2001, бр. 592, стр. 58 - 59; 1 март 2001, бр. 593, стр. 50- 53;
15 март 2001, бр. 594, стр. 54 - 57);

ИЉОВ, Васил, По зраците и патот на Сонцето, „Македонија“ - Илустрирана ревија за иселениците од Македонија, Година XLVIII, Скопје, 1 Август 2001, бр. 595, стр. 58 - 59;

ИЉОВ, Васил, Најстари сведоштва за македонската писмена традиција, Коментари & Дебати, „Нова Македонија“, Понеделник, 16 март 2009, стр. 14;

ИЉОВ, Васил, Македонија центар на современата теогонија (27. X. - 17. XI. 1996 г.) - промоција на истоимената книга на проф. д-р Ташко Белчев во Богданци на 7. 12. 1996 година (Види: Белчев, проф. д-р Ташко, Македонија лулка на најдревната цивилизација на светот, Скопје, 2010, стр. 115 - 142).

Васил Иљов - Палеолит - Македонија 1. YouTube Video - Author: miloradBG

Васил Иљов - Палеолит - Македонија 2. YouTube Video - Author: miloradBG

ILYOV, Vasil, New discoveries about the literacy, language and culture of the Ancient Macedonians (1 - 7), „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLV, Skopje, 2000, № 558 - 565 (15 September 1999, № 558, p. 29; 1 Oktober 1999, № 559, p. 31; 15 Oktober 1999, № 560, p. 37; 1 November 1999, № 561, p. 31; 15 November 1999, № 562, p. 33; 1 December 1999, № 563, p. 36 - 37; Year XLVII, Skopje, 15 December 1999 - 1 January 2000, № 564 - 565, p. 70 - 71);

ILYOV, Vasil, The invincible Macedonian Phalange, 2,323 year from the death of the Macedonian King Alexander III of Macedon (336-323 BC), „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriated from Macedonia, Year XLVII, Skopje, 15 July 2000, № 578, p. 44-47;

ILYOV, Vasil, Deolst written monuments as testimonies to the dispersion and continuity of the Macedonian Civilisation, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVII, Skopje, 1 Juny - 15 November 2000, № 575 - 589; (1 Juny 2000, № 575 p. 50 - 51; 15 Juny 2000, № 576, p. 56 - 57; 1 July 2000, № 577, p. 60 - 61; 15 July 2000, № 578, p. 50 - 51; 1 August 2000, № 579, p. 64 - 67; 15 August 2000, № 580, p. 59 - 61; 1 September 2000, № 581, p. 67 - 69; 15 September 2000, № 582, p. 54 - 57; 1 Oktober 2000, № 583, p. 60 - 61; 15 Oktober 2000, № 584, p. 60 - 64; 1 November 2000, № 585, p. 64 - 65; 15 November 2000, № 586, p. 60 - 61);

ILYOV, Vasil, Great battles of the Ancient Macedonians, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVII, Skopje, 15 August 2000, № 580, p. 51 - 55;

ILYOV, Vasil, Unrestrainable Macedonian Civilization, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 15 December 2000 - 1 January 2001, № 588 - 589, p. 78 - 81;

ILYOV, Vasil, The Obelisk of the Ruler IL and the Ruler IR'KLE SP'ZKI (c. 7000 - 5000 BC), „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 2001, № 592 - 594; (15 February 2001, № 592, p. 60 - 61; 1 Mart 2001, № 593, p. 54 - 57; 15 Mart 2001, № 594, p. 58 - 61);

ILYOV, Vasil, On the rays and the path of the Sun, „Macedonia“, Illustrated Review for Expatriates from Macedonia, Year XLVIII, Skopje, 1 August 2001, № 595, p. 60 - 61;

D'ERRICO, Francesco, The Invisible Frontier. A Multiple Species Model for the Origin of Behavioral Modernity, *Evolutionary Anthropology* 12, 2003, p. 188 -202;

D'ERRICO, F., HENSHILWOOD, C., LAWSON, G., VANHAEREN, M., SORESSI, M., BRESSON, F., TILLIER, A.M., MAUREILLE, B., BACKWELL, L., LAKARRA, J.A., JULIEN, M., 2003. The search for the origin of symbolism, music and language: a multidisciplinary endeavour. *Journal of World Prehistory*, 17 (1): 1 - 70;

JACOBS, Z., WINTLE, A.G. & DULLER, G.A.T. (2003a). Optical dating of dune sand from Blombos Cave, South Africa: I - multiple grain data. *J. Human Evolution* 44, p. 599 - 612;

JACOBS, Z., DULLER, G.A.T. & WINTLE, A.G. (2003b). Optical dating of dune sand from Blombos Cave, South Africa: II - single grain data. *J. Human Evolution* 44, p. 613 - 625;

SCHWAB, Catherine, La Collection Piette, Musée d'Archéologie nationale château de Saint-Germain-en-Laye, Paris, 2008, p. 124 - 125.

Vasil Iljov - Prahistoric Macedonia - Posted by: miloradBG
<http://cogweb.ucla.edu/ep/Art/BlombosOchre.jpg>-Mozilla Firefox
<http://www.unet.com.mk/ancient-macedonians> by Vasil Ilyov

You Tube - Vasil Iljov guest @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA
<http://www.google.com/search> - Vasil Iljov - 77000 years MACEDONIANS writings deciphered - 1/5, 2/5, 3/5, 4/5, 5/5

Vasil Iljov guest @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA - Author: aristotelpiperka
Search Video You Tube/ Vasil Iljov @Makedonium - 77000 years MAKEDONIA

Vasil Iljov Paleolit Macedonia 1. YouTube Video - Author: miloradBG

Vasil Iljov Paleolit Macedonia 2. YouTube Video - Author: miloradBG

Mazorg - Vasil Iljov - 77000 years MACEDONIANS writings deciphered - 1/5, 2/5, 3/5, 4/5, 5/5 -
Posted by: aristotelpiperka

Vasil Iljov vo emisijata „Nenajaveno“ na TV Star, Stip, 25 06 2010 - 1/6, 2/6, 3/6, 4/6, 5/6, 6/ - Posted by: Iljo048

Mazorg - Vasil Iljov - 102.010 years of Macedonian writings - 1/6, 2/6, 3/6, 4/6, 5/6, 6/6 -
Posted by: aristotelpiperka

Mazorg -Tashko Belchev i Vasil Iljov vo Bogdanci - 1/14, 2/14, 3/14, 4/14, 5/14, 6/14, 7/14, 8/14, 9/14, 10/14, 11/14, 12/14, 13/14, 14/14 - Posted by: aristotelpiperka

Хрисѿо Андонов Пољански - Херакле

Марѓариѿа Киѿан Ивановска - Букварот

БОРЗА, Јуѿин Н.; Во сенката на Олимп: појавата на Македон

Gerhard J. Bellinger; Knauer Lexikon der Mythologie, Über 3000 Stichwörter zu den Mythen aller Völker, über 400 Abbildungen, Lizenz für Weltbild Verlag von Knauer, 2001, 570 Seiten.

Edward Tripp „Reclams Lexikon der antiken Mythologie“ Abbildungsvermerk 72 Abbildungen und 5 Karten-Skizzen. 21,5 cm, ISBN-103-15-010451-3, Seiten560, Veröffentlicht November 2001

Cotterell Arthur, Die Enzyklopädie der Mythologie, ISBN: 3897363003, 256 Seiten, 2000

Fernand Comte, Mythen der Welt, 321 Seiten, ISBN: 978-3-8062-2168-8, Erschienen: 2008

Neil Philip & Philip Wilkinson, Kompakt & Visuell. Mythologie Götter, Helden, Mythische Orte, Schöpfungserzählungen der Welt, ISBN-10:3-8310-1304-7, Veröffentlichungsdatum:September 2008

Gustav Schwab, Troja, ISBN-10:3-458-34717-8, Veröffentlichungsdatum:Mai 2004

Sabine Hojer, Troja, Erscheinungsdatum: 08 2008, ISBN 978-3-89660-566-5

Rosemary Sutcliff, Troja und die Rückkehr des Odysseus, Die Geschichte der Ilias und der Odyssee, April 2004,

David Boyle / Viv Croot: Troja, Homers Ilias neu erzählt gelistet seit: 19.03.2010, ISBN: 3896782681

Sophokles, die Trachinierinnen

Knauer, Lexikon der mythologie

Hans Helmut Hillrichs, Troja ist überhal

Michael Meyer, Astromedizin und Mythologie

Joseph Campbell, Mythen der menschheit

Wilhelm Wollmer, Wörternuch Der Mythologie

Der Brock Haus, Mythologie Die Welt der Götter, Helden und Mythen

Manfred Lurker, Lexikon Der Götter und Dämonen, Antike Welt Zeitschrift für Archäologie und Kulturgeschichte

ИНДЕКС

A

Абант 120
Абдер 116, 117
Адмета 117
Адот 174
Афродита 18, 23, 24, 30, 32, 38, 54,
55, 56, 57, 58, 60, 63, 68,
85, 142, 143, 144, 148,
149, 157, 188
Агамемнон 145, 147, 148, 149, 150,
151, 155, 188
Агава 30, 80
Агенор 115
Аглаја 29, 85
Агриј 31, 127
Агријани 101
Ахерон 48, 50
Ахелој 127
Ахил 19, 32, 146, 147, 148, 150, 151,
152, 153, 155, 162, 176, 188
Аисон 89, 90
Ајак 50
Ајет 89
Ајгис 35
Ајтеј 31
Ајтер 21
Ајтолија 126
Ајтос 93, 94, 95, 96
Акропол 82
Актаијон 30
Актеон 64, 65
Алебион 120
Александар 105, 181, 183
Александар Ил 184
Александар Трети Македонски
17, 19, 169, 173, 176, 177,
179, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 190,
191, 192, 196
Александрија 184, 185
Алекта 23
Алфеј 114
Алкино 165
Алкионеј 127
Алкмена 31, 103, 104
Алмалтеја 35
Алоади 44
Аматиј 97
Амалтеа 28
Амазонките 117, 118, 119
Амфитрион 103, 104

Амфипол 185
Амисос 184
Амик 92
Амон 178, 179, 180, 183
Амон Ра 183, 185
Амон-Seус 179
Амун 178
Андата 172
Андрогееј 137
Андромеда 19
Ангелина Маркус 187, 189, 196
Анхидеј 32
Анкаиј 91
Антем 120
Ангестерии 74, 75
Антилох 151
Ануб 97, 98
Апел 17
Аполон 29, 31, 38, 59, 60, 61, 62,
63, 64, 70, 71, 72, 82, 88, 91,
92, 105, 106, 126, 137, 147,
148, 151, 155, 174, 175, 176
Апостолиите 189
Аргеј 21
Арамбаша 172
Арес 30, 40, 41, 42, 44, 54, 56, 57,
58, 67, 91, 112, 117, 118, 119,
141, 149, 150
Арг 40, 41, 42, 91
Арго 91, 93, 95, 96
Арголида 116
Аргонавти 90, 91, 94, 95, 96, 110, 189
Архигел 127
Аријадна 30, 49, 81, 139, 140
Аристандар 170, 172, 181
Аристофан 189
Аркадија 111
Артемида 63, 64, 65, 148
Артемида 30, 31, 38, 44, 59, 60, 63,
65, 67, 111, 148, 177
Аспирт 96
Аскалаф 91
Атлантида 45
Аталанта 91
Атам 76, 87, 88
Атињани 81
Атина 18, 38, 62, 66, 67, 68, 69, 70,
76, 82, 94, 103, 105, 106,
108, 113, 128, 136, 137, 140,
142, 143, 149, 152, 155, 156,
158, 160, 165

Атлас 30, 31, 32, 33, 34, 70, 121,
122, 123
Атропида 29
Авги 114, 115, 121
Авлис 145
Автолик 105
Автона 30

B

Бахус 77
Баханалиите 79
Белазги 101
Белагонија 101
Беотија 87, 88, 89
Бербрик 92
Берлинскиот конгрес 191
Биада 27
Библијата 18, 169
Бистонци 116
Бломбос 9, 10, 11, 12, 97
Божјата мајка МА 97, 190
Босфор 93
Брисеида 147
Бријареј 21
Брисеја 150
Бронтеј 21

B

Васил Иљов 9, 10, 12, 13
Ватикан 33
Вавилон 186
Венера 54
Версај 192
Веста 84
Вестгалските девици 84
Вулци 39

G

Геранда 23
Геја 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 37,
46, 69, 121, 127
Геатеа 24
Гервон 26
Герион 26, 119, 120
Гиеј 21
Гигантите 127
Големиот Ајакс 146, 151, 155

Гоце Делчев 192
Големата Мајка 189
Горгона 43
Грамос 195
Гратион 127

Д

Дајмеј 30
Дајноида 25
Дарданци 101, 141
Дарданија 101
Деметра 27, 77, 78
Дедал 136, 137, 139, 140
Деифоб 152
Деил-ел-Бахри 178
Дејанеира 81, 126, 127, 128
Делфи 29, 61, 88, 106, 126, 131,
174, 176
Делфиското пророчство 88, 175
Деметар 83
Деметра 32, 45, 51, 52, 188
Демофон 52
Дернетера 29
Деркин 120
Дервени 49
Дијана 18
Дикеа 29
Дионис 30, 31, 38, 49, 56, 73, 74, 75,
76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 85,
97, 98, 181, 188
Диона 55
Диомед 67, 89, 116, 146, 149, 155,
158
Диомеда 117
Дионисиин 82
Дионисовите мистерии 177
Дорисида 24
Дориса 24, 30

Е

Еагар 98
Ебер 109, 110
Едонен 78
Едуард Пиет 9
Ефастон 42
Ефес 177
Ефиалтеј 44

Ефијалт 127
Егеј 138
Егина 50
Египет 19, 42, 122, 170, 172, 178,
181, 184, 186
Егла 121
Ехедор 122
Ехидеј 26
Ехидна 26
Ехион 91
Ехнатон 179
Еидија 31
Еикитија 30
Еиренеа 29
Електра 25, 32, 189
Електрион 103
Елена 18, 38, 141, 142, 143, 144,
145, 148, 149, 157, 188, 189
Елеуз 52
Елисеј 48, 50
Елимеја 171
Елис 113, 115
Енеј 32
Енјоида 25
Енкалад 127
Еол 160
Еос 32
Епиметеј 34
Ереб 21, 34, 48
Ерида 23
Еринија 23
Еридан 122
Еригона 81
Ерихтонеј 70
Еримантија 109
Еримантскиот вепар 109
Еринидите 50
Ерис 57, 141
Еритија 121
Еритион 120
Еронима 68
Ерос 21, 23, 56
Есхил 189
Етолија 81
Еварна 24
Евфросина 85
Евном 127
Евринома 29, 85
Еврестеј 103., 106, 107, 110, 114,
115, 116, 117, 119, 121,
122, 123, 124, 125

Еврит 105, 125, 127, 128
Евретион 119
Евтерпа 86
Евбеја 125
Евена 127
Евмај 166
Евнома 29
Еврибија 26
Евридика 42
Еврипид 189
Европа 77, 115

З

Зелоида 27
ЗЕТА МАКЕДОНИЈА 12
Златните јаболки 121
Златното руно 87, 93, 95, 96, 110

С

Сеус 85
Сеус 17, 19, 21, 27, 28, 30, 31, 32, 34,
35, 37, 38, 39, 41, 43, 45, 50, 51,
52, 55, 57, 59, 61, 66, 67, 68, 69,
70, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 83,
84, 85, 86, 89, 97, 100, 103, 104,
107, 115, 116, 120, 121, 122,
126, 128, 142, 143, 144, 148,
149, 150, 151, 165, 173, 182,
183, 185, 188
Сеус/Амон 175, 176, 182, 185
Сеус/Амон Ра 186

И

Ида 143, 151
Идмон 91
Ифит 125, 126
Икар 136, 137, 140, 188
Икариј 81
Икарија 140
Ил 183
Ил (Иле) 9, 11, 31, 58, 74, 113, 119,
120, 162, 185, 190
Ил и Селена 184
Илионската војна 18, 67, 141, 143,
146, 147, 148, 153, 157,
158, 188,

Илијада 18, 45, 55, 147, 153, 188
Илијада и Одисеја 86
Илион 15, 44, 100, 127, 141, 143,
144, 145, 146, 148, 149, 150,
152, 153, 155, 156, 158, 165,
167
Илионците 151, 150, 152, 153, 189
Илири 101
Илирија 101, 122
Ино 76, 87, 88
Иола 125, 128
Иолај 108, 109
Ирис 85
Ирисиди 25
Исмар 158
Истам 116
Итака 146, 158, 160, 165, 166, 168
Итикле 109
Изида 97

Ј

Јапет 34
Јасон 32, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96, 110, 188
Јефалеј 32
Јо 40, 41, 42
Јолк 89, 93, 96
Јупитер 36

К

Капиј 32
Калидон 127
Канопус 183
Кадмо 30, 75, 77, 80
Калај 93
Калхис 146, 147
Калиопа 86
Калипсо 165
Каркин 108
Кастор 91, 92, 105
Керида 23
Кеј 21, 27
Кентурот Нес 127
Кентаур 109
Кербер 26, 50, 123, 124
Керинејските планини 111
Керинејската срна 111
Кетоида 25, 26

Кикони 158
Китаирон 80
Киклоп 44, 48, 189
Килиене 70
Киликија 26
Кирка 31, 161, 162, 163
Китера 105
Китхаирон 105
Клеопатра Селена 184
Клио 86
Клеона 107
Клеопатра Седма – Македонката
182, 184, 196
Климена 34
Клитиј 127
Клотоида 29
Кокит 49
Кокал 140
Колхида 89, 91, 93, 146,
Колосот од Родос 183
Копреј 106
Кос 127
Котеј 21
Коукоутија 6
Кралот Авги 113
Крани 144
Кратеј 27
Креонт 105
Кретеј 89
Криј 21, 26
Крисаорида 26
Крит 31, 37, 50, 81, 82, 115, 116,
120, 136, 138, 144, 175
Критскиот бик 115
Крон 21, 27, 28, 29, 39, 43, 48, 51, 55
Ксант 74
Ксантика 74

Л

Латинеј 31
Ладон 122
Лаеголи 6
Лафистијан 88
Лахезида 29
Лаистригоните 160
Лам 160
Лантиан 6
Лапеј 21
Лапет 34
Лавиринтот 140

Лемно 69
Лернејската Хидра 109, 121, 127
Лерна 26
Лета 50
Лето 27, 31, 59, 60, 63
Левкотеа 76
Лезбос 86
Лихас 128
Ликија 172
Ликон 97
Ликт 28
Ликург 78, 80, 98
Лин 105
Линкести 101
Линкестида 101
Лисип 17
Лизимах 178, 185
Лувр 38

М

МА 9, 11
Марија 175
Магнет 97
Маратон 116
Маја 31
Македонскиот полуостров 133
Македон 38, 97, 98, 100, 181, 189
Македонците 170
Македонија 170
Македоноид 7
Малеси 101
Малесија 171, 172, 176, 177
Малиот Ајакс 146
Мамонтоваја Курја 11
Мамутска Колиба 9, 13
Марија 171, 172, 173, 174, 175, 179
Марко Антоние 184
Марс 58
Марсија 62
Мас де Азил 8, 11, 12, 97
Медуза 25
Меда 172
Медеја 31, 94, 95, 96, 189
Мегалополис 176
Мегара 105
Мегера 23
Мекона 34
Мелеагр 126
Мелпомена 86
Мемфис 172

Мемнозина 21
Менади 49, 188
Менелаж 141, 142, 143, 144, 145,
147, 148, 149, 150, 151,
153, 155, 157, 188
Менелажците 155
Менетиј 34
Меркур 18
Метанеира 52
Метида 29, 37, 66
Метона 175
Микена 106
Мимант 127
Минотаврот 81, 137, 138, 139
Мида 80
Мидеја 106
Микена 110, 116, 119, 121, 123, 145
Миниерите 105
Мино 30, 50, 81, 116, 137, 139, 140,
175
Мирмидонците 146
Мнемозина 29, 86
Моириди 23
Морида 23
Моеси 101
Моесија 101
Молорх 107
Момој 23
Монголоид 7
Музите 29, 62, 86, 188

Н

Накс 140
Навсика 165
Нефела 88
Немесида 23
Неада 70
Нефела 87
Неј 192
Нектанебос 180
Нектанебос Втори 184
Немеја 106
Немејската шума 105
Немејскиот лав 107
Неоптолемеј 172, 176
Нереида 24, 43
Нереј 24, 30, 122
Нестор 146, 150, 151
Невкон 87
Ника 27

Нике 172
Никида 103
Нил 42
Ниса 76
Нокида 21, 22, 23

О

Одисеј 30, 44, 145, 150, 155, 158,
159, 160, 161, 162, 163, 166,
167, 168, 188, 189
Одисејата 188
Одриси 101
Одрисија 101
Охалија 128
Оин 81
Ојнеј 126
Океан 21, 24, 25, 26, 29, 31, 34, 37, 85
Олдуван-Шлухт 6
Олимп 27, 29, 31, 37, 48, 51, 52, 53,
55, 57, 58, 60, 68, 69, 71, 75,
83, 103, 117, 148, 165
Олимпија 131, 171, 176, 177
Олимписки игри 115, 131, 133,
134, 135
Олинт 175
Омфала 126, 127, 128
Орест 189
Орести 101
Орестида 101
Орфеј 42, 91, 98, 123
Орхомен 76
Ортар 26, 119, 120
Озирис 97, 98, 181

П

П'пли 195
Палант 27
Пасифеја 137
Паф 23
Палада 105, 128
Палант 26, 127
Пандал 149
Пандема 56
Пантеон 66, 190
Парасија 111
Парис 141, 143, 144, 146, 148, 153,
155, 188
Патрокло 146, 148, 151, 152, 188
Пелеј 32, 141
Пегасеј 26
Пела 18, 73, 74, 75, 82, 101, 175,
176, 181, 187
Пелагонија 101
Пелазги 101, 141
Пелиј 89, 90, 96
Пелопонез 113
Пемфредоида 25
Пена 114
Пенелопа 166, 167, 168
Пентеј 30, 80
Пеонци 101
Пеонија 101
Персија 100
Пергамон 24
Периклимен 91
Персефона 29, 38, 52, 53, 78, 188
Персеида 31
Персеј 19, 25, 100
Петралона 5, 6, 101
Пиерија 29
Пиер 98
Пиреј 97
Питија 61, 106, 126, 175, 176
Питон 59
Платон 55
Плејон 31
Плутарх 172, 173, 175, 181
Плуто 32
Полифем 21
Подорој 30
Полибот 45, 46, 127
Полидевк 91, 92
Полифем 159, 160
Полихимнија 86
Понт 24
Порфирнион 127
Посејдон 24, 25, 28, 30, 31, 43, 44,
45, 46, 51, 60, 83, 91, 105,
116, 120, 151, 158, 159,
160, 165, 188
Приап 56
Пријам 143, 146, 148, 153, 157, 188
Прометеј 33, 34, 39, 122, 189
Псотис 109
Птоломеј Трети 183

Р

Ра-Ил 182, 183
Радамантеј 50
Рамзес Втори 179

Расин 189
Реа 21, 27, 39, 51, 55
Рим 32, 84
Ристо Поповски 187, 189, 194

С

Самотраки 171, 173, 174
Сатир 49, 62, 78
Сатирите 71
Сафо 18, 86
Сангела 181, 187
Сцила и Харибда 164
Седумте светски чуда 177
Семела 30, 73, 75, 76, 77, 78
Силен 78
Симплегадите 93
Сирените 163
Сива 178
Скити 141
Солун 192
Спарта 143, 144, 149
Спејоида 24
Стајноида 25
Стенел 103
Стеропеј 21
Стикс 48, 49, 50, 75, 123, 155
Стиксида 27
Стимфалските мочуришта 112
Стимфалските птици 112, 113
Стримон (Струма) 121
Светиот оган 133
Светиот олтар 134
Светски Македонски Конгрес 195

Т

Тафирите 103
Талеј 136
Талија 29, 85, 86
Танатида 23
Тарт 119
Таргар 26, 44, 48, 50
Тартес 120
Тавмант 25
Темениди 141
Тетида 148, 150, 152
Тетија 26
Теа 21
Теба 30, 75, 77, 80, 88, 103, 105, 172
Теганците 105
Телегонеј 31

Телемах 166
Телемес 172
Темида 21
Темиса 29
Темискир 118
Теогонија 33
Терезие 162
Терезиј 165
Термодонт 118
Терпсихора 86
Тетида 31, 32, 37, 68, 141, 148,
155
Тетија 21
Тетис 78
Теукро 146
Тезеј 81, 82, 106, 116, 137, 138,
139, 140

Тифон 26
Тиха 188
Тија 97
Тиндареј 144
Тиранис 128
Тиресиј 104
Тиринис 127
Тиринс 106, 125
Тисифона 23
Титаните 24, 48
Тоант 127
Тракија 77, 92, 101, 116, 120, 185
Тракијци 101
Трахина 128
Трибали 101
Трибалија 101
Трите грации 85
Тритон 25, 30
Троја 188
Троа 172,
Тутмос Трети 179

У

Уран 21, 22, 23, 27, 37, 55, 127
Уранија 55, 86

Ф

Фаетонеј 32
Файдра 140
Фајум 185
Феба 27

Фејакија 165
Филип Втори Македонски 135,
170, 172, 175, 176, 177, 196
Фидина 172
Фила 171
Филоктет 18, 128
Финеј 92, 93
Флегетон 50
Фобој 30
Фол 109
Форкие 25, 26
Фригија 77
Фрикс 87, 88, 89, 90
Фтија 32
Фуфрозина 29
Фуриите 50

Х

Халимеда 24
Хад 27, 29, 43, 45, 47, 48, 49, 51, 52,
53, 57, 72, 76, 83, 123, 188
Хадово царство 123
Хаирон 175
Халкидик 101
Харфа 98
Хармонија 30, 80
Харес 183
Харфите 25
Харон 49, 50, 123
Харпиеите 92, 93
Хатшепсут 178, 181
Хестија 27
Хеба 30, 84
Хефест 56, 58, 67, 68, 69, 70, 105,
113, 152, 188
Хејрон 89
Хеката 27
Хектор 146, 149, 151, 152, 153,
157, 188
Хекуба 189
Хела 87, 88, 89
Хелеспонт 89 121
Хелие 165
Хеликон 29, 165
Хера 27, 30, 35, 37, 39, 40, 41, 42,
44, 57, 59, 68, 69, 73, 75, 76,
78, 83, 84, 88, 89, 90, 103, 104,
105, 108, 109, 116, 117, 118,
120, 121, 122, 126, 142, 143,
148, 149, 151, 188

Херакле 17, 18, 19, 30, 31, 34, 38, 42,
81, 91, 92, 103, 104, 105,
106, 107, 108, 109, 110,
111, 112, 113, 114, 115,
116, 117, 118, 119, 120,
122, 123, 124, 125, 126,
127, 128, 131, 135, 170,
173, 181, 182, 188, 189

Хераклид 105, 141

Херкулови столбови 120

Хермес 31, 32, 40, 41, 42, 71, 72, 76,
80, 82, 85, 88, 89, 91, 105,
123, 128, 161, 188

Херострат 177

Хесперидите 121

Хесиод 15, 16, 20, 33

Хеспераретуза 121

Хестија 83, 84

Хидра 26

Хидрата од Лерна 108

Хил 91

Химер 23

Химера 26

Хипној 23

Хиперион 21

Хиполита 117, 118, 119

Хипоноја 24

Хиполит 18, 127

Хирон 109, 176

Хнум 180

Хомер 15, 16, 45, 48, 55, 77, 86,
147, 158, 188

Хриса 147

Хризаор 44

Ц

Цет 93

Црноид 7

Црвени Стени 5, 6, 101

Ш

Шекспир 189

Шива 185

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	5
ПОТЕКЛОТО, ЕТНОГЕНЕЗАТА И РАНАТА	
МИТОЛОГИЈА НА ДРЕВНИТЕ МАКЕДОНЦИ.....	5
КАКО СЕ ШИРЕЛЕ ЛУЃЕТО НА ЗЕМЈАТА.....	5
ЧОВЕЧКИТЕ РАСИ.....	8
МИТ, МИТОЛОГИЈА.....	15
<i>Раѓањето на боговите</i>	20
<i>Раѓањето на Титаниите</i>	21
<i>Нокида и нејзините деца</i>	23
<i>Нереј</i>	24
<i>Децајта на Кејопода и Форкие</i>	25
<i>Децајта на Ехиона</i>	26
<i>Децајта на Феба и Кеј</i>	27
<i>Децајта на Реа и Крон</i>	28
<i>Децајта на Сеус</i>	29
<i>Другите богови</i>	30
<i>Децајта на Боѓинките</i>	32
<i>Прометеј им го донел оганот на луѓето</i>	33
СЕУС – ЦАРОТ НА БОГОВИТЕ.....	35
ХЕРА – ЦАРИЦА НА БОГОВИТЕ.....	39
ИСТОРИЈАТА НА ЈО	
– ПОСЛЕДИЦА НА БОЖЕСТВЕНА НЕВЕРНОСТ.....	40
ПОСЕЈДОН – БОГОТ НА МОРИЃАТА.....	43
ХАД И ДЕМЕТРА.....	47
Хад - Цар на мртвите.....	47
Структурата на Подземјето.....	48
ДЕМЕТРА – БОГИНКА НА ВЕГЕТАЦИЈАТА.....	51
ИСТОРИЈАТА НА ПЕРСЕФОНА.....	52
АФРОДИТА И АРЕС.....	54
АФРОДИТА – БОЖИЦА НА ЛЈУБОВТА.....	54
АРЕС – БОГ НА ВОЈНАТА.....	57
<i>Фатен на дело</i>	58
АПОЛОН И АРТЕМИДА.....	59

РАЃАЊЕТО НА БЛИЗНАЦИТЕ.....	59
АПОЛОН – БОГ НА СВЕТЛИНАТА И НА ВИСТИНАТА.....	60
Митот за Марсија.....	62
АРТЕМИДА БОЖИЦА НА ЛОВОТ.....	63
Митот за Актеон.....	64
АТИНА И ХЕФЕСТ	
– ГРАДИТЕЛИ НА ЦИВИЛИЗАЦИЈАТА.....	66
АТИНА – БОГИНКА НА ПРОНОАЃАШТВОТО.....	66
ХЕФЕСТ – БОГ НА КОВАЧИТЕ И НА ОБРАБОТКАТА	
НА МЕТАЛИТЕ.....	68
Силувањето на Атина.....	69
ХЕРМЕС И ДИОНИС.....	70
Хермес - бог на крадците, на трговијата и на итрината.....	70
БОЖЛИОТ СИН ДИОНИС - БОГ НА ВИНОТО,	
ПЛОДНОСТА И ВЕГЕТАЦИЈАТА.....	73
ДИОНИС – СИН НА СЕУС.....	75
ДИОНИС (РИМСКИ БАХУС).....	77
ПОМАЛКУ ВАЖНИТЕ ОЛИМПИСКИ БОГОВИ.....	83
Хестија - богинка на домашното огниште.....	83
Хеба - богинка на младоста.....	84
Ирис - богинка на виножитото.....	85
Грации - богинки на човечкиот соживот.....	85
Музите - богинки на уметноста.....	86
БАРАЊЕТО НА ЗЛАТНОТО РУНО.....	87
ПОТЕКЛО НА ЗЛАТНОТО РУНО.....	87
Јасон ги собира Аргонавтите.....	89
ПОТРАГАТА.....	91
Смртта на Хил и загубата на Херакле.....	91
Борбата со тупаници со кралот Амик.....	92
Финеј и Харпиите.....	92
Симплегадите.....	93
Колхида и Златното руно.....	93
МАКЕДОН.....	97
МАКЕДОНСКИОТ МИТОЛОШКИ СИСТЕМ.....	99
ДВАНАЕСЕТТЕ ПОДВИЗИ НА ХЕРАКЛЕ.....	103

Потеклото на Херакле.....	103
Првиот подвиг - лавот од Немеја.....	106
Вториот подвиг - Хидрата од Лерна.....	108
Третиот подвиг - вепарот Ебер од Еримантија.....	109
Четвртиот подвиг - Керинејската срна.....	111
Петтиот подвиг - Стимфалските птици.....	112
Шестиот подвиг - Шталите на Авги.....	113
Седмиот подвиг - Критскиот бик.....	115
Осмиот подвиг - Коњите на Диомед.....	116
Деветтиот подвиг - Појасот на Хиполита.....	117
Десеттиот подвиг - добитокот на Герион.....	119
Единаесеттиот подвиг - јаболката на Хесперидите.....	121
Последниот подвиг - кражбата на Кербер.....	123
СМРТТА И ВОСКРЕСНУВАЊЕТО НА ХЕРАКЛЕ.....	125
ОЛИМПИСКИТЕ ИГРИ.....	131
Олимпискиот оган.....	133
МИТОТ ЗА ДЕДАЛ И ИКАР.....	136
Тезеј и Минотаурот.....	137
Бегството на Дедал и Икар.....	140
ИЛИОНСКАТА* (ТРОЈАНСКАТА) ВОЈНА.....	141
ОДЛУКАТА НА ПАРИС – ПРИЧИНА ЗА ВОЈНАТА.....	141
Историјатот за разурнувањето на Илион.....	141
ИЛИОНСКАТА ВОЈНА.....	144
СКИТАЊАТА НА ОДИСЕЈ.....	158
РАЃАЊЕТО И ЛЕГЕНДАТА ЗА БОЖИОТ СИН	
АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ.....	169
РЕЦЕНЗИЈА - Ангелина Маркус.....	188
РЕФЕРЕНДУМОТ ОД 8 СЕПТЕМВРИ 1991 ГОДИНА КАКО МАКЕДОНСКИ ОДГОВОР НА ТРИВЕКОВНАТА ГОЛГОТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД.....	191

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје
323.11.071.1(=293)

ПОПОВСКИ, Ристо
Митологијата на Македонците / Ристо Поповски. - Скопје : Маркус А.,
2010. - 208 стр. : илустр. ; 24 см

Фотографија и белешка за авторот: стр 195. - Библиографија: стр. 197

ISBN 978-608-65008-6-3

а) Македонци, антички - Етногенеза
COBISS.MK-ID 84399626
